

Przepisy
w dobrej cenie

Kodeks karny

cena **8,80 zł**

Oficyna

a Wolters Kluwer business

Kodeks karny

Przepisy
w dobrej cenie

Kodeks karny

z hasłami i skorowidzem

Oficyna

a Wolters Kluwer business

Stan prawny na 1 marca 2010 r.

Wydawca:

Anna Hara

Redaktor prowadzący:

Małgorzata Buczna

Opracowanie redakcyjne:

Roman Rudnik

Skład, łamanie:

Faktoria Wyrazu Sp. z o.o.

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2010

ISBN 978-83-264-0334-7

14. wydanie

Wydane przez:

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Redakcja Książek

01-231 Warszawa, ul. Płocka 5a

tel. (022) 535 80 00, (022) 535 82 00

31-156 Kraków, ul. Zacisze 7

tel. (012) 630 46 00

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

Księgarnia internetowa: www.profinfo.pl

Spis treści

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny	9
CZĘŚĆ OGÓLNA	11
Rozdział I. Zasady odpowiedzialności karnej.....	11
Rozdział II. Formy popełnienia przestępstwa.....	16
Rozdział III. Wyłączenie odpowiedzialności karnej.....	21
Rozdział IV. Kary.....	24
Rozdział V. Środki karne.....	29
Rozdział VI. Zasady wymiaru kary i środków karnych.....	45
Rozdział VII. Powrót do przestępstwa.....	55
Rozdział VIII. Środki związane z poddaniem sprawcy próbie.....	56
Rozdział IX. Zbieg przestępstw oraz łączenie kar i środków karnych.....	68
Rozdział X. Środki zabezpieczające.....	74
Rozdział XI. Przedawnienie.....	80
Rozdział XII. Zatarcie skazania.....	83
Rozdział XIII. Odpowiedzialność za przestępstwa popełnione za granicą.....	85

Rozdział XIV. Objaśnienie wyrażeń ustawowych.....	89
Rozdział XV. Stosunek do ustaw szczególnych.....	96
CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA.....	97
Rozdział XVI. Przepęstwa przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przepęstwa wojenne.....	97
Rozdział XVII. Przepęstwa przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej.....	102
Rozdział XVIII. Przepęstwa przeciwko obronności.....	108
Rozdział XIX. Przepęstwa przeciwko życiu i zdrowiu.....	112
Rozdział XX. Przepęstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu.....	120
Rozdział XXI. Przepęstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji.....	126
Rozdział XXII. Przepęstwa przeciwko środowisku.....	130
Rozdział XXIII. Przepęstwa przeciwko wolności.....	135
Rozdział XXIV. Przepęstwa przeciwko wolności sumienia i wyznania.....	138
Rozdział XXV. Przepęstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności.....	139
Rozdział XXVI. Przepęstwa przeciwko rodzinie i opiece.....	145
Rozdział XXVII. Przepęstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej.....	148
Rozdział XXVIII. Przepęstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową.....	151

Rozdział XXIX. Przepisy przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego.....	153
Rozdział XXX. Przepisy przeciwko wymiarowi sprawiedliwości.....	160
Rozdział XXXI. Przepisy przeciwko wyborom i referendum	168
Rozdział XXXII. Przepisy przeciwko porządkowi publicznemu.....	171
Rozdział XXXIII. Przepisy przeciwko ochronie informacji.....	180
Rozdział XXXIV. Przepisy przeciwko wiarygodności dokumentów	185
Rozdział XXXV. Przepisy przeciwko mieniu	188
Rozdział XXXVI. Przepisy przeciwko obrotowi gospodarczemu	195
Rozdział XXXVII. Przepisy przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi	208
CZĘŚĆ WOJSKOWA	211
Rozdział XXXVIII. Przepisy ogólne dotyczące żołnierzy	211
Rozdział XXXIX. Przepisy przeciwko obowiązkowi pełnienia służby wojskowej	219
Rozdział XL. Przepisy przeciwko zasadom dyscypliny wojskowej	222
Rozdział XLI. Przepisy przeciwko zasadom postępowania z podwładnymi	225

Rozdział XLII. Przesłępstwa przeciwko zasadam obchodzenia się z uzbrojeniem i uzbrojonym sprzętem wojskowym.....	226
Rozdział XLIII. Przesłępstwa przeciwko zasadam pełnienia służby.....	227
Rozdział XLIV. Przesłępstwa przeciwko mieniu wojskowemu	228
Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks karny.....	231
Rozdział I. Przepisy ogólne.....	233
Rozdział II. Przepisy karne	261
Rozdział III. Zmiany w przepisach obowiązujących	262
Rozdział IV. Przepisy przejściowe i końcowe	262
Skorowidz	267

Ustawa

z dnia 6 czerwca 1997 r.

Kodeks karny

(Dz. U. Nr 88, poz. 553; zm.: Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840; z 1999 r. Nr 64, poz. 729, Nr 83, poz. 931; z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027, Nr 116, poz. 1216; z 2001 r. Nr 98, poz. 1071; z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935, Nr 228, poz. 2255; z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 243, poz. 2426; z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479, Nr 180, poz. 1493; z 2006 r. Nr 190, poz. 1409, Nr 218, poz. 1592, Nr 226, poz. 1648; z 2007 r. Nr 89, poz. 589, Nr 123, poz. 850, Nr 124, poz. 859, Nr 192, poz. 1378; z 2008 r. Nr 90, poz. 560, Nr 122, poz. 782, Nr 171, poz. 1056, Nr 173, poz. 1080, Nr 214, poz. 1344; z 2009 r. Nr 62, poz. 504, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323, Nr 190, poz. 1474, Nr 201, poz. 1540, Nr 206, poz. 1589; z 2010 r. Nr 7, poz. 46)

CZĘŚĆ OGÓLNA

Rozdział I. Zasady odpowiedzialności karnej

Warunki odpowiedzialności karnej.

Struktura przestępstwa.

Zasady legalizmu i koincydencji

Art. 1. § 1. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.

§ 2. Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma.

§ 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu.

Przestępstwo skutkowe. Zaniechanie.

Gwarant nienastąpienia skutku

Art. 2. Odpowiedzialności karnej za przestępstwo skutkowe popełnione przez zaniechanie podlega ten tylko, na kim ciążył prawny, szczególnie obowiązek zapobiegnięcia skutkowi.

Zasada humanitaryzmu w zakresie stosowania kar i innych środków

Art. 3. Kary oraz inne środki przewidziane w tym kodeksie stosuje się z uwzględnieniem zasad humanitaryzmu, w szczególności z poszanowaniem godności człowieka.

Zmiana ustawy — penalizacja, depenalizacja, modyfikacja penalizacji. Zasada stosowania nowej ustawy

Art. 4. § 1. Jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia przestępstwa, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy.

§ 2. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty wyrokiem zagrożony jest karą, której górna granica jest niższa od kary orzeczonej, wymierzona karę obniża się do górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za taki czyn w nowej ustawie.

§ 3. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty wyrokiem nie jest już zagrożony karą pozbawienia wolności, wymierzona karę pozbawienia wolności podlegającą wykonaniu zamienia się na grzywnę albo karę ograniczenia wolności, przyjmując że jeden miesiąc pozbawienia wolności równa się 60 stawkom dziennym grzywny albo 2 miesiącom ograniczenia wolności.

§ 4. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty wyrokiem nie jest już zabroniony pod groźbą kary, skazanie ulega zatarciu z mocy prawa.

Zasada terytorialności

Art. 5. Ustawę karną polską stosuje się do sprawcy, który popełnił czyn zabroniony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również na polskim statku wodnym lub powietrznym, chyba że umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, stanowi inaczej.

Czas i miejsce popełnienia czynu zabronionego

Art. 6. § 1. Czyn zabroniony uważa się za popełniony w czasie, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany.

§ 2. Czyn zabroniony uważa się za popełniony w miejscu, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany, albo gdzie skutek stanowiący znamię czynu zabronionego nastąpił lub według zamiaru sprawcy miał nastąpić.

Zbrodnia i występki — kategorie przestępstw

Art. 7. § 1. Przestępstwo jest zbrodnią albo występkiem.

§ 2. Zbrodnią jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą.

§ 3. Występkiem jest czyn zabroniony zagrożony grzywną powyżej 30 stawek dziennych, karą ograniczenia wolności albo karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc.

Znamiona podmiotowe czynu a kategorii przestępstw

Art. 8. Zbrodnię można popełnić tylko umyślnie; występki można popełnić także nieumyślnie, jeżeli ustawa tak stanowi.

Czyn popełniony umyślnie lub nieumyślnie oraz czyn kwalifikowany przez następstwo

Art. 9. § 1. Czyn zabroniony popełniony jest umyślnie, jeżeli sprawca ma zamiar jego popełnienia, to jest chce go popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia, na to się godzi.

§ 2. Czyn zabroniony popełniony jest nieumyślnie, jeżeli sprawca nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia go jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu przewidywał albo mógł przewidzieć.

§ 3. Sprawca ponosi surowszą odpowiedzialność, którą ustawa uzależnia od określonego następstwa czynu zabronionego, jeżeli następstwo to przewidywał albo mógł przewidzieć.

Wiek — podmiotowa zdolność do ponoszenia odpowiedzialności karnej. Odpowiedzialność nieletnich

Art. 10. § 1. Na zasadach określonych w tym kodeksie odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat.

§ 2. Nieletni, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 134, art. 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173

§ 1 lub 3, art. 197 § 3, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.

§ 2.¹ Nietletni, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 134, art. 148 § 1, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 3 lub 4, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.

§ 3. W wypadku określonym w § 2 orzeczona kara nie może przekroczyć dwóch trzecich górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za przypisane sprawcy przestępstwo; sąd może zastosować także nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 4. W stosunku do sprawcy, który popełnił występki po ukończeniu lat 17, lecz przed ukończeniem lat 18, sąd zamiast kary stosuje środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają.

¹ Art. 10 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

Właściwy zbieg przepisów

Art. 11. § 1. Ten sam czyn może stanowić tylko jedno przestępstwo.

§ 2. Jeżeli czyn wyczerpuje znamiona określone w dwóch albo więcej przepisach ustawy karnej, sąd skazuje za jedno przestępstwo na podstawie wszystkich zbiegających się przepisów.

§ 3. W wypadku określonym w § 2 sąd wymierza karę na podstawie przepisu przewidującego karę najsurowszą, co nie stoi na przeszkodzie orzeczeniu innych środków przewidzianych w ustawie na podstawie wszystkich zbiegających się przepisów.

Czyn ciągły. Konsekwencje prawne

Art. 12. Dwa lub więcej zachowań, podjętych w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, uważa się za jeden czyn zabroniony; jeżeli przedmiotem zamachu jest dobro osobiste, warunkiem uznania wielości zachowań za jeden czyn zabroniony jest tożsamość pokrzywdzonego.

Rozdział II. Formy popełnienia przestępstwa

Usiłowanie — forma stadialna przestępstwa.

Znamiona usiłowania udolnego i nieudolnego

Art. 13. § 1. Odpowiada za usiłowanie, kto w zamiarze popełnienia czynu zabronionego swoim zachowaniem bezpośrednio zmierza do jego dokonania, które jednak nie następuje.

§ 2. Usiłowanie zachodzi także wtedy, gdy sprawca nie uświadamia sobie, że dokonanie jest niemożliwe ze względu na brak przedmiotu nadającego się do popełnienia na nim czynu zabronionego lub ze względu na użycie środka nie nadającego się do popełnienia czynu zabronionego.

Karalność usiłowania

Art. 14. § 1. Sąd wymierza karę za usiłowanie w granicach zagrożenia przewidzianego dla danego przestępstwa.

§ 2. W wypadku określonym w art. 13 § 2 sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Dobrowolne odstąpienie od dokonania czynu lub zapobiegnięcie skutkowi — bezkarność usiłowania

Art. 15. § 1. Nie podlega karze za usiłowanie, kto dobrowolnie odstąpił od dokonania lub zapobiegł skutkowi stanowiącemu znamię czynu zabronionego.

§ 2. Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary w stosunku do sprawcy, który dobrowolnie starał się zapobiec skutkowi stanowiącemu znamię czynu zabronionego.

Przygotowanie — forma stadialna przestępstwa. Karalność przygotowania

Art. 16. § 1. Przygotowanie zachodzi tylko wtedy, gdy sprawca w celu popełnienia czynu zabronionego podejmuje czynności mające stworzyć warunki do przedsięwzięcia czynu zmierzającego bezpośrednio do jego dokonania, w szczególności w tymże celu wchodzi w porozumienie z inną oso-

bą, uzyskuje lub przysposabia środki, zbiera informacje lub sporządza plan działania.

§ 2. Przygotowanie jest karalne tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi.

Dobrowolne odstąpienie od przygotowania

— bezkarność przygotowania

Art. 17. § 1. Nie podlega karze za przygotowanie, kto dobrowolnie od niego odstąpił, w szczególności zniszczył przygotowane środki lub zapobiegł skorzystaniu z nich w przyszłości; w razie wejścia w porozumienie z inną osobą w celu popełnienia czynu zabronionego, nie podlega karze ten, kto nadto podjął istotne starania zmierzające do zapobieżenia dokonaniu.

§ 2. Nie podlega karze za przygotowanie osoba, do której stosuje się art. 15 § 1.

Jednosprawstwo, współsprawstwo, sprawcze współdziałanie, podżeganie, pomocnictwo — formy zjawiskowe przestępstwa

Art. 18. § 1. Odpowiada za sprawstwo nie tylko ten, kto wykonuje czyn zabroniony sam albo wspólnie i w porozumieniu z inną osobą, ale także ten, kto kieruje wykonaniem czynu zabronionego przez inną osobę lub wykorzystując uzależnienie innej osoby od siebie, poleca jej wykonanie takiego czynu.

§ 2. Odpowiada za podżeganie, kto chcąc, aby inna osoba dokonała czynu zabronionego, nakłania ją do tego.

§ 3. Odpowiada za pomocnictwo, kto w zamiarze, aby inna osoba dokonała czynu zabronionego, swoim zachowaniem ułatwia jego popełnienie, w szczególności dostarczając

narzędzie, środek przewozu, udzielając rady lub informacji; odpowiada za pomocnictwo także ten, kto wbrew prawnemu, szczególnemu obowiązкови niedopuszczenia do popełnienia czynu zabronionego swoim zaniechaniem ułatwia innej osobie jego popełnienie.

**Karalność za podżeganie i pomocnictwo.
Nadzwyczajne złagodzenie**

Art. 19. § 1. Sąd wymierza karę za podżeganie lub pomocnictwo w granicach zagrożenia przewidzianego za sprawstwo.

§ 2. Wymierzając karę za pomocnictwo sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

**Niezależność kwalifikacji prawnej czynu
i brak akcesoryjności w zakresie strony podmiotowej**

Art. 20. Każdy ze współdziałających w popełnieniu czynu zabronionego odpowiada w granicach swojej umyślności lub nieumyślności niezależnie od odpowiedzialności pozostałych współdziałających.

**Zasada indywidualizacji odpowiedzialności karnej.
Odpowiedzialność współdziałającego w przypadku
przestępstwa indywidualnego**

Art. 21. § 1. Okoliczności osobiste, wyłączające lub łagodzące albo zaostrzające odpowiedzialność karną, uwzględnia się tylko co do osoby, której dotyczą.

§ 2. Jeżeli okoliczność osobista dotycząca sprawcy, wpływająca chociażby tylko na wyższą karalność, stanowi znamię czynu zabronionego, współdziałający podlega odpowiedzial-

ności karnej przewidzianej za ten czyn zabroniony, gdy o tej okoliczności wiedział, chociażby go nie dotyczyła.

§ 3. Wobec współdziałającego, którego nie dotyczy okoliczność określona w § 2, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Odpowiedzialność podżegacza i pomocnika jak za usiłowanie

Art. 22. § 1. Jeżeli czynu zabronionego tylko usiłowano dokonać, podmiot określony w art. 18 § 2 i 3 odpowiada jak za usiłowanie.

§ 2. Jeżeli czynu zabronionego nie usiłowano dokonać, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Czynny żal skuteczny i bezskuteczny

Art. 23. § 1. Nie podlega karze współdziałający, który dobrowolnie zapobiegł dokonaniu czynu zabronionego.

§ 2. Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary w stosunku do współdziałającego, który dobrowolnie starał się zapobiec dokonaniu czynu zabronionego.

Prowokacja. Odpowiedzialność prowokatora jak za podżeganie

Art. 24. Odpowiada jak za podżeganie, kto w celu skierowania przeciwko innej osobie postępowania karnego nakłania ją do popełnienia czynu zabronionego; w tym wypadku nie stosuje się art. 22 i 23.

Rozdział III. Wyłączenie odpowiedzialności karnej

Obrona konieczna jako kontratyp. Przekroczenie granic

Art. 25. § 1. Nie popełnia przestępstwa, kto w obronie koniecznej odpiera bezpośredni, bezprawny zamach na jakiegokolwiek dobro chronione prawem.

§ 2. W razie przekroczenia granic obrony koniecznej, w szczególności gdy sprawca zastosował sposób obrony niewspółmierny do niebezpieczeństwa zamachu, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

§ 3. Sąd odstępuje od wymierzenia kary, jeżeli przekroczenie granic obrony koniecznej było wynikiem strachu lub wzburzenia usprawiedliwionych okolicznościami zamachu.

§ 3.² *Nie podlega karze, kto przekracza granice obrony koniecznej pod wpływem strachu lub wzburzenia usprawiedliwionych okolicznościami zamachu.*

Stan wyższej konieczności, kolizja obowiązków jako kontratypy. Przekroczenie granic

Art. 26. § 1. Nie popełnia przestępstwa, kto działa w celu uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego jakimkolwiek dobru chronionemu prawem, jeżeli niebezpieczeństwa nie można inaczej uniknąć, a dobro poświęcone przedstawia wartość niższą od dobra ratowanego.

² Art. 25 § 3 zmieniony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa także ten, kto, ratując dobro chronione prawem w warunkach określonych w § 1, poświęca dobro, które nie przedstawia wartości oczywiście wyższej od dobra ratowanego.

§ 3. W razie przekroczenia granic stanu wyższej konieczności, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

§ 4. Przepisu § 2 nie stosuje się, jeżeli sprawca poświęca dobro, które ma szczególny obowiązek chronić nawet z narażeniem się na niebezpieczeństwo osobiste.

§ 5. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy z ciężących na sprawcy obowiązków tylko jeden może być spełniony.

Dozwolone ryzyko — eksperyment jako kontratyp

Art. 27. § 1. Nie popełnia przestępstwa, kto działa w celu przeprowadzenia eksperymentu poznawczego, medycznego, technicznego lub ekonomicznego, jeżeli spodziewana korzyść ma istotne znaczenie poznawcze, medyczne lub gospodarcze, a oczekiwanie jej osiągnięcia, celowość oraz sposób przeprowadzenia eksperymentu są zasadne w świetle aktualnego stanu wiedzy.

§ 2. Eksperyment jest niedopuszczalny bez zgody uczestnika, na którym jest przeprowadzany, należyście poinformowanego o spodziewanych korzyściach i grożących mu ujemnych skutkach oraz prawdopodobieństwie ich powstania, jak również o możliwości odstąpienia od udziału w eksperymencie na każdym jego etapie.

§ 3. Zasady i warunki dopuszczalności eksperymentu medycznego określa ustawa.

**Błąd co do okoliczności stanowiącej znamię
czynu zabronionego — jako okoliczność
wyłączająca winę**

Art. 28. § 1. Nie popełnia umyślnie czynu zabronionego, kto pozostaje w błędzie co do okoliczności stanowiącej jego znamię.

§ 2. Odpowiada na podstawie przepisu przewidującego łagodniejszą odpowiedzialność sprawca, który dopuszcza się czynu w usprawiedliwionym błędnym przekonaniu, że zachodzi okoliczność stanowiąca znamię czynu zabronionego, od której taka łagodniejsza odpowiedzialność zależy.

**Błąd co do okoliczności wyłączających
bezpprawność albo winę czynu
— jako okoliczność wyłączająca winę**

Art. 29. Nie popełnia przestępstwa, kto dopuszcza się czynu zabronionego w usprawiedliwionym błędnym przekonaniu, że zachodzi okoliczność wyłączająca bezpprawność albo winę; jeżeli błąd sprawcy jest nieusprawiedliwiony, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

**Błąd co do oceny prawnej czynu
— jako okoliczność wyłączająca winę**

Art. 30. Nie popełnia przestępstwa, kto dopuszcza się czynu zabronionego w usprawiedliwionej nieświadomości jego bezpprawności; jeżeli błąd sprawcy jest nieusprawiedliwiony, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Niepoczytalność, poczytalność ograniczona
— jako okoliczność wyłączająca winę

Art. 31. § 1. Nie popełnia przestępstwa, kto, z powodu choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych, nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem.

§ 2. Jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, sąd może zastosować nadzwyczajnie złagodzenie kary.

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się, gdy sprawca wprowadził się w stan nietrzeźwości lub odurzenia powodujący wyłącznie lub ograniczenie poczytalności, które przewidywał albo mógł przewidzieć.

Rozdział IV. Kary

Kary

Art. 32. Karami są:

- 1) grzywna,
- 2) ograniczenie wolności,
- 3) pozbawienie wolności,
- 4) 25 lat pozbawienia wolności,
- 5) dożywotnie pozbawienie wolności.

Grzywna. Sposób wymierzenia grzywny
— system stawek dziennych

Art. 33. § 1. Grzywnę wymierza się w stawkach dziennych, określając liczbę stawek oraz wysokość jednej staw-

ki; jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, najniższa liczba stawek wynosi 10, zaś najwyższa 360.

§ 1.³ Grzywnę wymierza się w stawkach dziennych, określając liczbę stawek oraz wysokość jednej stawki; jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, najniższa liczba stawek wynosi 10, zaś najwyższa 540.

§ 2. Sąd może wymierzyć grzywnę także obok kary pozbawienia wolności wymienionej w art. 32 pkt 3, jeżeli sprawca dopuścił się czynu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub gdy korzyść majątkową osiągnął.

§ 3. Ustalając stawkę dzienną, sąd bierze pod uwagę dochody sprawcy, jego warunki osobiste, rodzinne, stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe; stawka dzienna nie może być niższa od 10 złotych, ani też przekraczać 2 000 złotych.

Ograniczenie wolności

Art. 34. § 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, kara ograniczenia wolności trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 12 miesięcy; wymierza się ją w miesiącach.

§ 2. W czasie odbywania kary ograniczenia wolności skazany:

- 1) nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu,
- 2) jest obowiązany do wykonywania pracy wskazanej przez sąd,
- 3) ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary.

³ Art. 33 § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

§ 2.⁴ W czasie odbywania kary ograniczenia wolności skazany:

- 1) nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu,
- 2) jest obowiązany do wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne,
- 3) ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary.

Obowiązki wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne

Art. 35. § 1. Obowiązek określony w art. 34 § 2 pkt 2 polega na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne wskazanej przez sąd w odpowiednim zakładzie pracy, placówce służby zdrowia, opieki społecznej, organizacji lub instytucji niosącej pomoc charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej, w wymiarze od 20 do 40 godzin w stosunku miesięcznym.

§ 2. W stosunku do osoby zatrudnionej sąd, zamiast obowiązku określonego w § 1, może orzec potrącenie od 10 do 25% wynagrodzenia za pracę na rzecz Skarbu Państwa albo na cel społeczny wskazany przez sąd; w okresie odbywania kary skazany nie może rozwiązać bez zgody sądu stosunku pracy.

§ 3. Miejsce, czas, rodzaj lub sposób wykonywania obowiązku pracy, o którym mowa w § 1, sąd określa po wysłuchaniu skazanego.

⁴Art. 34 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

**Nieodpłatna, kontrolowana praca
na cele społeczne**

Art. 35.⁵ § 1. *Nieodpłatna, kontrolowana praca na cele społeczne jest wykonywana w wymiarze od 20 do 40 godzin w stosunku miesięcznym.*

§ 2. *W stosunku do osoby zatrudnionej sąd zamiast obowiązku, o którym mowa w art. 34 § 2 pkt 2, może orzec potrącenie od 10 do 25% wynagrodzenia za pracę w stosunku miesięcznym na cel społeczny wskazany przez sąd; w okresie odbywania kary skazany nie może rozwiązać bez zgody sądu stosunku pracy.*

**Dozór nad osobą odbywającą karę
ograniczenia wolności**

Art. 36. § 1. Wymierzając karę ograniczenia wolności, sąd może oddać skazanego pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

§ 1.⁶ (uchylony)

§ 2. Wymierzając karę ograniczenia wolności, sąd może orzec wobec skazanego obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 2, 3 lub 5 oraz § 2.

⁵ Art. 35 zmieniony przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

⁶ Art. 36 § 1 uchylony przez art. 1 pkt 6 lit. a) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

§ 2.⁷ Wymierzając karę ograniczenia wolności, sąd może orzec wobec skazanego obowiązki wymienione w art. 72.

§ 3. Przepis art. 74 stosuje się odpowiednio.

Kara pozbawienia wolności

Art. 37. Kara pozbawienia wolności wymieniona w art. 32 pkt 3 trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 15 lat; wymierza się ją w miesiącach i latach.

Obniżenie albo nadzwyczajne obostrzenie granicy ustawowego zagrożenia karą

Art. 38. § 1. Jeżeli ustawa przewiduje obniżenie albo nadzwyczajne obostrzenie górnej granicy ustawowego zagrożenia, w wypadku alternatywnego zagrożenia karami wymienionymi w art. 32 pkt 1–3 obniżenie albo obostrzenie odnosi się do każdej z tych kar.

§ 2. Kara nadzwyczajnie obostrzona nie może przekroczyć 540 stawek dziennych grzywny, 18 miesięcy ograniczenia wolności albo 15 lat pozbawienia wolności.

§ 2.⁸ Kara nadzwyczajnie obostrzona nie może przekroczyć 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 15 lat pozbawienia wolności; karę ograniczenia wolności wymierza się w miesiącach i latach.

⁷ Art. 36 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 6 lit. b) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

⁸ Art. 38 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

§ 3. Jeżeli ustawa przewiduje obniżenie górnej granicy ustawowego zagrożenia, kara wymierzona za przestępstwo zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności nie może przekroczyć 25 lat pozbawienia wolności, a za przestępstwo zagrożone karą 25 lat pozbawienia wolności, nie może przekroczyć 15 lat pozbawienia wolności.

Rozdział V. Środki karne

Środki karne

Art. 39. Środkami karnymi są:

- 1) pozbawienie praw publicznych,
- 2) zakaz zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej,
- 2a)⁹ zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub z opieką nad nimi,
- 2b)¹⁰ obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu,

⁹ Art. 39 pkt 2a dodany przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

¹⁰ Art. 39 pkt 2b dodany przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

- 2c)¹¹ zakaz wstępu na imprezę masową,
- 2d)¹² zakaz wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych,
- 3) zakaz prowadzenia pojazdów,
- 4)¹³ przepadek,
- 5) obowiązek naprawienia szkody,
- 5)¹⁴ *obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę,*
- 6) nawiązka,
- 7) świadczenie pieniężne,
- 8) podanie wyroku do publicznej wiadomości.

Pozbawienie praw publicznych

Art. 40. § 1. Pozbawienie praw publicznych obejmuje utratę czynnego i biernego prawa wyborczego do organu władzy publicznej, organu samorządu zawodowego lub gospodarczego, utratę prawa do udziału w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości oraz do pełnienia funkcji w organach i instytucjach państwowych i samorządu terytorialnego lub

¹¹ Art. 39 pkt 2c dodany przez art. 72 pkt 1 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. Nr 62, poz. 504) z dniem 1 sierpnia 2009 r.

¹² Art. 39 pkt 2d dodany przez art. 99 pkt 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540) z dniem 1 stycznia 2010 r.

¹³ Art. 39 pkt 4 zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 1061) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 lipca 2003 r.

¹⁴ Art. 39 pkt 5 zmieniony przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

zawodowego, jak również utratę posiadanego stopnia wojskowego i powrót do stopnia szeregowego; pozbawienie praw publicznych obejmuje ponadto utratę orderów, odznaczeń i tytułów honorowych oraz utratę zdolności do ich uzyskania w okresie trwania pozbawienia praw.

§ 2. Sąd może orzec pozbawienie praw publicznych w razie skazania na karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 za przestępstwo popełnione w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie.

**Zakaz zajmowania stanowisk, wykonywania zawodu,
działalności związanej z wychowaniem i edukacją małoletnich,
prowadzenia działalności gospodarczej**

Art. 41. § 1. Sąd może orzec zakaz zajmowania określonego stanowiska albo wykonywania określonego zawodu, jeżeli sprawca nadużył przy popełnieniu przestępstwa stanowiska lub wykonywanego zawodu albo okazał, że dalsze zajmowanie stanowiska lub wykonywanie zawodu zagraża istotnym dobrom chronionym prawem.

§ 1a.¹⁵ Sąd może orzec zakaz zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi, na zawsze w razie skazania na karę pozbawienia wolności za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego.

¹⁵ Art. 41 § 1a dodany przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

§ 1b.¹⁶ Sąd orzeka zakaz, o którym mowa w § 1a, na zawsze w razie ponownego skazania sprawcy w warunkach określonych w tym przepisie.

§ 2. Sąd może orzec zakaz prowadzenia określonej działalności gospodarczej w razie skazania za przestępstwo popełnione w związku z prowadzeniem takiej działalności, jeżeli dalsze jej prowadzenie zagraża istotnym dobrom chronionym prawem.

Obowiązek powstrzymania się od przebywania w środowiskach lub miejscach; zakaz kontaktowania się, opuszczania miejsca pobytu

Art. 41a.¹⁷ § 1.¹⁸ Sąd może orzec obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego oraz w razie skazania za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy, w tym przemocy przeciwko osobie najbliższej; obowiązek lub zakaz może być połączony z obowiązkiem

¹⁶ Art. 41 § 1b dodany przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

¹⁷ Art. 41a dodany przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

¹⁸ Art. 41a § 1 zmieniony przez art. 15 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493) z dniem 21 listopada 2005 r.

zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu.

§ 2. Sąd orzeka obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego; obowiązek lub zakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu.

§ 3. Sąd może orzec obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu na zawsze w razie ponownego skazania sprawcy w warunkach określonych w § 2.

Zakaz wstępu na imprezę masową

Art. 41b.¹⁹ § 1. Sąd może orzec, a w przypadkach wskazanych w ustawie orzeka, zakaz wstępu na imprezę masową, jeżeli przy popełnieniu przestępstwa zachowanie sprawcy wskazuje, że jego udział w imprezach masowych zagraża istotnym dobrom chronionym prawem.

§ 2. Zakaz wstępu na imprezę masową jest połączony z obowiązkiem osobistego stawiennictwa w jednostce or-

¹⁹ Art. 41b dodany przez art. 72 pkt 2 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. Nr 62, poz. 504) z dniem 1 sierpnia 2009 r.

ganizacyjnej Policji lub w miejscu określonym przez właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania osoby skazanej, komendanta powiatowego (rejonowego, miejskiego) Policji, w czasie trwania imprezy masowej.

§ 3. Sąd, orzekając zakaz wstępu na imprezę masową, określa rodzaje imprez masowych, w czasie trwania których ukarany jest obowiązany do osobistego stawiennictwa w jednostce Policji, w tym nazwy dyscyplin sportowych, nazwy klubów sportowych oraz zakres terytorialny obowiązywania orzeczonego środka.

§ 4. Zakaz wstępu na imprezę masową dotyczy również meczu piłki nożnej rozgrywanego przez polską kadrę narodową i polski klub sportowy poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zakaz wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych

Art. 41c.²⁰ § 1. Zakaz wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych nie obejmuje uczestnictwa w loteriach promocyjnych.

§ 2. Sąd może orzec zakaz wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych, w razie skazania za przestępstwo popełnione w związku z urządzaniem gier hazardowych lub udziałem w nich.

²⁰ Art. 41c dodany przez art. 99 pkt 2 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540) z dniem 1 stycznia 2010 r.

Zakaz prowadzenia pojazdów

Art. 42. § 1. Sąd może orzec zakaz prowadzenia pojazdów określonego rodzaju w razie skazania osoby uczestniczącej w ruchu za przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, w szczególności jeżeli z okoliczności popełnionego przestępstwa wynika, że prowadzenie pojazdu przez tę osobę zagraża bezpieczeństwu w komunikacji.

§ 2. Sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych albo pojazdów mechanicznych określonego rodzaju, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa wymienionego w § 1 był w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia określonego w art. 173, 174 lub 177.

§ 3.²¹ Sąd może orzec zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na zawsze, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 173 lub 174, którego następstwem jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, albo w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 177 § 2 lub w art. 355 § 2 był w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia.

§ 4.²² Sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na zawsze w razie ponownego skazania osoby prowadzącej pojazd mechaniczny w warunkach określonych w § 3.

²¹ Art. 42 § 3 dodany przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. (Dz. U. Nr 48, poz. 548) zmieniającej nin. ustawę z dniem 15 lipca 2000 r.

²² Art. 42 § 4 dodany przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. (Dz. U. Nr 48, poz. 548) zmieniającej nin. ustawę z dniem 15 lipca 2000 r.

**Terminowość środków karnych. Okres orzekania.
Obowiązek zwrotu dokumentu**

Art. 43. § 1.²³ Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pozbawienie praw publicznych oraz obowiązek lub zakazy wymienione w art. 39:

- 1)²⁴ pkt 2, 2d i 3 orzeka się w latach, od roku do lat 10,
- 2) pkt 2a i 2b orzeka się w latach, od roku do lat 15,
- 3)²⁵ pkt 2c orzeka się w latach, od 2 do lat 6.

§ 1.²⁶ Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pozbawienie praw publicznych oraz zakazy wymienione w art. 39 pkt 2 i 3 orzeka się w latach, od roku do lat 10, zakazy oraz obowiązek wymienione w art. 39 pkt 2a i 2b orzeka się w latach, od roku do lat 15, a zakaz wymieniony w art. 39 pkt 2c orzeka się w latach, od lat 2 do 6.

§ 2.²⁷ Pozbawienie praw publicznych, obowiązek lub zakaz obowiązuje od uprawomocnienia się orzeczenia; okres, na który środek orzeczono, nie biegnie w czasie odbywania

²³ Art. 43 § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

²⁴ Art. 43 § 1 pkt 1 zmieniony przez art. 99 pkt 3 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540) z dniem 1 stycznia 2010 r.

²⁵ Art. 43 § 1 pkt 3 dodany przez art. 72 pkt 3 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. Nr 62, poz. 504) z dniem 1 sierpnia 2009 r.

²⁶ Art. 43 § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

²⁷ Art. 43 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

kary pozbawienia wolności, chociażby orzeczonej za inne przestępstwo.

§ 3. Orzekając zakaz określony w art. 42, sąd nakłada obowiązek zwrotu dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdu; do chwili wykonania obowiązku okres, na który orzeczono zakaz, nie biegnie.

**Przepadek przedmiotów pochodzących z przestępstwa,
służących jego popełnieniu, zakazanych**

Art. 44.²⁸ § 1. Sąd orzeka przepadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa.

§ 2. Sąd może orzec, a w wypadkach wskazanych w ustawie orzeka, przepadek przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa.

§ 3. Jeżeli orzeczenie przepadku określonego w § 2 byłoby niewspółmierne do wagi popełnionego czynu, sąd zamiast przepadku może orzec nawiązkę na rzecz Skarbu Państwa.

§ 4. Jeżeli orzeczenie przepadku określonego w § 1 lub 2 nie jest możliwe, sąd może orzec przepadek równowartości przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa lub przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa.

§ 5. Przepadku przedmiotów określonych w § 1 lub 2 nie orzeka się, jeżeli podlegają one zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi.

§ 6. W razie skazania za przestępstwo polegające na naruszeniu zakazu wytwarzania, posiadania, obrotu, przesy-

²⁸ Art. 44 zmieniony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 1061) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 lipca 2003 r.

łania, przenoszenia lub przewozu określonych przedmiotów, sąd może orzec, a w wypadkach przewidzianych w ustawie orzeka, ich przepadek.

§ 7. Jeżeli przedmioty wymienione w § 2 lub 6 nie stanowią własności sprawcy, ich przepadek można orzec tylko w wypadkach przewidzianych w ustawie; w razie współwłasności orzeka się przepadek udziału należącego do sprawcy lub przepadek równowartości tego udziału.

§ 8. Objęte przypadkiem przedmioty przechodzą na własność Skarbu Państwa z chwilą uprawomocnienia się wyroku.

Przepadek korzyści majątkowych pochodzących z przestępstwa

Art. 45.²⁹ § 1. Jeżeli sprawca osiągnął z popełnienia przestępstwa, chociażby pośrednio, korzyść majątkową niepodlegającą przypadkowi przedmiotów wymienionych w art. 44 § 1 lub 6, sąd orzeka przepadek takiej korzyści albo jej równowartości. Przepadku nie orzeka się w całości lub w części, jeżeli korzyść lub jej równowartość podlega zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu podmiotowi.

§ 2. W razie skazania za przestępstwo, z którego popełnienia sprawca osiągnął, chociażby pośrednio, korzyść majątkową znacznej wartości, uważa się, że mienie, które sprawca objął we władanie lub do którego uzyskał jakkolwiek tytuł w czasie popełnienia przestępstwa lub po jego popełnieniu, do chwili wydania chociażby nieprawomocnego wyroku,

²⁹ Art. 45 zmieniony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 1061) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 lipca 2003 r.

stanowi korzyść uzyskaną z popełnienia przestępstwa, chyba że sprawca lub inna zainteresowana osoba przedstawi dowód przeciwny.

§ 3. Jeżeli okoliczności sprawy wskazują na duże prawdopodobieństwo, że sprawca, o którym mowa w § 2, przeniósł na osobę fizyczną, prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, faktycznie lub pod jakimkolwiek tytułem prawnym, mienie stanowiące korzyść uzyskaną z popełnienia przestępstwa, uważa się, że rzeczy będące w samoistnym posiadaniu tej osoby lub jednostki oraz przysługujące jej prawa majątkowe należą do sprawcy, chyba że zainteresowana osoba lub jednostka organizacyjna przedstawi dowód zgodnego z prawem ich uzyskania.

§ 4. Przepisy § 2 i 3 stosuje się także przy dokonaniu zajęcia stosownie do przepisu art. 292 § 2 Kodeksu postępowania karnego, przy zabezpieczeniu grożącego przepadku korzyści oraz przy egzekucji tego środka. Osoba lub jednostka, której dotyczy domniemanie ustanowione w § 3, może wystąpić z powództwem przeciwko Skarbowi Państwa o obalenie tego domniemania; do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy postępowanie egzekucyjne ulega zawieszeniu.

§ 5. W razie współwłasności orzeka się przepadek udziału należącego do sprawcy lub przepadek równowartości tego udziału.

§ 6. Objęta przypadkiem korzyść majątkowa lub jej równowartość przechodzi na własność Skarbu Państwa z chwilą uprawomocnienia się wyroku, a w wypadku, o którym mowa w § 4 zdanie drugie, z chwilą uprawomocnienia się wyroku oddalającego powództwo przeciwko Skarbowi Państwa.

Obowiązek naprawienia szkody lub krzywdy

Art. 46. § 1.³⁰ W razie skazania za przestępstwo spowodowania śmierci, ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, przestępstwo przeciwko środowisku, mieniu lub obrotowi gospodarczemu lub przestępstwo przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, sąd, na wniosek pokrzywdzonego lub innej osoby uprawnionej, orzeka obowiązek naprawienia wyrządzonej szkody w całości albo w części; przepisów prawa cywilnego o przedawnieniu roszczenia oraz możliwości zasądzenia renty nie stosuje się.

§ 2. Zamiast obowiązku określonego w § 1 sąd może orzec na rzecz pokrzywdzonego nawiązkę w celu zadośćuczynienia za ciężki uszczerbek na zdrowiu, naruszenie czynności narządu ciała, rozstrój zdrowia, a także za doznaną krzywdę.

**Obowiązek naprawienia szkody,
zadośćuczynienie lub nawiązka**

Art. 46.³¹ **§ 1.** *W razie skazania sąd może orzec, a na wniosek pokrzywdzonego lub innej osoby uprawnionej orzeka, obowiązek naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w całości albo w części lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; przepisów pra-*

³⁰ Art. 46 § 1 zmieniony przez art. 98 pkt 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. Nr 89, poz. 589) z dniem 1 lipca 2007 r.

³¹ Art. 46 zmieniony przez art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

wa cywilnego o przedawnieniu roszczenia oraz możliwości zasądzenia renty nie stosuje się.

§ 2. *Zamiast obowiązku określonego w § 1 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego.*

**Nawiązka na cel społeczny związany
z ochroną zdrowia lub środowiska**

Art. 47.³² **§ 1.** W razie skazania sprawcy za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu albo za inne przestępstwo umyślne, którego skutkiem jest śmierć człowieka, ciężki uszczerbek na zdrowiu, naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, sąd może orzec nawiązkę na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, wpisanej do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, której podstawowym zadaniem lub celem statutowym jest spełnianie świadczeń na cele bezpośrednio związane z ochroną zdrowia, z przeznaczeniem na ten cel.

§ 2. W razie skazania sprawcy za przestępstwo przeciwko środowisku, sąd może orzec nawiązkę na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, wpisanej do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, której podstawowym zadaniem lub celem statutowym jest spełnianie świadczeń na cele bezpośrednio związane z ochroną środowiska, z przeznaczeniem na ten cel.

§ 3. W razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355, prowadzącego pojazd mecha-

³² Art. 47 zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 października 2004 r. (Dz. U. Nr 243, poz. 2426) zmieniającej nin. ustawę z dniem 16 maja 2005 r.

niczny, jeżeli był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo zbiegł z miejsca zdarzenia, sąd może orzec nawiązkę na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, wpisanej do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, której podstawowym zadaniem lub celem statutowym jest spełnianie świadczeń na cele bezpośrednio związane z udzielaniem pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych, z przeznaczeniem na ten cel.

Art. 47a.³³ (*uchylony*)

Wysokość nawiązki

Art. 48.³⁴ Nawiązkę orzeka się w wysokości do 100 000 złotych.

Świadczenie pieniężne na cel społeczny w wypadku odstąpienia od wymierzenia kary

Art. 49.³⁵ § 1. Odstępując od wymierzenia kary, a także w wypadkach wskazanych w ustawie, sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 na rzecz

³³ Art. 47a uchylony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 października 2004 r. (Dz. U. Nr 243, poz. 2426) zmieniającej nin. ustawę z dniem 16 maja 2005 r.

³⁴ Art. 48 zmieniony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 października 2004 r. (Dz. U. Nr 243, poz. 2426) zmieniającej nin. ustawę z dniem 16 maja 2005 r.

³⁵ Art. 49 zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 8 października 2004 r. (Dz. U. Nr 243, poz. 2426) zmieniającej nin. ustawę z dniem 16 maja 2005 r.

instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, wpisanej do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, której podstawowym zadaniem lub celem statutowym jest spełnianie świadczeń na określony cel społeczny, bezpośrednio związany z ochroną dobra naruszonego lub zagrożonego przestępstwem, za które skazano sprawcę, z przeznaczeniem na ten cel; świadczenie to nie może przekroczyć 20 000 złotych.

§ 2. W razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 178a sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, o których mowa w art. 47 § 3, z przeznaczeniem na cel bezpośrednio związany z udzielaniem pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych; świadczenie to nie może przekroczyć 60 000 złotych

**Świadczenie pieniężne na cel związany z pomocą osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych.
Wysokość świadczenia**

Art. 49a.³⁶ § . Organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia, o których mowa w art. 47, 49 i 57a § 2, muszą obejmować swoją działalnością terytorium całego kraju.

§ 2. Minister Sprawiedliwości prowadzi wykaz, do którego wpisuje instytucje, organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia, o których mowa w art. 47, 49 i 57a § 2. Wpisu do wykazu dokonuje się na wniosek zainteresowanego

³⁶ Art. 49a zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. (Dz. U. Nr 226, poz. 1648) zmieniającej nin. ustawę z dniem 12 marca 2007 r.

podmiotu. Wykaz jest publikowany co najmniej raz w roku, w formie obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości.

Wykaz instytucji, organizacji społecznych, fundacji i stowarzyszeń

Art. 49a.³⁷ § 1. Organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia, o których mowa w art. 47 i 49, muszą obejmować swoją działalnością terytorium całego kraju.

§ 2. Minister Sprawiedliwości prowadzi wykaz, do którego wpisuje instytucje, organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia, o których mowa w art. 47 i 49. Wpisu do wykazu dokonuje się na wniosek zainteresowanego podmiotu. Wykaz jest publikowany co najmniej raz w roku, w formie obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości.

Podanie wyroku do publicznej wiadomości

Art. 50.³⁸ Sąd może orzec podanie wyroku do publicznej wiadomości w określony sposób, jeżeli uzna to za celowe, w szczególności ze względu na społeczne oddziaływanie skazania, o ile nie narusza to interesu pokrzywdzonego.

³⁷ Art. 49a zmieniony przez art. 1 pkt 11 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

³⁸ Art. 50 zmieniony przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

**Pozbawienie lub ograniczenie praw
rodzicielskich lub opiekuńczych**

Art. 51. Sąd, uznając za celowe orzeczenie pozbawienia lub ograniczenia praw rodzicielskich lub opiekuńczych w razie popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego lub we współdziałaniu z nim, zawiadamia o tym właściwy sąd rodzinny.

Zwrot korzyści majątkowych

Art. 52. W wypadku skazania za przestępstwo przynoszące korzyść majątkową osobie fizycznej, prawnej lub jednostce organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej, a popełnione przez sprawcę działającego w jej imieniu lub interesie, sąd zobowiązuje podmiot, który uzyskał korzyść majątkową, do jej zwrotu w całości lub w części na rzecz Skarbu Państwa; nie dotyczy to korzyści majątkowej podlegającej zwrotowi innemu podmiotowi.

**Rozdział VI. Zasady wymiaru kary
i środków karnych****Zasady i dyrektywy sądowego wymiaru kary.
Prewencja indywidualna i generalna**

Art. 53. § 1. Sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych przez ustawę, bacząc, by jej dolegliwość nie przekraczała stopnia winy, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu oraz biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć.

nać w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

§ 2. Wymierzając karę, sąd uwzględnia w szczególności motywację i sposób zachowania się sprawcy, popełnienie przestępstwa wspólnie z nieletnim, rodzaj i stopień naruszenia ciężących na sprawcy obowiązków, rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa, właściwości i warunki osobiste sprawcy, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa i zachowanie się po jego popełnieniu, a zwłaszcza staranie o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości, a także zachowanie się pokrzywdzonego.

§ 3. Wymierzając karę sąd bierze także pod uwagę pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji pomiędzy pokrzywdzonym a sprawcą albo ugodę pomiędzy nimi osiągniętą w postępowaniu przed sądem lub prokuratorem.

Wymierzanie kary nieletniemu.

Prymat prewencji indywidualnej

Art. 54. § 1. Wymierzając karę nieletniemu albo młodocianemu, sąd kieruje się przede wszystkim tym, aby sprawcę wychować.

§ 2. Wobec sprawcy, który w czasie popełnienia przestępstwa nie ukończył 18 lat, nie orzeka się kary dożywotniego pozbawienia wolności.

Indywidualizacja odpowiedzialności karnej współdziałających w zakresie okoliczności osobistych

Art. 55. Okoliczności wpływające na wymiar kary uwzględnia się tylko co do osoby, której dotyczą.

Wymierzanie innych środków

Art. 56. Przepisy art. 53, art. 54 § 1 oraz art. 55 stosuje się odpowiednio do orzekania innych środków przewidzianych w tym kodeksie.

**Nadzwyczajne złagodzenie albo zaostrzenie kary
— zasady zastosowania**

Art. 57. § 1. Jeżeli zachodzi kilka niezależnych od siebie podstaw do nadzwyczajnego złagodzenia albo obostrzenia kary, sąd może tylko jeden raz karę nadzwyczajnie złagodzić albo obostrzyć, biorąc pod uwagę łącznie zbiegające się podstawy złagodzenia albo obostrzenia.

§ 2. Jeżeli zbiegają się podstawy nadzwyczajnego złagodzenia i obostrzenia, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie albo obostrzenie kary.

Występek o charakterze chuligańskim. Nawiązka

Art. 57a.³⁹ § 1. Skazując za występek o charakterze chuligańskim, sąd wymierza karę przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości nie niższej od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

§ 2. W wypadku określonym w § 1 sąd orzeka nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, chyba że orzeka obowiązek naprawienia szkody lub nawiązkę na podstawie art. 46. Jeżeli pokrzywdzony nie został ustalony, sąd może orzec nawiązkę na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji

³⁹ Art. 57a dodany przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. (Dz. U. Nr 226, poz. 1648) zmieniającej nin. ustawę z dniem 12 marca 2007 r.

społecznej, wpisanej do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, której podstawowym zadaniem lub celem statutowym jest spełnianie świadczeń na określony cel społeczny, bezpośrednio związany z ochroną dobra naruszonego lub zagrożonego przestępstwem, za które skazano sprawcę, z przeznaczeniem na ten cel.

§ 2.⁴⁰ W wypadku określonym w § 1 sąd orzeka *nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego*, chyba że orzeka obowiązek naprawienia szkody, *zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub nawiązkę na podstawie art. 46*. Jeżeli pokrzywdzony nie został ustalony, sąd może orzec *nawiązkę na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, wpisanej do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, której podstawowym zadaniem lub celem statutowym jest spełnianie świadczeń na określony cel społeczny, bezpośrednio związany z ochroną dobra naruszonego lub zagrożonego przestępstwem, za które skazano sprawcę, z przeznaczeniem na ten cel*.

Wybór kary. Rezygnacja z orzeczenia danej kary ze względów racjonalnych lub zapobiegawczych.
Kara pozbawienia wolności bez zawieszenia jako kara *ultima ratio*

Art. 58. § 1. Jeżeli ustawa przewiduje możliwość wyboru rodzaju kary, sąd orzeka karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania tylko wtedy, gdy inna kara lub środek karny nie może spełnić celów kary.

⁴⁰ Art. 57a § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 12 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

§ 2. Grzywny nie orzeka się, jeżeli dochody sprawcy, jego stosunki majątkowe lub możliwości zarobkowe uzasadniają przekonanie, że sprawca grzywny nie uiszczy i nie będzie jej można ściągnąć w drodze egzekucji.

§ 2a.⁴¹ *Kary ograniczenia wolności związanej z obowiązkiem, o którym mowa w art. 35 § 1, nie orzeka się, jeżeli stan zdrowia oskarżonego lub jego właściwości i warunki osobiste uzasadniają przekonanie, że oskarżony nie wykona tego obowiązku.*

§ 3. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nie przekraczającą 5 lat, sąd może orzec zamiast kary pozbawienia wolności grzywnę albo karę ograniczenia wolności, w szczególności jeżeli orzeka równocześnie środek karny.

§ 3.⁴² *Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat, sąd może orzec zamiast kary pozbawienia wolności grzywnę albo karę ograniczenia wolności do lat 2, w szczególności jeżeli orzeka równocześnie środek karny; karę ograniczenia wolności wymierza się w miesiącach i latach.*

§ 4.⁴³ Przepisu § 3 nie stosuje się do sprawcy występku umyślnego, który był uprzednio skazany na karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 6 miesięcy bez warunko-

⁴¹ Art. 58 § 2a dodany przez art. 1 pkt 13 lit. a) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

⁴² Art. 58 § 3 zmieniony przez art. 1 pkt 13 lit. b) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

⁴³ Art. 58 § 4 zmieniony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. (Dz. U. Nr 226, poz. 1648) zmieniającej nin. ustawę z dniem 12 marca 2007 r.

wego zawieszenia jej wykonania, oraz do sprawcy występku o charakterze chuligańskim.

§ 4.⁴⁴ Przepisu § 3 nie stosuje się do sprawcy występku o charakterze chuligańskim.

Odstąpienie od orzekania kary i zastosowanie środka karnego

Art. 59.⁴⁵ § 1. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat albo alternatywnie karami wymienionymi w art. 32 pkt 1–3 i społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna, sąd może odstąpić od wymierzenia kary, jeżeli orzeka równocześnie środek karny, a cele kary zostaną przez ten środek spełnione.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do sprawcy występku o charakterze chuligańskim.

Odstąpienie od orzekania kary i zastosowanie środka karnego

Art. 59.⁴⁶ § 1. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat albo karą łagodniejszego rodzaju i społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna, sąd może

⁴⁴ Art. 58 § 4 zmieniony przez art. 1 pkt 13 lit. c) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

⁴⁵ Art. 59 zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. (Dz. U. Nr 226, poz. 1648) zmieniającej nin. ustawę z dniem 12 marca 2007 r.

⁴⁶ Art. 59 zmieniony przez art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

odstąpić od wymierzenia kary, jeżeli orzeka równocześnie środek karny, a cele kary zostaną przez ten środek spełnione.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do sprawcy występku o charakterze chuligańskim.

Nadzwyczajne złagodzenie kary — przesłanki zastosowania

Art. 60. § 1. Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary w wypadkach przewidzianych w ustawie oraz w stosunku do młodocianego, jeżeli przemawiają za tym względy określone w art. 54 § 1.

§ 2. Sąd może również zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary w szczególnie uzasadnionych wypadkach, kiedy nawet najniższa kara przewidziana za przestępstwo byłaby niewspółmiernie surowa, w szczególności:

- 1) jeżeli pokrzywdzony pojednał się ze sprawcą, szkoda została naprawiona albo pokrzywdzony i sprawca uzgodnili sposób naprawienia szkody,
- 2) ze względu na postawę sprawcy, zwłaszcza gdy czynił starania o naprawienie szkody lub o jej zapobieżenie,
- 3) jeżeli sprawca przestępstwa nieumyślnego lub jego najbliższy poniósł poważny uszczerbek w związku z popełnionym przestępstwem.

§ 3. Sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia.

§ 4. Na wniosek prokuratora sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy przestępstwa, który, niezależnie od wyjaśnień złożonych w swojej sprawie, ujawnił przed organem ścigania i przedstawił istotne okoliczności, nieznanе dotychczas temu organowi, przestępstwa zagrożonego karą powyżej 5 lat pozbawienia wolności.

§ 5. W wypadkach określonych w § 3 i 4 sąd wymierzając karę pozbawienia wolności do lat 5 może warunkowo zawiesić jej wykonanie na okres próby wynoszący do 10 lat, jeżeli uzna, że pomimo niewykonania kary sprawca nie popełni ponownie przestępstwa; przepisy art. 71–76 stosuje się odpowiednio.

§ 6. Nadzwyczajne złagodzenie kary polega na wymiarzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia albo kary łagodniejszego rodzaju według następujących zasad:

- 1) jeżeli czyn stanowi zbrodnię, sąd wymierza karę pozbawienia wolności nie niższą od jednej trzeciej dolnej granicy ustawowego zagrożenia,
- 2) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności nie niższa od roku, sąd wymierza grzywnę, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności,
- 3) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności niższa od roku, sąd wymierza grzywnę albo karę ograniczenia wolności.

§ 6.⁴⁷ Nadzwyczajne złagodzenie kary polega na wymierzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia albo kary łagodniejszego rodzaju według następujących zasad:

- 1) jeżeli czyn stanowi zbrodnię zagrożoną co najmniej karą 25 lat pozbawienia wolności, sąd wymierza karę pozbawienia wolności nie niższą od 8 lat,
- 2) jeżeli czyn stanowi inną zbrodnię, sąd wymierza karę pozbawienia wolności nie niższą od jednej trzeciej dolnej granicy ustawowego zagrożenia,
- 3) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności nie niższa od roku, sąd wymierza grzywnę, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności,
- 4) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności niższa od roku, sąd wymierza grzywnę albo karę ograniczenia wolności.

§ 7. Jeżeli czyn zagrożony jest alternatywnie karami wymienionymi w art. 32 pkt 1–3, nadzwyczajne złagodzenie kary polega na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 2–8; przepisu art. 61 § 2 nie stosuje się.

Odstąpienie od wymierzenia kary z uwagi na czynny udział sprawcy i znikomy udział w przestępstwie

Art. 61. § 1. Sąd może odstąpić od wymierzenia kary w wypadkach przewidzianych w ustawie oraz w wypadku

⁴⁷ Art. 60 § 6 zmieniony przez art. 1 pkt 15 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

określonym w art. 60 § 3, zwłaszcza gdy rola sprawcy w popełnieniu przestępstwa była podrzędna, a przekazane informacje przyczyniły się do zapobieżenia popełnieniu innego przestępstwa.

§ 2. Odstępując od wymierzenia kary, sąd może również odstąpić od wymierzenia środka karnego, chociażby jego orzeczenie było obowiązkowe.

Kara pozbawienia wolności — określenie rodzaju i typu zakładu karnego

Art. 62. Orzekając karę pozbawienia wolności, sąd może określić rodzaj i typ zakładu karnego, w którym skazany ma odbywać karę, a także orzec system terapeutyczny jej wykonania.

Zaliczenie na poczet kary lub środka karnego

Art. 63. § 1. Na poczet orzeczonej kary zalicza się okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie, zaokrąglając do pełnego dnia, przy czym jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności równa się jednemu dniowi kary pozbawienia wolności, dwóm dniom kary ograniczenia wolności lub dwóm dziennym stawkom grzywny.

§ 2.⁴⁸ Na poczet orzeczonych środków karnych, o których mowa w art. 39 pkt 2–3, zalicza się okres rzeczywistego stosowania odpowiadających im rodzajowo środków zapobiegawczych, wymienionych w art. 275 lub 276 Kodeksu postępowania karnego.

⁴⁸ Art. 63 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

Rozdział VII. Powrót do przestępstwa

Recydywa specjalna podstawowa, multirecydywa.

Prawne następstwa recydywy

Art. 64. § 1. Jeżeli sprawca skazany za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności popełnia w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary umyślne przestępstwo podobne do przestępstwa, za które był już skazany, sąd może wymierzyć karę przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

§ 2. Jeżeli sprawca uprzednio skazany w warunkach określonych w § 1, który odbył łącznie co najmniej rok kary pozbawienia wolności i w ciągu 5 lat po odbyciu w całości lub części ostatniej kary popełnia ponownie umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu, przestępstwo zgwałcenia, rozboju, kradzieży z włamaniem lub inne przestępstwo przeciwko mieniu popełnione z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia, sąd wymierza karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane przestępstwo w wysokości powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, a może ją wymierzyć do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

§ 3. Przewidziane w § 1 lub 2 podwyższenie górnego ustawowego zagrożenia nie dotyczy zbrodni.

**Przestępstwo jako stałe źródło dochodu
— stosowanie reguł dotyczących recydywy**

Art. 65.⁴⁹ § 1. Przepisy dotyczące wymiaru kary, środków karnych oraz środków związanych z poddaniem sprawcy próbie, przewidziane wobec sprawcy określonego w art. 64 § 2, stosuje się także do sprawcy, który z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu lub popełnia przestępstwo działając w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa oraz wobec sprawcy przestępstwa o charakterze terrorystycznym.

§ 2. Do sprawcy przestępstwa z art. 258 mają odpowiednie zastosowanie przepisy dotyczące sprawcy określonego w art. 64 § 2, z wyjątkiem przewidzianego w tym przepisie zaostżenia kary.

Rozdział VIII. Środki związane z poddaniem sprawcy próbie

Warunkowe umorzenie postępowania — przesłanki

Art. 66. § 1. Sąd może warunkowo umorzyć postępowanie karne, jeżeli wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości, a postawa sprawcy nie karanego za przestępstwo umyślne, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomi-

⁴⁹ Art. 65 zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 93, poz. 889) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

mo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa.

§ 2. Warunkowego umorzenia nie stosuje się do sprawcy przestępstwa zagrożonego karą przekraczającą 3 lata pozbawienia wolności.

§ 3. W wypadku gdy pokrzywdzony pojednał się ze sprawcą, sprawca naprawił szkodę lub pokrzywdzony i sprawca uzgodnili sposób naprawienia szkody, warunkowe umorzenie może być zastosowane do sprawcy przestępstwa zagrożonego karą nie przekraczającą 5 lat pozbawienia wolności.

Okres próby. Dozór. Obowiązki w czasie próby

Art. 67. § 1. Warunkowe umorzenie następuje na okres próby, który wynosi od roku do 2 lat i biegnie od uprawomocnienia się orzeczenia.

§ 2. Umarzając warunkowo postępowanie karne, sąd może w okresie próby oddać sprawcę pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

§ 3.⁵⁰ Umarzając warunkowo postępowanie karne, sąd zobowiązuje sprawcę do naprawienia szkody w całości lub w części, a może na niego nałożyć obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 1–3, 5 lub 7a, a ponadto orzec świadczenie

⁵⁰ Art. 67 § 3 zmieniony przez art. 15 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493) z dniem 21 listopada 2005 r.

pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 oraz zakaz prowadzenia pojazdów, wymieniony w art. 39 pkt 3, do lat 2.

§ 4. Przepis art. 74 stosuje się odpowiednio.

Przesłanki podjęcia postępowania warunkowo umorzonego

Art. 68. § 1. Sąd podejmuje postępowanie karne, jeżeli sprawca w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które został prawomocnie skazany.

§ 2. Sąd może podjąć postępowanie karne, jeżeli sprawca w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności gdy popełnił inne niż określone w § 1 przestępstwo, jeżeli uchyla się od dozoru, wykonania nałożonego obowiązku lub orzeczonego środka karnego albo nie wykonuje zawartej z pokrzywdzonym ugody.

§ 3. Sąd może podjąć postępowanie karne, jeżeli sprawca po wydaniu orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania, lecz przed jego uprawomocnieniem się, rażąco narusza porządek prawny, a w szczególności gdy w tym czasie popełnił przestępstwo.

§ 4. Warunkowo umorzonego postępowania nie można podjąć później niż w ciągu 6 miesięcy od zakończenia okresu próby.

Warunkowe zawieszenie wykonania orzeczonej kary — przesłanki

Art. 69. § 1. Sąd może warunkowo zawiesić wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności nie przekraczającej 2 lat, kary ograniczenia wolności lub grzywny orzeczonej jako kara samoistna, jeżeli jest to wystarczające dla osiągnię-

cia wobec sprawcy celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa.

§ 2. Zawieszając wykonanie kary, sąd bierze pod uwagę przede wszystkim postawę sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste, dotychczasowy sposób życia oraz zachowanie się po popełnieniu przestępstwa.

§ 3. Zawieszenia wykonania kary nie stosuje się do sprawcy określonego w art. 64 § 2, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami; zawieszenia wykonania kary, o którym mowa w art. 60 § 3–5, nie stosuje się do sprawcy określonego w art. 64 § 2.

§ 4.⁵¹ Zawieszenia wykonania kary ograniczenia wolności lub grzywny nie stosuje się wobec sprawcy występku o charakterze chuligańskim; sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności w szczególnie uzasadnionych wypadkach.

Okres próby

Art. 70. § 1. Zawieszenie wykonania kary następuje na okres próby, który biegnie od uprawomocnienia się orzeczenia i wynosi:

- 1) od 2 do 5 lat — w wypadku warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności,
- 2) od roku do 3 lat — w wypadku warunkowego zawieszenia wykonania grzywny lub kary ograniczenia wolności.

⁵¹ Art. 69 § 4 dodany przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. (Dz. U. Nr 226, poz. 1648) zmieniającej nin. ustawę z dniem 12 marca 2007 r.

§ 2. W wypadku zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności wobec sprawcy młodocianego lub określonego w art. 64 § 2, okres próby wynosi od 3 do 5 lat.

Grzywna w razie warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary

Art. 71. § 1. Zawieszając wykonanie kary pozbawienia wolności, sąd może orzec grzywnę w wysokości do 180 stawek dziennych, jeżeli jej wymierzenie na innej podstawie nie jest możliwe; zawieszając wykonanie kary ograniczenia wolności sąd może orzec grzywnę w wysokości do 90 stawek dziennych.

§ 1.⁵² Zawieszając wykonanie kary pozbawienia wolności, sąd może orzec grzywnę w wysokości do 270 stawek dziennych, jeżeli jej wymierzenie na innej podstawie nie jest możliwe; zawieszając wykonanie kary ograniczenia wolności, sąd może orzec grzywnę w wysokości do 135 stawek dziennych.

§ 2. W razie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności lub ograniczenia wolności, grzywna orzeczona na podstawie § 1 nie podlega wykonaniu; kara pozbawienia wolności lub ograniczenia wolności ulega skróceniu o okres odpowiadający liczbie uiszczonych stawek dziennych z zaokrągleniem do pełnego dnia.

⁵² Art. 71 § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 16 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

Obowiązki skazanego w razie warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary

Art. 72. § 1. Zawieszając wykonanie kary, sąd może zobowiązać skazanego do:

- 1) informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby,
- 2) przeproszenia pokrzywdzonego,
- 3) wykonywania ciężącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby,
- 4) wykonywania pracy zarobkowej, do nauki lub przygotowania się do zawodu,
- 5) powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających,
- 6)⁵³ poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu, albo oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwu w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- 7) powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach,
- 7a)⁵⁴ powstrzymywania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób,

⁵³ Art. 72 § 1 pkt 6 zmieniony przez art. 15 pkt 3 lit. a) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493) z dniem 21 listopada 2005 r.

⁵⁴ Art. 72 § 1 pkt 7a zmieniony przez art. 15 pkt 3 lit. b) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493) z dniem 21 listopada 2005 r.

- 7b)⁵⁵ opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym,
- 8) innego stosownego postępowania w okresie próby, jeżeli może to zapobiec popełnieniu ponownie przestępstwa.

§ 2. Sąd może zobowiązać skazanego do naprawienia szkody w całości lub w części, chyba że orzekł środek karny wymieniony w art. 39 pkt 5, albo do uiszczenia świadczenia wymienionego w art. 39 pkt 7.

Dozór — fakultatywne lub obligatoryjne ustanowienie

Art. 73. § 1. Zawieszając wykonanie kary pozbawienia wolności, sąd może w okresie próby oddać skazanego pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

§ 2.⁵⁶ Dozór jest obowiązkowy wobec młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego, sprawcy określonego w art. 64 § 2, a także wobec sprawcy przestępstwa popełnionego w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.

⁵⁵ Art. 72 § 1 pkt 7b dodany przez art. 15 pkt 3 lit. c) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493) z dniem 21 listopada 2005 r.

⁵⁶ Art. 73 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

**Wysłuchanie skazanego przed nałożeniem obowiązków.
Zmiana obowiązków ze względów wychowawczych**

Art. 74. § 1. Czas i sposób wykonania nałożonych obowiązków wymienionych w art. 72 sąd określa po wysłuchaniu skazanego; nałożenie obowiązku wymienionego w art. 72 § 1 pkt 6 wymaga nadto zgody skazanego.

§ 2. Jeżeli względy wychowawcze za tym przemawiają, sąd, wobec skazanego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, może w okresie próby ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 3–8 albo od wykonania nałożonych obowiązków zwolnić, z wyjątkiem obowiązku wymienionego w art. 72 § 2, jak również oddać skazanego pod dozór albo od dozoru zwolnić.

**Zarządzenie wykonania kary
— obligatoryjne i fakultatywne**

Art. 75. § 1. Sąd zarządza wykonanie kary, jeżeli skazany w okresie próby popełnił podobne przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności.

§ 2. Sąd może zarządzić wykonanie kary, jeżeli skazany w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności gdy popełnił inne przestępstwo niż określone w § 1 albo jeżeli uchyła się od uiszczenia grzywny, od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych.

§ 3. Sąd może zarządzić wykonanie kary, jeżeli skazany po wydaniu wyroku, lecz przed jego uprawomocnieniem

się, rażąco narusza porządek prawny, a w szczególności gdy w tym czasie popełnił przestępstwo.

§ 4. Zarządzenie wykonania kary nie może nastąpić później niż w ciągu 6 miesięcy od zakończenia okresu próby.

Zatarcie skazania

Art. 76. § 1. Skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby.

§ 2. Jeżeli wobec skazanego orzeczono grzywnę lub środek karny, zatarcie skazania nie może nastąpić przed ich wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem ich wykonania; nie dotyczy to środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 5.

Warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary — przestanki materialne

Art. 77. § 1. Skazanego na karę pozbawienia wolności sąd może warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary tylko wówczas, gdy jego postawa, właściwości i warunki osobiste, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa, okoliczności jego popełnienia oraz zachowanie po popełnieniu przestępstwa i w czasie odbywania kary uzasadniają przekonanie, iż skazany po zwolnieniu będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa.

§ 2. W szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd wymierzając karę pozbawienia wolności może wyznaczyć surowsze ograniczenia do skorzystania przez skazanego z warunkowego zwolnienia niż przewidziane w art. 78.

Warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary — przesłanki formalne

Art. 78. § 1. Skazanego można warunkowo zwolnić po odbyciu przez niego co najmniej połowy kary, jednak nie wcześniej niż po 6 miesiącach.

§ 1.⁵⁷ Skazanego można warunkowo zwolnić po odbyciu co najmniej połowy kary.

§ 2. Skazanego określonego w art. 64 § 1 można warunkowo zwolnić po odbyciu dwóch trzecich kary, natomiast określonego w art. 64 § 2 po odbyciu trzech czwartych kary; warunkowe zwolnienie nie może nastąpić wcześniej niż po roku.

§ 2.⁵⁸ Skazanego określonego w art. 64 § 1 można warunkowo zwolnić po odbyciu dwóch trzecich kary, natomiast określonego w art. 64 § 2 po odbyciu trzech czwartych kary.

§ 3. Skazanego na karę 25 lat pozbawienia wolności można warunkowo zwolnić po odbyciu 15 lat kary, natomiast skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności po odbyciu 25 lat kary.

Warunkowe przedterminowe zwolnienie w przypadku kilku niepodlegających łączeniu kar

Art. 79. § 1. Przepisy art. 78 § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do sumy dwóch lub więcej nie podlegających łączeniu kar pozbawienia wolności, które skazany ma odbyć kolejno;

⁵⁷ Art. 78 § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 17 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

⁵⁸ Art. 78 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 17 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

przepis art. 78 § 2 stosuje się, jeżeli chociażby jedno z przestępstw popełniono w warunkach określonych w art. 64.

§ 2. Skazanego można, niezależnie od warunków określonych w art. 78 § 1 lub 2, zwolnić warunkowo po odbyciu 15 lat pozbawienia wolności.

Okres próby w przypadku warunkowego przedterminowego zwolnienia

Art. 80. § 1. W razie warunkowego zwolnienia czas pozostały do odbycia kary stanowi okres próby, który jednak nie może być krótszy niż 2 lata ani dłuższy niż 5 lat.

§ 2. Jeżeli skazanym jest osoba określona w art. 64 § 2, okres próby nie może być krótszy niż 3 lata.

§ 3. W razie warunkowego zwolnienia z kary dożywotniego pozbawienia wolności okres próby wynosi 10 lat.

Skutki odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia w odniesieniu do ponownego warunkowego zwolnienia

Art. 81. W razie odwołania warunkowego zwolnienia ponowne warunkowe zwolnienie nie może nastąpić przed upływem roku od osadzenia skazanego w zakładzie karnym, a w wypadku kary dożywotniego pozbawienia wolności przed upływem 5 lat.

Pozytywny wynik okresu próby. Chwila uznania kary za odbyłą

Art. 82. Jeżeli w okresie próby i w ciągu dalszych 6 miesięcy nie odwołano warunkowego zwolnienia, karę uważa się za odbyłą z chwilą warunkowego zwolnienia.

Przedterminowe zwolnienie z odbywania części kary ograniczenia wolności

Art. 83. Skazanego na karę ograniczenia wolności, który odbył przynajmniej połowę orzeczonej kary, przy czym przestrzegał porządku prawnego i sumiennie wykonywał pracę wskazaną przez sąd, jak również spełnił nałożone na niego obowiązki i orzeczone środki karne, sąd może zwolnić od reszty kary, uznając ją za wykonaną.

Bezwarunkowe uznanie za wykonane orzeczonych środków karnych

Art. 84. § 1. Sąd może po upływie połowy okresu, na który orzeczono środki karne wymienione w art. 39 pkt 1–3, uznać je za wykonane, jeżeli skazany przestrzegał porządku prawnego, a środek karny był w stosunku do niego wykonywany przynajmniej przez rok.

§ 2.⁵⁹ Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli środki karne wymienione w art. 39 pkt 2–3 orzeczono na podstawie art. 41 § 1a, art. 41a § 3 albo art. 42 § 2 lub 3.

Uznanie za wykonane obowiązków powstrzymywania się od przebywania w środowiskach lub miejscach; zakaz kontaktowania się, opuszczania miejsca pobytu

Art. 84a.⁶⁰ § 1. Obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz

⁵⁹ Art. 84 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

⁶⁰ Art. 84a dodany przez art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

kontaktowania się z określonymi osobami lub zakaz opuszczenia określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, orzeczone na zawsze, można uznać za wykonane, jeżeli zachowanie skazanego po popełnieniu przestępstwa i w czasie wykonania kary uzasadniają przekonanie, iż po uchyleniu obowiązku lub zakazu nie popełni on ponownie przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego, a obowiązek lub zakaz był wykonywany co najmniej 10 lat.

§ 2. W postępowaniu w przedmiocie dalszego stosowania obowiązku lub zakazu, o których mowa w § 1, sąd zasięga opinii biegłych.

§ 3. Wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem 2 lat od wydania postanowienia o odmowie uznania obowiązku lub zakazu, o których mowa w § 1, za wykonany nie rozpoznaje się.

Rozdział IX. Zbieg przestępstw oraz łączenie kar i środków karnych

Realny (właściwy) zbieg przestępstw.

Orzeczenie kary łącznej

Art. 85. Jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa.

Granice i wymiar kary łącznej

Art. 86. § 1. Sąd wymierza karę łączną w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 540 stawek dziennych grzywny, 18 miesięcy ograniczenia wolności albo 15 lat pozbawienia wolności; kara łączna grzywny określonej w art. 71 § 1 nie może przekraczać 180 stawek dziennych — jeżeli jest ona związana z zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności oraz nie może przekraczać 90 stawek dziennych — jeżeli jest ona związana z zawieszeniem wykonania kary ograniczenia wolności.

§ 1.⁶¹ Sąd wymierza karę łączną w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 15 lat pozbawienia wolności; karę ograniczenia wolności wymierza się w miesiącach i latach. Kara łączna grzywny określonej w art. 71 § 1 nie może przekraczać 270 stawek dziennych — jeżeli jest ona związana z zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności oraz nie może przekraczać 135 stawek dziennych — jeżeli jest ona związana z zawieszeniem wykonania kary ograniczenia wolności.

§ 1a.⁶² Jeżeli suma orzeczonych kar pozbawienia wolności wynosi 25 lat albo więcej, a chociażby jedna z podlegających łączeniu

⁶¹ Art. 86 § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 18 lit. a) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

⁶² Art. 86 § 1a dodany przez art. 1 pkt 18 lit. b) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

kar wynosi nie mniej niż 10 lat, sąd może orzec karę łączną 25 lat pozbawienia wolności.

§ 2. Wymierzając karę łączną grzywny, sąd określa na nowo wysokość stawki dziennej, kierując się wskazaniem określonymi w art. 33 § 3; wysokość stawki dziennej nie może jednak przekraczać najwyższej ustalonej poprzednio.

§ 2a.⁶³ *Jeżeli chociażby jedna z podlegających łączeniu grzywien jest wymierzona kwotowo, karę łączną grzywny wymierza się kwotowo.*

§ 2b.⁶⁴ *Jeżeli chociażby jedna z podlegających łączeniu grzywien została orzeczona na podstawie art. 309, sąd wymierza karę łączną grzywny w granicach od najwyższej z kar tego rodzaju wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 4 500 stawek dziennych grzywny.*

§ 3. Wymierzając karę łączną ograniczenia wolności, sąd określa na nowo wymiar czasu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne albo wysokość potrąceń, stosując art. 35; obowiązki wymienione w art. 36 § 2 stosuje się, chociażby zostały orzeczone tylko za jedno ze zbiegających się przestępstw.

Obligatoryjne orzeczenie kary pozbawienia wolności

Art. 87. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności

⁶³ Art. 86 § 2a dodany przez art. 1 pkt 18 lit. c) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

⁶⁴ Art. 86 § 2b dodany przez art. 1 pkt 18 lit. c) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

sąd wymierza karę łączną pozbawienia wolności, przyjmując, że miesiąc ograniczenia wolności równa się 15 dniom pozbawienia wolności.

Zasada absorpcji

Art. 88. Jeżeli najsurowszą karą orzeczoną za jedno ze zbiegających się przestępstw jest kara 25 lat pozbawienia wolności albo dożywotniego pozbawienia wolności, orzeka się tę karę jako karę łączną; w wypadku zbiegu dwóch lub więcej kar 25 lat pozbawienia wolności sąd może orzec jako karę łączną karę dożywotniego pozbawienia wolności.

Wymiar kary łącznej w ramach wyroku łącznego. Zawieszenie wykonania, grzywna, okres próby

Art. 89. § 1. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności albo grzywny z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69.

§ 1.⁶⁵ *W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności albo grzywny z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania sąd może w wyroku łącznym warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69.*

⁶⁵ Art. 89 § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 19 lit. a) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

§ 1a.⁶⁶ W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania sąd może w wyroku łącznym orzec karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

§ 2. Orzekając karę łączną pozbawienia wolności lub ograniczenia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, sąd może orzec grzywnę określoną w art. 71 § 1, chociażby jej nie orzeczono za pozostające w zbiegu przestępstwa.

§ 3. W razie zbiegu orzeczeń o okresach próby sąd orzeka ten okres oraz związane z nim obowiązki na nowo.

Stosowanie środków karnych i zabezpieczających.

Kumulatywne wykonanie

Art. 90. § 1. Środki karne i środki zabezpieczające oraz dozór stosuje się, chociażby je orzeczono tylko co do jednego ze zbiegających się przestępstw.

§ 2.⁶⁷ W razie orzeczenia za zbiegające się przestępstwa pozbawienia praw publicznych, zakazów lub obowiązku tego samego rodzaju, sąd stosuje odpowiednio przepisy o karze łącznej.

⁶⁶ Art. 89 § 1a dodany przez art. 1 pkt 19 lit. b) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

⁶⁷ Art. 90 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 11 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

Ciąg przestępstw — przesłanki i konsekwencje

Art. 91. § 1. Jeżeli sprawca popełnia w podobny sposób, w krótkich odstępach czasu, dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw, sąd orzeka jedną karę na podstawie przepisu, którego znamiona każde z tych przestępstw wyczerpuje, w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

§ 2. Jeżeli sprawca w warunkach określonych w art. 85 popełnia dwa lub więcej ciągów przestępstw określonych w § 1 lub ciąg przestępstw oraz inne przestępstwo, sąd orzeka karę łączną, stosując odpowiednio przepisy tego rozdziału.

§ 3. Jeżeli sprawca został skazany dwoma lub więcej wyrokami za przestępstwa należące do ciągu przestępstw określonego w § 1, orzeczona w wyroku łącznym kara nie może przekroczyć górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę, przewidzianego w przepisie, którego znamiona każde z tych przestępstw wyczerpuje.

Wyrok łączny

Art. 92. Wydaniu wyroku łącznego nie stoi na przeszkodzie, że poszczególne kary wymierzone za należące do ciągu przestępstw lub zbiegające się przestępstwa zostały już w całości albo w części wykonane; przepis art. 71 § 2 stosuje się odpowiednio.

Rozdział X. Środki zabezpieczające

Przesłanki orzeczenia środka zabezpieczającego

Art. 93. Sąd może orzec przewidziany w tym rozdziale środek zabezpieczający związany z umieszczeniem w zakładzie zamkniętym tylko wtedy, gdy jest to niezbędne, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego związanego z jego chorobą psychiczną, upośledzeniem umysłowym lub uzależnieniem od alkoholu lub innego środka odurzającego; przed orzeczeniem tego środka sąd wysłuchuje lekarzy psychiatrów oraz psychologa.

Przesłanki orzeczenia środka zabezpieczającego

Art. 93.⁶⁸ Sąd może orzec przewidziany w tym rozdziale środek zabezpieczający związany z umieszczeniem w zakładzie zamkniętym lub skierowaniem na leczenie ambulatoryjne tylko wtedy, gdy jest to niezbędne, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego związanego z jego chorobą psychiczną, zaburzeniami preferencji seksualnych, upośledzeniem umysłowym lub uzależnieniem od alkoholu lub innego środka odurzającego; przed orzeczeniem tego środka sąd wysłuchuje lekarzy psychiatrów oraz psychologa, a w sprawach osób z zaburzeniami preferencji seksualnych — także lekarza seksuologa.

⁶⁸ Art. 93 zmieniony przez art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

**Umieszczenie w zakładzie psychiatrycznym
— warunki kumulatywne**

Art. 94. § 1. Jeżeli sprawca, w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1, popełnił czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości i zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że popełni taki czyn ponownie, sąd orzeka umieszczenie sprawcy w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym.

§ 2. Czasu pobytu w zakładzie nie określa się z góry; sąd orzeka zwolnienie sprawcy, jeżeli jego dalsze pozostawanie w zakładzie nie jest konieczne.

§ 3. Sąd może zarządzić ponowne umieszczenie sprawcy określonego w § 1 w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli przemawiają za tym okoliczności wymienione w § 1 lub w art. 93; zarządzenie nie może być wydane po upływie 5 lat od zwolnienia z zakładu.

**Umieszczenie w zakładzie karnym, w którym
stosowane są środki lecznicze lub rehabilitacyjne**

Art. 95. § 1. Skazując sprawcę na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo popełnione w stanie ograniczonej poczytalności określonej w art. 31 § 2, sąd może orzec umieszczenie sprawcy w zakładzie karnym, w którym stosuje się szczególne środki lecznicze lub rehabilitacyjne.

§ 2. Jeżeli wyniki leczenia lub rehabilitacji za tym przemawiają, sąd może sprawcę określonego w § 1, skazanego na karę nie przekraczającą 3 lat pozbawienia wolności, warunkowo zwolnić na zasadach określonych w art. 77–82,

bez ograniczeń wynikających z art. 78 § 1 lub 2; dozór jest obowiązkowy.

Umieszczenie w zakładzie zamkniętym albo skierowanie na leczenie ambulatoryjne

Art. 95a.⁶⁹ § 1. Skazując sprawcę na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo skierowane przeciwko wolności seksualnej, popełnione w związku z zakłóceniem jego czynności psychicznych o podłożu seksualnym, innym niż choroba psychiczna, sąd może orzec umieszczenie sprawcy, po odbyciu tej kary w zakładzie zamkniętym albo skierowanie go na leczenie ambulatoryjne.

§ 1.⁷⁰ Skazując sprawcę na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo skierowane przeciwko wolności seksualnej, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, sąd może orzec umieszczenie sprawcy, po odbyciu tej kary, w zakładzie zamkniętym albo skierowanie go na leczenie ambulatoryjne, w celu przeprowadzenia terapii farmakologicznej lub psychoterapii, zmierzających do zapobieżenia ponownemu popełnieniu takiego przestępstwa, w tym w szczególności poprzez obniżenie zaburzonego popędu seksualnego sprawcy. Terapii farmakologicznej nie stosuje się, jeżeli jej przeprowadzenie spowodowałoby niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia skazanego.

⁶⁹ Art. 95a dodany przez art. 1 pkt 12 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

⁷⁰ Art. 95a § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 21 lit. a) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

§ 1a.⁷¹ Sąd orzeka umieszczenie sprawcy, o którym mowa w § 1, skazanego za przestępstwo określone w art. 197 § 3 pkt 2 lub 3 w zakładzie zamkniętym albo skierowanie go na leczenie ambulatoryjne.

§ 2. Potrzebę wykonywania orzeczonego środka, o którym mowa w § 1, sąd ustala w okresie do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary.

§ 2.⁷² W okresie do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary sąd ustala:

- 1) potrzebę i sposób wykonywania orzeczonego środka, o którym mowa w § 1,
- 2) sposób wykonywania orzeczonego środka, o którym mowa w § 1a.

§ 2a.⁷³ Sąd może zarządzić zmianę sposobu wykonywania środka zabezpieczającego określonego w § 1 lub 1a.

§ 2b.⁷⁴ Sąd zarządza umieszczenie w zakładzie zamkniętym, jeżeli sprawca uchylił się od leczenia ambulatoryjnego określonego w § 1 lub 1a.

§ 3. Przepisy art. 94 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

⁷¹ Art. 95a § 1a dodany przez art. 1 pkt 21 lit. b) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dnia 8 czerwca 2010 r.

⁷² Art. 95a § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 21 lit. c) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dnia 8 czerwca 2010 r.

⁷³ Art. 95a § 2a dodany przez art. 1 pkt 21 lit. d) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dnia 8 czerwca 2010 r.

⁷⁴ Art. 95a § 2b dodany przez art. 1 pkt 21 lit. d) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dnia 8 czerwca 2010 r.

Umieszczenie w zamkniętym zakładzie leczenia odwykowego

Art. 96. § 1. Skazując sprawcę na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo popełnione w związku z uzależnieniem od alkoholu lub innego środka odurzającego, sąd może orzec umieszczenie sprawcy w zamkniętym zakładzie leczenia odwykowego, jeżeli zachodzi wysokie prawdopodobieństwo ponownego popełnienia przestępstwa związanego z tym uzależnieniem.

§ 2. Środka określonego w § 1 nie orzeka się, jeżeli sprawcę skazano na karę pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata.

§ 3. Czasu pobytu w zamkniętym zakładzie leczenia odwykowego nie określa się z góry; nie może on trwać krócej niż 3 miesiące i dłużej niż 2 lata. O zwolnieniu z zakładu rozstrzyga sąd na podstawie wyników leczenia, po zapoznaniu się z opinią prowadzącego leczenie.

§ 4. Na poczet kary sąd zalicza okres pobytu skazanego w zakładzie, o którym mowa w § 1.

Skierowanie na leczenie ambulatoryjne lub rehabilitacyjne w odpowiedniej placówce

Art. 97. § 1. W zależności od postępów leczenia sprawcy określonego w art. 96 § 1 sąd może go skierować, na okres próby od 6 miesięcy do lat 2, na leczenie ambulatoryjne lub rehabilitację w placówce leczniczo–rehabilitacyjnej, oddając go równocześnie pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecz-

nej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

§ 2. Sąd może zarządzić ponowne umieszczenie skazanego w zamkniętym zakładzie leczenia odwykowego albo w zakładzie karnym, jeżeli skazany w okresie próby uchyla się od poddania się leczeniu lub rehabilitacji albo popełnia przestępstwo lub rażąco narusza porządek prawny albo regulamin placówki leczniczo–rehabilitacyjnej.

§ 3. Jeżeli w okresie próby i w ciągu dalszych 6 miesięcy nie zarządzono ponownego umieszczenia skazanego w zamkniętym zakładzie leczenia odwykowego albo w zakładzie karnym, karę uważa się za odbytą z upływem okresu próby.

**Warunkowe zwolnienie skazanego z pozostałej kary.
Obligatoryjność dozoru**

Art. 98. Jeżeli wyniki leczenia, o których mowa w art. 96 § 3, za tym przemawiają, sąd warunkowo zwalnia skazanego z pozostałej do odbycia reszty kary na zasadach określonych w art. 77–82, bez ograniczeń wynikających z art. 78 § 1 lub 2; dozór jest obowiązkowy.

**Środki zabezpieczające o charakterze administracyjnym
— zakazy i obowiązki**

Art. 99.⁷⁵ § 1. Jeżeli sprawca dopuścił się czynu zabronionego w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1, sąd może orzec tytułem środka zabezpieczającego obowią-

⁷⁵ Art. 99 zmieniony przez art. 1 pkt 13 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

zek lub zakazy wymienione w art. 39 pkt 2–3, jeżeli jest to konieczne ze względu na ochronę porządku prawnego, oraz przepadek wymieniony w art. 39 pkt 4.

§ 2. Wymienione w § 1 obowiązek lub zakazy orzeka się bez określenia terminu; sąd uchyła obowiązek lub zakazy, jeżeli ustały przyczyny ich orzeczenia.

Środki zabezpieczające o charakterze administracyjnym — przepadek przedmiotów

Art. 100. Jeżeli społeczna szkodliwość czynu jest znikoma, a także w razie warunkowego umorzenia postępowania albo stwierdzenia, że zachodzi okoliczność wyłączająca ukaranie sprawcy czynu zabronionego, sąd może orzec przepadek wymieniony w art. 39 pkt 4.

Rozdział XI. Przedawnienie

Przedawnienie karalności przestępstw

Art. 101. § 1. Karalność przestępstwa ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło lat:

- 1) 30 — gdy czyn stanowi zbrodnię zabójstwa,
- 2) 20 — gdy czyn stanowi inną zbrodnię,
- 2a)⁷⁶ 15 — gdy czyn stanowi występkek zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 5 lat,
- 3) 10 — gdy czyn stanowi występkek zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 3 lata,

⁷⁶ Art. 101 § 1 pkt 2a dodany przez art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. (Dz. U. Nr 132, poz. 1109) zmieniającej nin. ustawę z dniem 3 sierpnia 2005 r.

4)⁷⁷ 5 — gdy chodzi o pozostałe występki.

5)⁷⁸ (*uchylony*).

§ 2. Karalność przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego ustaje z upływem roku od czasu, gdy pokrzywdzony dowiedział się o osobie sprawcy przestępstwa, nie później jednak niż z upływem 3 lat od czasu jego popełnienia.

§ 3. W wypadkach przewidzianych w § 1 lub 2, jeżeli dokonanie przestępstwa zależy od nastąpienia określonego w ustawie skutku, bieg przedawnienia rozpoczyna się od czasu, gdy skutek nastąpił.

§ 4.⁷⁹ Przedawnienie karalności przestępstw określonych w art. 199 § 2 i 3, art. 200, art. 202 § 2 i 4 oraz art. 204 § 3, jak również przestępstw określonych w art. 197, art. 201, art. 202 § 3, art. 203 i art. 204 § 4, w przypadku gdy pokrzywdzonym jest małoletni — nie może nastąpić przed upływem 5 lat od ukończenia przez pokrzywdzonego 18 lat.

Wydłużenie terminu przedawnienia

Art. 102.⁸⁰ Jeżeli w okresie przewidzianym w art. 101 wszczęto postępowanie przeciwko osobie, karalność popeł-

⁷⁷ Art. 101 § 1 pkt 4 zmieniony przez art. 1 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. (Dz. U. Nr 132, poz. 1109) zmieniającej nin. ustawę z dniem 3 sierpnia 2005 r.

⁷⁸ Art. 101 § 1 pkt 5 uchylony przez art. 1 pkt 1 lit. c) ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. (Dz. U. Nr 132, poz. 1109) zmieniającej nin. ustawę z dniem 3 sierpnia 2005 r.

⁷⁹ Art. 101 § 4 zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 października 2008 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1344) zmieniającej nin. ustawę z dniem 18 grudnia 2008 r.

⁸⁰ Art. 102 zmieniony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. (Dz. U. Nr 132, poz. 1109) zmieniającej nin. ustawę z dniem 3 sierpnia 2005 r.

nionego przez nią przestępstwa określonego w § 1 pkt 1–3 ustaje z upływem 10 lat, a w pozostałych wypadkach — z upływem 5 lat od zakończenia tego okresu.

Przedawnienie wykonania kary

Art. 103. § 1. Nie można wykonać kary, jeżeli od uprawnienia się wyroku skazującego upłynęło lat:

- 1) 30 — w razie skazania na karę pozbawienia wolności przekraczającą 5 lat albo karę surowszą,
- 2) 15 — w razie skazania na karę pozbawienia wolności nie przekraczającą 5 lat,
- 3) 10 — w razie skazania na inną karę.

§ 2. Przepis § 1 pkt 3 stosuje się odpowiednio do środków karnych wymienionych w art. 39 pkt 1–4 oraz 6 i 7; przepis § 1 pkt 2 stosuje się odpowiednio do środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 5.

Spoczywanie biegu przedawnienia

Art. 104. § 1. Przedawnienie nie biegnie, jeżeli przepis ustawy nie pozwala na wszczęcie lub dalsze prowadzenie postępowania karnego; nie dotyczy to jednak braku wniosku albo oskarżenia prywatnego.

§ 2. Przedawnienie w stosunku do przestępstw określonych w art. 144, art. 145 § 2 lub 3, art. 338 § 1 lub 2 oraz w art. 339 biegnie od chwili uczynienia zadość obowiązkowi albo od chwili, w której na sprawcy obowiązek przestał ciążyć.

**Nieprzedawnianie się zbrodni
oraz niektórych przestępstw**

Art. 105. § 1. Przepisów art. 101–103 nie stosuje się do zbrodni przeciwko pokojowi, ludzkości i przestępstw wojennych.

§ 2. Przepisów art. 101–103 nie stosuje się również do umyślnego przestępstwa: zabójstwa, ciężkiego uszkodzenia ciała, ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności łączonego ze szczególnym udręczeniem, popełnionego przez funkcjonariusza publicznego w związku z pełnieniem obowiązków służbowych.

Rozdział XII. Zatarcie skazania**Skutki zatarcia skazania**

Art. 106. Z chwilą zatarcia skazania uważa się je za niebyłe; wpis o skazaniu usuwa się z rejestru skazanych.

Skazanie niepodlegające zatarciu

Art. 106a.⁸¹ Nie podlega zatarciu skazanie na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, jeżeli pokrzywdzony był małoletnim poniżej lat 15.

⁸¹ Art. 106a dodany przez art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

Moment zatarcia skazania poszczególnych kar i środków karnych

Art. 107. § 1. W razie skazania na karę pozbawienia wolności wymienioną w art. 32 pkt 3 lub karę 25 lat pozbawienia wolności, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 10 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania.

§ 2. Sąd może na wniosek skazanego zarządzić zatarcie skazania już po upływie 5 lat, jeżeli skazany w tym okresie przestrzegał porządku prawnego, a wymierzona kara pozbawienia wolności nie przekraczała 3 lat.

§ 3. W razie skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 10 lat od uznania jej za wykonaną, od darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania.

§ 4. W razie skazania na grzywnę albo karę ograniczenia wolności, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 5 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania; na wniosek skazanego sąd może zarządzić zatarcie skazania już po upływie 3 lat.

§ 5. W razie odstąpienia od wymierzenia kary, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem roku od wydania prawomocnego orzeczenia.

§ 6. Jeżeli orzeczono środek karny, zatarcie skazania nie może nastąpić przed jego wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem jego wykonania, z zastrzeżeniem art. 76 § 2.

Zatarcie jednoczesne wszystkich skazań

Art. 108. Jeżeli sprawcę skazano za dwa lub więcej nie pozostających w zbiegu przestępstw, jak również jeżeli skaza-

ny po rozpoczęciu, lecz przed upływem, okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo, dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań.

Rozdział XIII. Odpowiedzialność za przestępstwa popełnione za granicą

Stosowanie ustawy polskiej — zasada podmiotowości

Art. 109. Ustawę karną polską stosuje się do obywatela polskiego, który popełnił przestępstwo za granicą.

Zasada ochronna względna — stosowanie ustawy polskiej wobec cudzoziemca

Art. 110.⁸² § 1. Ustawę karną polską stosuje się do cudzoziemca, który popełnił za granicą czyn zabroniony skierowany przeciwko interesom Rzeczypospolitej Polskiej, obywatela polskiego, polskiej osoby prawnej lub polskiej jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej oraz do cudzoziemca, który popełnił za granicą przestępstwo o charakterze terrorystycznym.

§ 2. Ustawę karną polską stosuje się w razie popełnienia przez cudzoziemca za granicą czynu zabronionego innego niż wymieniony w § 1, jeżeli czyn zabroniony jest w ustawie karnej polskiej zagrożony karą przekraczającą 2 lata pozbawienia wolności, a sprawca przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i nie postanowiono go wydać.

⁸² Art. 110 zmieniony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 93, poz. 889) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

Zasada podwójnej karalności

Art. 111. § 1. Warunkiem odpowiedzialności za czyn popełniony za granicą jest uznanie takiego czynu za przestępstwo również przez ustawę obowiązującą w miejscu jego popełnienia.

§ 2. Jeżeli zachodzą różnice między ustawą polską a ustawą obowiązującą w miejscu popełnienia czynu, stosując ustawę polską, sąd może uwzględnić te różnice na korzyść sprawcy.

§ 3. Warunek przewidziany w § 1 nie ma zastosowania do polskiego funkcjonariusza publicznego, który pełniąc służbę za granicą popełnił tam przestępstwo w związku z wykonywaniem swoich funkcji, ani do osoby, która popełniła przestępstwo w miejscu nie podlegającym żadnej władzy państwowej.

Zasada ochronna bezwzględna

— bezwzględne stosowanie ustawy polskiej

Art. 112.⁸³ Niezależnie od przepisów obowiązujących w miejscu popełnienia czynu zabronionego, ustawę karną polską stosuje się do obywatela polskiego oraz cudzoziemca w razie popełnienia:

- 1) przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu wewnętrznemu lub zewnętrznemu Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 1a)⁸⁴ (*utracił moc*),

⁸³ Art. 112 zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 626) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

⁸⁴ Art. 112 pkt 1a został uznany za niezgodny z art. 7 oraz art. 121 ust. 2 w związku z art. 118 ust. 1 Konstytucji RP, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 września 2008 r. (Dz. U. Nr 173, poz. 1080).

- 2) przestępstwa przeciwko polskim urządóm lub funkcjonariuszóm publicznym,
- 3) przestępstwa przeciwko istotnym polskim interesóm gospodarczym,
- 4) przestępstwa fałszywych zeznań złożonych wobec urzędu polskiego,
- 5) przestępstwa, z którego została osiągnięta, chociażby pośrednio, korzyść majątkowa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ściganie z mocy umów międzynarodowych

Art. 113. Niezależnie od przepisów obowiązujących w miejscu popełnienia przestępstwa, ustawę karną polską stosuje się do obywatela polskiego oraz cudzoziemca, którego nie postanowiono wydać, w razie popełnienia przez niego za granicą przestępstwa, do którego ścigania Rzeczpospolita Polska jest zobowiązana na mocy umów międzynarodowych.

Orzeczenie kary za granicą

Art. 114. § 1.⁸⁵ Orzeczenie zapadłe za granicą nie stanowi przeszkody do wszczęcia lub prowadzenia postępowania karnego o ten sam czyn zabroniony przed sądem polskim.

§ 2. Sąd zalicza na poczet orzeczonej kary okres rzeczywistego pozbawienia wolności za granicą oraz wykonywaną

Zgodnie z tym wyrokiem wymieniony wyżej przepis traci moc z dniem 30 września 2008 r.

⁸⁵ Art. 114 § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 18 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 626) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

tam karę, uwzględniając różnice zachodzące między tymi karami.

§ 3.⁸⁶ Przepisu § 1 nie stosuje się:

- 1) jeżeli wyrok skazujący zapadły za granicą został przejęty do wykonania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również wtedy, gdy orzeczenie zapadłe za granicą dotyczy przestępstwa, w związku z którym nastąpiło przekazanie ścigania lub wydanie sprawcy z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) do orzeczeń międzynarodowych trybunałów karnych działających na podstawie wiążącego Rzeczpospolitą Polską prawa międzynarodowego,
- 3)⁸⁷ do prawomocnych orzeczeń sądów lub innych organów państw obcych kończących postępowanie karne, jeżeli wynika to z wiążącej Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej.

§ 4. Jeżeli nastąpiło przejęcie obywatela polskiego, skazanego prawomocnie przez sąd obcego państwa, do wykonania wyroku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sąd określa według polskiego prawa kwalifikację prawną czynu oraz podlegającą wykonaniu karę lub inny środek przewidziany w tej ustawie; podstawę określenia kary lub środka podlegającego wykonaniu stanowi wyrok wydany przez sąd państwa obcego, kara grożąca za taki czyn w polskim prawie, okres

⁸⁶ Art. 114 § 3 zmieniony przez art. 1 pkt 2 lit. b) ustawy z dnia 18 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 626) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

⁸⁷ Art. 114 § 3 pkt 3 zmieniony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 24 października 2008 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1344) zmieniającej nin. ustawę z dniem 18 grudnia 2008 r.

rzeczywistego pozbawienia wolności za granicą oraz wykonana tam kara lub inny środek, z uwzględnieniem różnic na korzyść skazanego.

Rozdział XIV. Objaśnienie wyrażeń ustawowych

Czyn zabroniony

Art. 115. § 1. Czynem zabronionym jest zachowanie o znamionach określonych w ustawie karnej.

Stopień społecznej szkodliwości czynu

§ 2. Przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia.

Przestępstwa podobne

§ 3. Przestępstwami podobnymi są przestępstwa należące do tego samego rodzaju; przestępstwa z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia albo przestępstwa popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej uważa się za przestępstwa podobne.

Korzyść majątkowa lub osobista

§ 4.⁸⁸ Korzyścią majątkową lub osobistą jest korzyść zarówno dla siebie, jak i dla kogo innego.

Mienie znacznej wartości

§ 5. Mieniem znacznej wartości jest mienie, którego wartość w chwili popełnienia czynu zabronionego przekracza dwustukrotną wysokość najniższego miesięcznego wynagrodzenia.

Mienie znacznej wartości

§ 5.⁸⁹ *Mieniem znacznej wartości jest mienie, którego wartość w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza 200 000 złotych.*

Mienie wielkiej wartości

§ 6. Mieniem wielkiej wartości jest mienie, którego wartość w chwili popełnienia czynu zabronionego przekracza tysiąckrotną wysokość najniższego miesięcznego wynagrodzenia.

⁸⁸ Art. 115 § 4 zmieniony przez art. 1 pkt 3 lit. a) ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 1061) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 lipca 2003 r.

⁸⁹ Art. 115 § 5 zmieniony przez art. 1 pkt 22 lit. a) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

Mienie wielkiej wartości

§ 6.⁹⁰ *Mieniem wielkiej wartości jest mienie, którego wartość w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza 1 000 000 złotych.*

Znaczna szkoda, szkoda wielkich rozmiarów

§ 7. Przepisy § 5 i 6 stosuje się do określenia „znaczna szkoda” oraz „szkoda w wielkich rozmiarach”.

Najniższe wynagrodzenie

§ 8. Najniższym wynagrodzeniem jest najniższe wynagrodzenie pracowników określone na podstawie Kodeksu pracy.

§ 8.⁹¹ (*uchylony*)

Rzecz ruchoma, przedmiot

§ 9. Rzeczą ruchomą lub przedmiotem jest także polski albo obcy pieniądź lub inny środek płatniczy oraz dokument uprawniający do otrzymania sumy pieniężnej albo zawierający obowiązek wypłaty kapitału, odsetek, udziału w zyskach albo stwierdzenie uczestnictwa w spółce.

⁹⁰ Art. 115 § 6 zmieniony przez art. 1 pkt 22 lit. a) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

⁹¹ Art. 115 § 8 uchylony przez art. 1 pkt 22 lit. b) ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

Młodociany

§ 10. Młodocianym jest sprawca, który w chwili popełnienia czynu zabronionego nie ukończył 21 lat i w czasie orzekania w pierwszej instancji 24 lat.

Osoba najbliższa

§ 11. Osobą najbliższą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu.

Groźba bezprawna

§ 12. Groźbą bezprawną jest zarówno groźba, o której mowa w art. 190, jak i groźba spowodowania postępowania karnego lub rozgłoszenia wiadomości uwłaczającej czci zagrożonego lub jego osoby najbliższej; nie stanowi groźby zapowiedź spowodowania postępowania karnego, jeżeli ma ona jedynie na celu ochronę prawa naruszonego przestępstwem.

Funkcjonariusz publiczny, poseł do Parlamentu Europejskiego

§ 13. Funkcjonariuszem publicznym jest:

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) poseł, senator, radny,
- 2a)⁹² poseł do Parlamentu Europejskiego,

⁹² Art. 115 § 13 pkt 2a dodany przez art. 179 pkt 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. — Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz. U. Nr 25, poz. 219) z dniem 1 marca 2004 r.

- 3)⁹³ sędzia, ławnik, prokurator, funkcjonariusz finansowego organu postępowania przygotowawczego lub organu nadrzędnego nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, notariusz, komornik, kurator sądowy, syndyk, nadzorca sądowy i zarządca, osoba orzekająca w organach dyscyplinarnych działających na podstawie ustawy,
- 4) osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba w zakresie, w którym uprawniona jest do wydawania decyzji administracyjnych,
- 5) osoba będąca pracownikiem organu kontroli państwowej lub organu kontroli samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe,
- 6) osoba zajmująca kierownicze stanowisko w innej instytucji państwowej,
- 7) funkcjonariusz organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa publicznego albo funkcjonariusz Służby Więziennej,
- 8) osoba pełniąca czynną służbę wojskową.

Dokument

§ 14.⁹⁴ Dokumentem jest każdy przedmiot lub inny zapisany nośnik informacji, z którym jest związane określone

⁹³ Art. 115 § 13 pkt 3 zmieniony przez art. 22 ustawy z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji syndyka (Dz. U. Nr 123, poz. 850) z dniem 10 października 2007 r.

⁹⁴ Art. 115 § 14 zmieniony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 18 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 626) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

prawo, albo który ze względu na zawartą w nim treść stanowi dowód prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne.

Statek wodny

§ 15. W rozumieniu tego kodeksu za statek wodny uważa się także stałą platformę umieszczoną na szelfie kontynentalnym.

Stan nietrzeźwości

§ 16. Stan nietrzeźwości w rozumieniu tego kodeksu zachodzi, gdy:

- 1) zawartość alkoholu we krwi przekracza 0,5 promila albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość lub
- 2) zawartość alkoholu w 1 dm³ wydychanego powietrza przekracza 0,25 mg albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość.

Żołnierz

§ 17. Żołnierzem jest osoba pełniąca czynną służbę wojskową.

Rozkaz

§ 18. Rozkazem jest polecenie określonego działania lub zaniechania wydane służbowo żołnierzowi przez przełożonego lub uprawnionego żołnierza starszego stopniem.

Osoba pełniąca funkcję publiczną

§ 19.⁹⁵ Osobą pełniącą funkcję publiczną jest funkcjonariusz publiczny, członek organu samorządowego, osoba zatrudniona w jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi, chyba że wykonuje wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba, której uprawnienia i obowiązki w zakresie działalności publicznej są określone lub uznane przez ustawę lub wiążącą Rzeczpospolitą Polską umowę międzynarodową.

Przestępstwo o charakterze terrorystycznym

§ 20.⁹⁶ Przestępstwem o charakterze terrorystycznym jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, popełniony w celu:

- 1) poważnego zastraszenia wielu osób,
- 2) zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności,
- 3) wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej — a także groźba popełnienia takiego czynu.

⁹⁵ Art. 115 § 19 dodany przez art. 1 pkt 3 lit. b) ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 1061) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 lipca 2003 r.

⁹⁶ Art. 115 § 20 dodany przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 93, poz. 889) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

Występek o charakterze chuligańskim

§ 21.⁹⁷ Występkiem o charakterze chuligańskim jest występki polegający na umyślnym zamachu na zdrowie, na wolność, na cześć lub nietykalność cielesną, na bezpieczeństwo powszechne, na działalność instytucji państwowych lub samorządu terytorialnego, na porządek publiczny, albo na umyślnym niszczeniu, uszkodzeniu lub czynieniu niezdatną do użytku cudzej rzeczy, jeżeli sprawca działa publicznie i bez powodu albo z oczywiste błażego powodu, okazując przez to rażące lekceważenie porządku prawnego.

Rozdział XV. Stosunek do ustaw szczególnych

Stosowanie przepisów części ogólnej kodeksu

Art. 116. Przepisy części ogólnej tego kodeksu stosuje się do innych ustaw przewidujących odpowiedzialność karną, chyba że ustawy te wyraźnie wyłączają ich zastosowanie.

⁹⁷ Art. 115 § 21 dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. (Dz. U. Nr 226, poz. 1648) zmieniającej nin. ustawę z dniem 12 marca 2007 r.

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA

Rozdział XVI. Przepęstwa przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przepęstwa wojenne

**Przepęstwa przeciwko pokojowi. Wojna napastnicza
— wszczęcie, prowadzenie, nawoływanie**

Art. 117. § 1. Kto wszczyna lub prowadzi wojnę napastniczą,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto czyni przygotowania do popełnienia przepęstwa określonego w § 1,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 3. Kto publicznie nawołuje do wszczęcia wojny napastniczej,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

**Zbrodnia ludobójstwa (eksterminacja).
Karalne przygotowanie**

Art. 118. § 1. Kto, w celu wyniszczenia w całości albo w części grupy narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub grupy o określonym światopoglądzie, dopuszcza się zabójstwa albo powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu osoby należącej do takiej grupy,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto, w celu określonym w § 1, stwarza dla osób należących do takiej grupy warunki życia grożące jej biologicznym wyniszczeniem, stosuje środki mające służyć do wstrzymania urodzeń w obrębie grupy lub przymusowo odbiera dzieci osobom do niej należącym,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

§ 3. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1 lub 2,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Przemoc, groźba bezprawna wobec grupy ludzi lub osoby.

Publiczne nawoływanie

Art. 119. § 1. Kto stosuje przemoc lub groźbę bezprawną wobec grupy osób lub poszczególnej osoby z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub z powodu jej bezwyznaniowości,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto publicznie nawołuje do popełnienia przestępstwa określonego w § 1.

**Naruszenie porządku prawnego działań wojennych.
Stosowanie środków masowej zagłady**

Art. 120. Kto stosuje środek masowej zagłady zakazany przez prawo międzynarodowe, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 10, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

Środki masowej zagłady — wytwarzanie, gromadzenie, zbywanie, przechowywanie, przewożenie

Art. 121. § 1. Kto, wbrew zakazom prawa międzynarodowego lub przepisom ustawy, wytwarza, gromadzi, nabywa, zbywa, przechowuje, przewozi lub przesyła środki masowej zagłady lub środki walki bądź prowadzi badania mające na celu wytwarzanie lub stosowanie takich środków, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1.

Zakazane sposoby i środki walki

Art. 122. § 1. Kto w czasie działań zbrojnych atakuje miejscowość lub obiekt nie broniony, strefę sanitarną lub zneutralizowaną albo stosuje inny sposób walki zakazany przez prawo międzynarodowe, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w czasie działań zbrojnych stosuje środek walki zakazany przez prawo międzynarodowe.

**Agresja wobec osób bezbronnych, jeńców.
Tortury, eksperymenty poznawcze**

Art. 123. § 1. Kto, naruszając prawo międzynarodowe, dopuszcza się zabójstwa wobec:

- 1) osób, które składając broń lub nie dysponując środkami obrony poddały się,
- 2) rannych, chorych, rozbitków, personelu medycznego lub osób duchownych,
- 3) jeńców wojennych,
- 4) ludności cywilnej obszaru okupowanego, zajętego lub na którym toczą się działania zbrojne, albo innych osób korzystających w czasie działań zbrojnych z ochrony międzynarodowej,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto, naruszając prawo międzynarodowe, powoduje u osób wymienionych w § 1 ciężki uszczerbek na zdrowiu, poddaje te osoby torturom, okrutnemu lub nieludzkiemu traktowaniu, dokonuje na nich, nawet za ich zgodą, eksperymentów poznawczych, używa ich do ochraniania swoją obecnością określonego terenu lub obiektu przed działaniami zbrojnymi albo własnych oddziałów lub zatrzymuje jako zakładników, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

**Naruszenie prawa międzynarodowego.
Zbrodnie wojenne**

Art. 124. Kto, naruszając prawo międzynarodowe, zmusza osoby wymienione w art. 123 § 1 do służby w nie-

przyjacielskich siłach zbrojnych, przesiedła je, stosuje kary cielesne, pozbawia wolności lub prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu albo ogranicza ich prawo do obrony w postępowaniu karnym,
podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

**Zamach na mienie będące dobrem kultury
na obszarze okupowanym, zajęтым, wojennym**

Art. 125. § 1. Kto, na obszarze okupowanym, zajęтым lub na którym toczą się działania zbrojne, naruszając prawo międzynarodowe, niszczy, uszkadza lub zabiera dobro kultury,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli czyn dotyczy dobra mającego szczególne znaczenie dla kultury, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

**Bezprawne używanie znaków bezstronnych
organizacji humanitarnych**

Art. 126. § 1. Kto w czasie działań zbrojnych używa niezgodnie z prawem międzynarodowym znaku Czerwonego Krzyża lub Czerwonego Półksiężyca,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w czasie działań zbrojnych używa niezgodnie z prawem międzynarodowym znaku ochronnego dla dóbr kultury lub innego znaku chronionego przez prawo międzynarodowe albo posługuje się flagą

państwową lub odznaką wojskową nieprzyjaciela, państwa neutralnego albo organizacji lub komisji międzynarodowej.

Rozdział XVII. Przesłępstwa przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej

Zamach stanu. Karalne przygotowanie

Art. 127. § 1. Kto, mając na celu pozbawienie niepodległości, oderwanie części obszaru lub zmianę przemocą konstytucyjnego ustroju Rzeczypospolitej Polskiej, podejmuje w porozumieniu z innymi osobami działalność zmierzającą bezpośrednio do urzeczywistnienia tego celu,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 10, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Zamach na konstytucyjne organy państwa lub ich działanie. Karalne przygotowanie

Art. 128. § 1. Kto, w celu usunięcia przemocą konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej, podejmuje działalność zmierzającą bezpośrednio do urzeczywistnienia tego celu,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 2. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1,
podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Kto przemocą lub groźbą bezprawną wywiera wpływ na czynności urzędowe konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej,
podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

**Działanie na szkodę Rzeczypospolitej
— zdrada dyplomatyczna**

Art. 129. Kto, będąc upoważniony do występowania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej w stosunkach z rządem obcego państwa lub zagraniczną organizacją, działa na szkodę Rzeczypospolitej Polskiej,
podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Szpiegostwo

Art. 130. § 1. Kto bierze udział w działalności obcego wywiadu przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej,
podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Kto, biorąc udział w obcym wywiadzie albo działając na jego rzecz, udziela temu wywiadowi wiadomości, których przekazanie może wyrządzić szkodę Rzeczypospolitej Polskiej,
podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 3.⁹⁸ Kto, w celu udzielenia obcemu wywiadowi wiadomości określonych w § 2, gromadzi je lub przechowuje, wchodzi do systemu informatycznego w celu ich uzyskania albo zgłasza gotowość działania na rzecz obcego wywiadu przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 4. Kto działalność obcego wywiadu organizuje lub nią kieruje,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

Dobrowolne odstąpienie sprawcy od popełnienia niektórych przestępstw przeciwko RP — czynny żal

Art. 131. § 1. Nie podlega karze za usiłowanie przestępstwa określonego w art. 127 § 1, art. 128 § 1 lub w art. 130 § 1 lub 2, kto dobrowolnie poniechał dalszej działalności i ujawnił wobec organu powołanego do ścigania przestępstw wszystkie istotne okoliczności popełnionego czynu; przepis art. 17 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Nie podlega karze za przestępstwo określone w art. 128 § 2, art. 129 lub w art. 130 § 3, kto dobrowolnie poniechał dalszej działalności i podjął istotne starania zmierzające do zapobieżenia popełnieniu zamierzonego czynu zabronionego oraz ujawnił wobec organu powołanego do ścigania przestępstw wszystkie istotne okoliczności popełnionego czynu.

⁹⁸ Art. 130 § 3 zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 18 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 626) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

**Deinformacja wywiadowcza.
Ochrona bezpieczeństwa RP**

Art. 132. Kto, oddając usługi wywiadowcze Rzeczypospolitej Polskiej, wprowadza w błąd polski organ państwowy przez dostarczanie podrobionych lub przerobionych dokumentów lub innych przedmiotów albo przez ukrywanie prawdziwych lub udzielanie fałszywych wiadomości mających istotne znaczenie dla Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Art. 132a.⁹⁹ (*utracił moc*)

Znieważenie narodu lub RP

Art. 133. Kto publicznie znieważa Naród lub Rzeczpospolitą Polską, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Zamach na życie Prezydenta RP

Art. 134. Kto dopuszcza się zamachu na życie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

⁹⁹ Art. 132a został uznany za niezgodny z art. 7 oraz art. 121 ust. 2 w związku z art. 118 ust. 1 Konstytucji RP, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 września 2008 r. (Dz. U. Nr 173, poz. 1080). Zgodnie z tym wyrokiem wymieniony wyżej przepis traci moc z dniem 30 września 2008 r.

Czynna napaść, znieważenie Prezydenta RP

Art. 135. § 1. Kto dopuszcza się czynnej napaści na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Kto publicznie znieważa Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Czynna napaść lub zniewaga głowy obcego państwa lub dyplomaty

Art. 136. § 1. Kto na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dopuszcza się czynnej napaści na głowę obcego państwa lub akredytowanego szefa przedstawicielstwa dyplomatycznego takiego państwa albo osobę korzystającą z podobnej ochrony na mocy ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych,
podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Kto na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dopuszcza się czynnej napaści na osobę należącą do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa albo urzędnika konsularnego obcego państwa, w związku z pełnieniem przez nich obowiązków służbowych,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega, kto na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej publicznie znieważa osobę określoną w § 1.

§ 4. Kto na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej publicznie znieważa osobę określoną w § 2,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Zniewaga polskiego lub obcego symbolu państwowego

Art. 137. § 1. Kto publicznie znieważa, niszczy, uszkadza lub usuwa godło, sztandar, chorągiew, banderę, flagę lub inny znak państwowy,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znieważa, niszczy, uszkadza lub usuwa godło, sztandar, chorągiew, banderę, flagę lub inny znak państwa obcego, wystawione publicznie przez przedstawicielstwo tego państwa lub na zarządzenie polskiego organu władzy.

Warunki ochrony dóbr obcego państwa — zasada wzajemności

Art. 138. § 1. Przepisy art. 136 oraz 137 § 2 stosuje się, jeżeli państwo obce zapewnia wzajemność.

§ 2. Przepisy art. 127, 128, 130 oraz 131 stosuje się odpowiednio, jeżeli czyn zabroniony popełniono na szkodę państwa sojuszniczego, a państwo to zapewnia wzajemność.

Warunki orzeczenia przepadku przedmiotów

Art. 139. W sprawie o przestępstwo określone w art. 127, 128 oraz 130 sąd może orzec przepadek, o którym mowa w art. 39 pkt 4, również wtedy, gdy przedmioty nie stanowią własności sprawcy.

Rozdział XVIII. Przepęstwa przeciwko obronności

Zamach terrorystyczny

Art. 140. § 1. Kto, w celu osłabienia mocy obronnej Rzeczypospolitej Polskiej, dopuszcza się gwałtownego zamachu na jednostkę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, niszczy lub uszkadza obiekt albo urządzenie o znaczeniu obronnym,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli następstwem czynu jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 3. Kto czyni przygotowania do przestęstwa określonego w § 1,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 4. W sprawie o przestęstwo określone w § 1–3 sąd może orzec przepadek, o którym mowa w art. 39 pkt 4, również wtedy, gdy przedmioty nie stanowią własności sprawcy.

Służba w obcym wojsku, organizacji wojskowej lub służbie najemnej

Art. 141. § 1. Kto, będąc obywatelem polskim, przyjmuje bez zgody właściwego organu obowiązki wojskowe w obcym wojsku lub w obcej organizacji wojskowej,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Kto przyjmuje obowiązki w zakazanej przez prawo międzynarodowe wojskowej służbie najemnej,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Nie popełnia przestępstwa określonego w § 1 obywatel polski będący równocześnie obywatelem innego państwa, jeżeli zamieszkuje na jego terytorium i pełni tam służbę wojskową.

**Prowadzenie zaciągu, organizacja, szkolenie do służby
w obcym wojsku, zakazanej służbie najemnej**

Art. 142. § 1. Kto, wbrew przepisom ustawy, prowadzi zaciąg obywateli polskich lub przebywających w Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemców do służby wojskowej w obcym wojsku lub w obcej organizacji wojskowej,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Kto prowadzi zaciąg obywateli polskich lub przebywających w Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemców do służby w zakazanej przez prawo międzynarodowe wojskowej służbie najemnej albo taką służbę najemną opłaca, organizuje, szkoli lub wykorzystuje,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

**Unikanie służby wojskowej.
Samookaleczenie, podstęp**

Art. 143. § 1. Kto, w celu uzyskania zwolnienia od obowiązku służby wojskowej albo odroczenia tej służby, powoduje u siebie lub dopuszcza, by kto inny spowodował u niego skutek określony w art. 156 § 1 lub art. 157 § 1 albo w tym

celu używa podstępny dla wprowadzenia w błąd właściwego organu,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, w celu ułatwienia innej osobie zwolnienia od obowiązku służby wojskowej albo odroczenia tej służby, za jej zgodą powoduje u niej skutek określony w art. 156 § 1 lub art. 157 § 1 albo w tym celu używa podstępny dla wprowadzenia w błąd właściwego organu.

§ 3. Kto dopuszcza się czynu zabronionego określonego w § 1 lub 2, jeżeli obowiązek dotyczy służby zastępczej służbę wojskową,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Niezgłoszenie się do odbywania służby wojskowej

Art. 144. § 1. Kto, będąc powołany do pełnienia czynnej służby wojskowej, nie zgłasza się do odbywania tej służby w określonym terminie i miejscu,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. Kto nie zgłasza się do odbywania służby zastępczej służbę wojskową w warunkach określonych w § 1,

podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

**Uchylenie się od zastępczej służby wojskowej
w trakcie jej odbywania**

Art. 145. § 1. Kto, odbywając służbę zastępującą służbę wojskową:

- 1) odmawia pełnienia tej służby, złośliwie lub uporczywie odmawia wykonania obowiązku wynikającego z tej służby albo polecenia w sprawach służbowych,
- 2) w celu częściowego lub zupełnego uchylenia się od tej służby albo wykonania obowiązku wynikającego z tej służby:
 - a) powoduje u siebie lub dopuszcza, by kto inny spowodował u niego skutek określony w art. 156 § 1 lub art. 157 § 1,
 - b) używa podstępów dla wprowadzenia w błąd przełożonego,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, pełniąc służbę określoną w § 1, samowolnie opuszcza wyznaczone miejsce wykonywania obowiązków służbowych lub samowolnie poza nim pozostaje.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu zabronionego określonego w § 2 opuszcza, w celu trwałego uchylenia się od tej służby, wyznaczone miejsce wykonywania obowiązków służbowych albo w takim celu poza nimi pozostaje,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Przesłanki nadzwyczajnego złagodzenia kary
— dobrowolny powrót, krótkotrwałe uchylenie się

Art. 146. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w art. 145 § 2 i 3 dobrowolnie powrócił, a jego nieobecność trwała nie dłużej niż 14 dni, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Nadzwyczajne złagodzenie kary, odstąpienie
od wymierzenia — niezdolność do służby

Art. 147. W stosunku do sprawcy przestępstwa określonego w art. 143 § 1 lub w art. 144 lub 145, który w chwili czynu był niezdolny do pełnienia służby wojskowej, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Rozdział XIX. Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu

Zabójstwo. Zabójstwo kwalifikowane

Art. 148. § 1. Kto zabija człowieka, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 8, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2.¹⁰⁰ Kto zabija człowieka:

¹⁰⁰ Art. 148 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 23 kwietnia 2009 r. Art. 1 pkt 15 ustawy zmieniającej został uznany za niezgodny z art. 118 ust. 1 i art. 119 ust. 1 i 2 Konstytucji RP przez to, że został uchwalony przez Sejm bez dochowania trybu wymaganego do jego wydania,

- 1) ze szczególnym okrucieństwem,
- 2) w związku z wzięciem zakładnika, zgwałceniem albo rozbojem,
- 3) w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie,
- 4) z użyciem broni palnej lub materiałów wybuchowych,

podlega karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega, kto jednym czynem zabija więcej niż jedną osobę lub był wcześniej prawomocnie skazany za zabójstwo.

§ 4. Kto zabija człowieka pod wpływem silnego wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Dzieciobójstwo

Art. 149.¹⁰¹ Matka, która zabija dziecko w okresie porodu pod wpływem jego przebiegu, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 kwietnia 2009 r. (Dz. U. Nr 63, poz. 533). Zgodnie z tym wyrokiem wymieniony wyżej przepis traci moc z dniem 23 kwietnia 2009 r.

¹⁰¹ Art. 149 zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 lipca 1999 r. (Dz. U. Nr 64, poz. 729) zmieniającej nin. ustawę z dniem 17 sierpnia 1999 r.

Zabójstwo eutanatyczne

Art. 150. § 1. Kto zabija człowieka na jego żądanie i pod wpływem współczucia dla niego,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. W wyjątkowych wypadkach sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Dopuszczenie (namowa, pomoc) do samobójstwa drugiej osoby

Art. 151. Kto namową lub przez udzielenie pomocy doprowadza człowieka do targnięcia się na własne życie,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Aborcja — przerwanie ciąży z naruszeniem przepisów ustawy

Art. 152. § 1. Kto za zgodą kobiety przerywa jej ciążę z naruszeniem przepisów ustawy,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto udziela kobiecie ciężarnej pomocy w przerywaniu ciąży z naruszeniem przepisów ustawy lub ją do tego nakłania.

§ 3.¹⁰² Kto dopuszcza się czynu określonego w § 1 lub 2, gdy dziecko poczęte osiągnęło zdolność do samodzielnego życia poza organizmem kobiety ciężarnej,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

¹⁰² Art. 152 § 3 zmieniony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 lipca 1999 r. (Dz. U. Nr 64, poz. 729) zmieniającej nin ustawę z dniem 17 sierpnia 1999 r.

**Przerwanie lub doprowadzenie kobiety ciężarnej
do przerwania ciąży**

Art. 153. § 1. Kto stosując przemoc wobec kobiety ciężarnej lub w inny sposób bez jej zgody przerywa ciążę albo przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza kobietę ciężarną do przerwania ciąży,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2.¹⁰³ Kto dopuszcza się czynu określonego w § 1, gdy dziecko poczęte osiągnęło zdolność do samodzielnego życia poza organizmem kobiety ciężarnej,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

**Śmierć kobiety ciężarnej jako następstwo
przerwania ciąży**

Art. 154. § 1. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 152 § 1 lub 2 jest śmierć kobiety ciężarnej, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 152 § 3 lub w art. 153 jest śmierć kobiety ciężarnej, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Nieumyślne spowodowanie śmierci

Art. 155. Kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

¹⁰³ Art. 153 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 lipca 1999 r. (Dz. U. Nr 64, poz. 729) zmieniającej nin ustawę z dniem 17 sierpnia 1999 r.

Ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka

Art. 156. § 1.¹⁰⁴ Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:

- 1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,
- 2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

**Średni i lekki uszczerbek na zdrowiu
(inne naruszenie czynności ciała
lub rozstrój zdrowia)**

Art. 157. § 1. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, inny niż określony w art. 156 § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

¹⁰⁴ Art. 156 § 1 zmieniony przez art. 1 ustawy z dnia 3 października 2003 r. (Dz. U. Nr 199, poz. 1935) zmieniającej nin. ustawę z dniem 9 grudnia 2003 r.

§ 2. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 2 lub 3, jeżeli naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia nie trwał dłużej niż 7 dni, odbywa się z oskarżenia prywatnego.

§ 5. Jeżeli naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwał dłużej niż 7 dni, a pokrzywdzonym jest osoba najbliższa, ściganie przestępstwa określonego w § 3 następuje na jej wniosek.

Uszkodzenia prenatalne

Art. 157a.¹⁰⁵ § 1. Kto powoduje uszkodzenie ciała dziecka poczętego lub rozstrój zdrowia zagrażający jego życiu, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa lekarz, jeżeli uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia dziecka poczętego są następstwem działań leczniczych, koniecznych dla uchylenia niebezpieczeństwa grożącego zdrowiu lub życiu kobiety ciężarnej albo dziecka poczętego.

§ 3. Nie podlega karze matka dziecka poczętego, która dopuszcza się czynu określonego w § 1.

¹⁰⁵ Art. 157a dodany przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 8 lipca 1999 r. (Dz. U. Nr 64, poz. 729) zmieniającej nin ustawę z dniem 17 sierpnia 1999 r.

Udział w bójce lub pobiciu

Art. 158. § 1. Kto bierze udział w bójce lub pobiciu, w którym naraża się człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienie skutku określonego w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest śmierć człowieka, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Udział w bójce lub pobiciu z użyciem broni, noża lub innych niebezpiecznych narzędzi

Art. 159. Kto, biorąc udział w bójce lub pobiciu człowieka, używa broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Narażenie na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia człowieka

Art. 160. § 1. Kto naraża człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli na sprawcy ciąży obowiązek opieki nad osobą narażoną na niebezpieczeństwo, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1–3 sprawca, który dobrowolnie uchylił grożące niebezpieczeństwo.

§ 5. Ściganie przestępstwa określonego w § 3 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

**Narażenie na zarażenie wirusem HIV,
chorobą zakaźną**

Art. 161. § 1. Kto, wiedząc, że jest zarażony wirusem HIV, naraża bezpośrednio inną osobę na takie zarażenie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto, wiedząc, że jest dotknięty chorobą weneryczną lub zakaźną, ciężką chorobą nieuleczalną lub realnie zagrażającą życiu, naraża bezpośrednio inną osobę na zarażenie taką chorobą,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Nieudzielenie pomocy

Art. 162. § 1. Kto człowiekowi znajdującemu się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu nie udziela pomocy, mogąc jej udzielić bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa, kto nie udziela pomocy, do której jest konieczne poddanie się zabiegowi lekarskiemu albo w warunkach, w których możliwa jest niezwłoczna pomoc ze strony instytucji lub osoby do tego powołanej.

Rozdział XX. Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu

Spowodowanie zdarzenia zagrażającego życiu, zdrowiu lub mieniu

Art. 163. § 1. Kto spowoduje zdarzenie, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach, mające postać:

- 1) pożaru,
- 2) zawalenia się budowli, zalewu albo obsunięcia się ziemi, skał lub śniegu,
- 3) eksplozji materiałów wybuchowych lub łatwopalnych albo innego gwałtownego wyzwolenia energii, rozprzestrzeniania się substancji trujących, duszących lub parzących,

4) gwałtownego wyzwolenia energii jądrowej lub wyzwolenia promieniowania jonizującego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 4. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

**Spowodowanie zagrożenia życia,
zdrowia lub mienia**

Art. 164. § 1. Kto sprowadza bezpośrednio niebezpieczeństwo zdarzenia określonego w art. 163 § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

**Sprowadzenie niebezpieczeństwa dla życia,
zdrowia lub mienia**

Art. 165. § 1. Kto sprowadza niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób albo dla mienia w wielkich rozmiarach:

- 1) powodując zagrożenie epidemiologiczne lub szerzenie się choroby zakaźnej albo zarazy zwierzęcej lub roślinnej,
- 2) wyrabiając lub wprowadzając do obrotu szkodliwe dla zdrowia substancje, środki spożywcze lub inne artykuły powszechnego użytku lub też środki farmaceutyczne nie odpowiadające obowiązującym warunkom jakości,
- 3) powodując uszkodzenie lub unieruchomienie urządzenia użyteczności publicznej, w szczególności urządzenia dostarczającego wodę, światło, ciepło, gaz, energię albo urządzenia zabezpieczającego przed nastąpieniem niebezpieczeństwa powszechnego lub służącego do jego uchylenia,
- 4)¹⁰⁶ zakłócając, uniemożliwiając lub w inny sposób wpływając na automatyczne przetwarzanie, gromadzenie lub przekazywanie danych informatycznych,
- 5) działając w inny sposób w okolicznościach szczególnie niebezpiecznych,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

¹⁰⁶ Art. 165 § 1 pkt 4 zmieniony przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 18 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 626) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 4. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

**Przestępstwo związane z wprowadzaniem do obrotu
finansowego wartości majątkowych pochodzących
z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł**

Art. 165a.¹⁰⁷ Kto gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości w celu sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Piractwo w komunikacji wodnej lub powietrznej

Art. 166. § 1. Kto, stosując podstęp albo gwałt na osobie lub groźbę bezpośredniego użycia takiego gwałtu, przejmuje kontrolę nad statkiem wodnym lub powietrznym,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

¹⁰⁷ Art. 165a dodany przez art. 9 pkt 1 ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 166, poz. 1317) z dniem 22 października 2009 r.

§ 2. Kto, działając w sposób określony w § 1, sprowadza bezpośrednio niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

Umieszczenie urządzeń lub substancji zagrażających bezpieczeństwu. Zniszczenie urządzeń nawigacyjnych

Art. 167. § 1. Kto umieszcza na statku wodnym lub powietrznym urządzenie lub substancję zagrażającą bezpieczeństwu osób lub mieniu znacznej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto niszczy, uszkodza lub czyni niezdatnym do użytku urządzenie nawigacyjne albo uniemożliwia jego obsługę, jeżeli może to zagrażać bezpieczeństwu osób.

Karalność przygotowania niektórych przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu

Art. 168. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w art. 163 § 1, art. 165 § 1, art. 166 § 1 lub w art. 167 § 1,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Przesłanki czynnego żalu dla niektórych przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu

Art. 169. § 1. Nie podlega karze za przestępstwo określone w art. 164 lub 167 sprawca, który dobrowolnie uchylił grożące niebezpieczeństwo.

§ 2. Wobec sprawcy przestępstwa określonego w art. 163 § 1 lub 2, art. 165 § 1 lub 2 lub w art. 166 § 2 sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, jeżeli sprawca dobrowolnie uchylił niebezpieczeństwo grożące życiu lub zdrowiu wielu osób.

§ 3. Wobec sprawcy przestępstwa określonego w art. 166 § 1 sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, jeżeli sprawca przekazał statek lub kontrolę nad nim osobie uprawnionej.

Przygotowanie statku do popełnienia przestępstwa rozboju morskiego

Art. 170. Kto uzbraja lub przysposabia statek morski przeznaczony do dokonania na morzu rabunku lub na takim statku przyjmuje służbę,
podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Czynności związane z niebezpiecznymi przedmiotami

Art. 171. § 1. Kto, bez wymaganego zezwolenia lub wbrew jego warunkom, wyrabia, przetwarza, gromadzi, posiada, posługuje się lub handluje substancją lub przyrządem wybuchowym, materiałem radioaktywnym, urządzeniem emitującym promienie jonizujące lub innym przedmiotem lub substancją, która może spowodować niebezpieczeństwo

dla życia lub zdrowia wielu osób albo mienia w wielkich rozmiarach,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1.

§ 3. Tej samej karze podlega, kto przedmioty określone w § 1 odstępuje osobie nieuprawnionej.

Przeszkodzenie w zapobieżeniu niebezpieczeństwu

Art. 172. Kto przeszkadza działaniu mającemu na celu zapobieżenie niebezpieczeństwu dla życia lub zdrowia wielu osób albo mienia w wielkich rozmiarach,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Rozdział XXI. Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji

Katastrofa komunikacyjna.

Następstwa katastrofy

Art. 173. § 1. Kto sprowadza katastrofę w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym zagrażającą życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 4. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Sprowadzenie zagrożenia katastrofą komunikacyjną

Art. 174. § 1. Kto sprowadza bezpośrednio niebezpieczeństwo katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Przygotowanie do sprowadzenia katastrofy komunikacyjnej

Art. 175. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w art. 173 § 1,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Przesłanki czynnego żalu przestępstwa katastrofy komunikacyjnej

Art. 176. § 1. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w art. 174, który dobrowolnie uchylił grożące niebezpieczeństwo.

§ 2. Wobec sprawcy przestępstwa określonego w art. 173 § 1 lub 2 sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, jeżeli sprawca dobrowolnie uchylił niebezpieczeństwo grożące życiu lub zdrowiu wielu osób.

Wypadek komunikacyjny. Następstwa wypadku

Art. 177. § 1. Kto, naruszając, chociażby nieumyślnie, zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, powoduje nieumyślnie wypadek, w którym inna osoba odniosła obrażenia ciała określone w art. 157 § 1, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli następstwem wypadku jest śmierć innej osoby albo ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Jeżeli pokrzywdzonym jest wyłącznie osoba najbliższa, ściganie przestępstwa określonego w § 1 następuje na jej wniosek.

Przypadki zaostżenia odpowiedzialności wobec sprawcy wypadku komunikacyjnego

Art. 178.¹⁰⁸ § 1. Skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo określone w art. 173, 174 lub 177 znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia, sąd orzeka karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy

¹⁰⁸ Art. 178 zmieniony przez art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. (Dz. U. Nr 48, poz. 548) zmieniającej nin. ustawę z dniem 15 lipca 2000 r.

przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę do górnej granicy tego zagrożenia zwiększonego o połowę.

§ 2.¹⁰⁹ (*uchylony*)

**Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości
lub odurzenia**

Art. 178a.¹¹⁰ § 1. Kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi na drodze publicznej lub w strefie zamieszkania inny pojazd niż określony w § 1,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3.¹¹¹ (*uchylony*)

¹⁰⁹ Art. 178 § 2 uchylony przez art. 1 pkt 16 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

¹¹⁰ Art. 178a dodany przez art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. (Dz. U. Nr 48, poz. 548) zmieniającej nin. ustawę z dniem 15 grudnia 2000 r.

¹¹¹ Art. 178a § 3 uchylony przez art. 1 pkt 17 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

Dopuszczenie do ruchu pojazdu lub osoby do prowadzenia pojazdu

Art. 179. Kto wbrew szczególnemu obowiązkowi dopuszcza do ruchu pojazd mechaniczny albo inny pojazd w stanie bezpośrednio zagrażającym bezpieczeństwu w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym lub dopuszcza do prowadzenia pojazdu mechanicznego albo innego pojazdu na drodze publicznej przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości, będącą pod wpływem środka odurzającego lub osobę nie posiadającą wymaganych uprawnień, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Zapewnianie bezpieczeństwa ruchu pojazdów w stanie nietrzeźwości lub odurzenia

Art. 180. Kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, pełni czynności związane bezpośrednio z zapewnieniem bezpieczeństwa ruchu pojazdów mechanicznych, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Rozdział XXII. Przepięstwa przeciwko środowisku

Niszczēnie dziedzictwa przyrodniczego

Art. 181. § 1. Kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Kto, wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta powodując istotną szkodę,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega także ten, kto niezależnie od miejsca czynu niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 5. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 2 lub 3 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Zanieczyszczenie lub skażenie środowiska

Art. 182. § 1. Kto zanieczyszcza wodę, powietrze lub ziemię substancją albo promieniowaniem jonizującym w takiej ilości lub w takiej postaci, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu wielu osób lub spowodować zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Nieodpowiednie postępowanie z substancjami zagrażającymi osobom i środowisku

Art. 183.¹¹² § 1. Kto wbrew przepisom składa, usuwa, przetwarza, dokonuje odzysku, unieszkodliwia albo transportuje odpady lub substancje w takich warunkach lub w taki sposób, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu wielu osób lub spowodować zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wbrew przepisom przywozi z zagranicy substancje zagrażające środowisku.

§ 3. Karze określonej w § 1 podlega, kto wbrew obowiązкови dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1, 2 i 4.

§ 4. Karze określonej w § 1 podlega, kto wbrew przepisom przywozi odpady z zagranicy lub wywozi odpady za granicę.

§ 5. Kto bez wymaganego zgłoszenia lub zezwolenia, albo wbrew jego warunkom przywozi z zagranicy lub wywozi za granicę odpady niebezpieczne,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 6. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1–5 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

¹¹² Art. 183 zmieniony przez art. 37 ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów (Dz. U. Nr 124, poz. 859) z dniem 12 lipca 2007 r.

**Nieodpowiednie postępowanie z materiałami
promieniotwórczymi**

Art. 184. § 1. Kto przewozi, gromadzi, składa, porzuca lub pozostawia bez właściwego zabezpieczenia materiał jądrowy albo inne źródło promieniowania jonizującego, jeżeli może to zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

**Typy kwalifikowane przestępstw
przeciwko środowisku**

Art. 185. § 1. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 182 § 1, art. 183 § 1 lub 3 lub w art. 184 § 1 lub 2 jest zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 182 § 1, art. 183 § 1 lub 3 lub w art. 184 § 1 lub 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

**Zaniedbania wymaganych działań
w zakresie ochrony środowiska**

Art. 186. § 1. Kto wbrew obowiązkowi nie utrzymuje w należytym stanie lub nie używa urządzeń zabezpieczających wodę, powietrze lub ziemię przed zanieczyszczeniem lub urządzeń zabezpieczających przed promieniowaniem radioaktywnym lub jonizującym,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto oddaje lub wbrew obowiązkowi dopuszcza do użytkowania obiekt budowlany lub zespół obiektów nie mających wymaganych prawem urządzeń określonych w § 1.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

**Postępowanie skutkujące powstaniem istotnej szkody
w chronionym terenie lub obiekcie**

Art. 187. § 1. Kto niszczy, poważnie uszkadza lub istotnie zmniejsza wartość przyrodniczą prawnie chronionego terenu lub obiektu, powodując istotną szkodę,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,

podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Naruszenie ochrony konserwatorskiej przyrody

Art. 188. Kto, na terenie objętym ochroną ze względów przyrodniczych lub krajobrazowych albo w otulinie takiego

terenu, wbrew przepisom, wznosi nowy lub powiększa istniejący obiekt budowlany albo prowadzi działalność gospodarczą zagrażającą środowisku,
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Rozdział XXIII. Przesłpstwa przeciwko wolności

Pozbawienie wolności

Art. 189. § 1. Kto pozbawia człowieka wolności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli pozbawienie wolności trwało dłużej niż 7 dni lub łączyło się ze szczególnym udręczeniem, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2.¹¹³ *Jeżeli pozbawienie wolności trwało dłużej niż 7 dni, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.*

§ 3.¹¹⁴ *Jeżeli pozbawienie wolności, o którym mowa w § 1 lub 2, łączyło się ze szczególnym udręczeniem, sprawca podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.*

¹¹³ Art. 189 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 46) zmieniającej nin. ustawę z dniem 19 kwietnia 2010 r.

¹¹⁴ Art. 189 § 3 dodany przez art. 1 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 46) zmieniającej nin. ustawę z dniem 19 kwietnia 2010 r.

Groźba popełnienia przestępstwa

Art. 190. § 1. Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Przemoc lub groźba bezprawna w celu zmuszenia do określonego zachowania

Art. 191. § 1. Kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca działa w sposób określony w § 1 w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Fotografia pornograficzna

Art. 191a.¹¹⁵ § 1. Kto utrwała wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, używając w tym celu wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępny, albo wizerunek na-

¹¹⁵ Art. 191a dodany przez art. 1 pkt 23 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

giej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody rozpowszechnia,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Wykonanie zabiegu leczniczego bez zgody pacjenta

Art. 192. § 1. Kto wykonuje zabieg leczniczy bez zgody pacjenta,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Naruszenie miru domowego

Art. 193. Kto wdziera się do cudzego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia albo ogrodzonego terenu albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Rozdział XXIV. Przepęstwa przeciwko wolności sumienia i wyznania

Dyskryminacja religijna

Art. 194. Kto ogranicza człowieka w przysługujących mu prawach ze względu na jego przynależność wyznaniową albo bezwyznaniowość, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Naruszenie prawa do publicznego wykonywania kultu religijnego

Art. 195. § 1. Kto złośliwie przeszkadza publicznemu wykonywaniu aktu religijnego kościoła lub innego związku wyznaniowego o uregulowanej sytuacji prawnej, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto złośliwie przeszkadza pogrzebowi, uroczystościom lub obrzędóm żałobnym.

Naruszenie prawa do ochrony uczuć, miejsc, obrzędów religijnych

Art. 196. Kto obraża uczucia religijne innych osób, znieważając publicznie przedmiot czci religijnej lub miejsce przeznaczone do publicznego wykonywania obrzędów religijnych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Rozdział XXV. Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności

Gwałt

Art. 197.¹¹⁶ § 1. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. Jeżeli sprawca, w sposób określony w § 1, doprowadza inną osobę do poddania się innej czynności seksualnej albo wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia wspólnie z inną osobą, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 3.¹¹⁷ Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia:

- 1) *wspólnie z inną osobą,*
 - 2) *wobec małoletniego poniżej lat 15,*
 - 3) *wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry,*
- podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.*

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1–3 działa ze szczególnym okrucieństwem, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5.

¹¹⁶ Art. 197 zmieniony przez art. 1 pkt 18 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

¹¹⁷ Art. 197 § 3 zmieniony przez art. 1 pkt 24 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

Współzycie płciowe z osobą w stanie ograniczonej poczytalności

Art. 198. Kto, wykorzystując bezradność innej osoby lub wynikający z upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej brak zdolności tej osoby do rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem, doprowadza ją do obcowania płciowego lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Wymuszenie współzycia płciowego na osobie podległej, w krytycznym położeniu

Art. 199.¹¹⁸ § 1. Kto, przez nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia, doprowadza inną osobę do obcowania płciowego lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 został popełniony na szkodę małoletniego, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega, kto doprowadza małoletniego do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, nadużywając zaufania lub udzielając mu korzyści majątkowej lub osobistej, albo jej obietnicy.

¹¹⁸ Art. 199 zmieniony przez art. 1 pkt 19 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

Pedofilia — uprawianie, prezentowanie treści

Art. 200.¹¹⁹ § 1. Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w celu zaspokojenia seksualnego prezentuje małoletniemu poniżej lat 15 wykonanie czynności seksualnej.

**Pornografia z wykorzystaniem Internetu
bądź sieci telekomunikacyjnej**

Art. 200a.¹²⁰ § 1. *Kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 197 § 3 pkt 2 lub art. 200, jak również produkowania lub utrwalania treści pornograficznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej nawiązuje kontakt z małoletnim poniżej lat 15, zmierzając, za pomocą wprowadzenia go w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji albo przy użyciu groźby bezprawnej, do spotkania z nim,*

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. *Kto za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej małoletniemu poniżej lat 15 składa propozycję obcowania płciowego, poddania się lub wykonania innej*

¹¹⁹ Art. 200 zmieniony przez art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

¹²⁰ Art. 200a dodany przez art. 1 pkt 25 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

*czynności seksualnej lub udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych, i zmierza do jej realizacji,
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.*

Propagowanie zachowań pedofilskich

Art. 200b.¹²¹ *Kto publicznie propaguje lub pochwała zachowania o charakterze pedofilskim,
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.*

Kazirodztwo

Art. 201. Kto dopuszcza się obcowania płciowego w stosunku do wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry,
podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Rozpowszechnianie pornografii

Art. 202.¹²² § 1. Kto publicznie prezentuje treści pornograficzne w taki sposób, że może to narzucić ich odbiór osobie, która tego sobie nie życzy,
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

¹²¹ Art. 200b dodany przez art. 1 pkt 25 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

¹²² Art. 202 zmieniony przez art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 18 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 626) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

§ 2. Kto małoletniemu poniżej lat 15 prezentuje treści pornograficzne lub udostępnia mu przedmioty mające taki charakter albo rozpowszechnia treści pornograficzne w sposób umożliwiający takiemu małoletniemu zapoznanie się z nimi,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3.¹²³ Kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, przechowuje lub posiada albo rozpowszechnia lub publicznie prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego albo treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 4.¹²⁴ Kto utrwala treści pornograficzne z udziałem małoletniego poniżej lat 15,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4a.¹²⁵ Kto sprowadza, przechowuje lub posiada treści pornograficzne z udziałem małoletniego poniżej lat 15,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

¹²³ Art. 202 § 3 zmieniony przez art. 1 pkt 21 lit. a) ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

¹²⁴ Art. 202 § 4 zmieniony przez art. 1 pkt 21 lit. a) ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

¹²⁵ Art. 202 § 4a dodany przez art. 1 pkt 21 lit. b) ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

§ 4b.¹²⁶ Kto produkuje, rozpowszechnia, prezentuje, przechowuje lub posiada treści pornograficzne przedstawiające wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 5.¹²⁷ Sąd może orzec przepadek narzędzi lub innych przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstw określonych w § 1–4b, chociażby nie stanowiły własności sprawcy.

Doprowadzenie przemocą innej osoby do uprawiania prostytucji

Art. 203. Kto, przemocą, groźbą bezprawną, podstępem lub wykorzystując stosunek zależności lub krytyczne położenie, doprowadza inną osobę do uprawiania prostytucji, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Stręczycielstwo, sutenerstwo — nakłanianie innej osoby do uprawiania prostytucji

Art. 204. § 1. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nakłania inną osobę do uprawiania prostytucji lub jej to ułatwia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

¹²⁶ Art. 202 § 4b dodany przez art. 1 pkt 3 lit. a) ustawy z dnia 24 października 2008 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1344) zmieniającej nin. ustawę z dniem 18 grudnia 2008 r.

¹²⁷ Art. 202 § 5 zmieniony przez art. 1 pkt 3 lit. b) ustawy z dnia 24 października 2008 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1344) zmieniającej nin. ustawę z dniem 18 grudnia 2008 r.

§ 2. Karze określonej w § 1 podlega, kto czerpie korzyści majątkowe z uprawiania prostytucji przez inną osobę.

§ 3. Jeżeli osoba określona w § 1 lub 2 jest małoletnim, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Karze określonej w § 3 podlega, kto zwabia lub uprowadza inną osobę w celu uprawiania prostytucji za granicą.

Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości ścigane na wniosek

Art. 205.¹²⁸ Ściganie przestępstw określonych w art. 197 lub 199 § 1, jak również w art. 198, jeżeli określony w tym przepisie stan ofiary nie jest wynikiem trwałych zaburzeń psychicznych, następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Rozdział XXVI. Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece

Bigamia

Art. 206. Kto zawiera małżeństwo, pomimo że pozostaje w związku małżeńskim,
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

¹²⁸ Art. 205 zmieniony przez art. 1 pkt 22 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 września 2005 r.

Fizyczne lub psychiczne znęcanie się nad najbliższym lub pozostającym w stosunku zależności

Art. 207. § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Rozpijanie małoletniego

Art. 208. Kto rozpija małoletniego, dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Niealimentacja

Art. 209.¹²⁹ § 1. Kto uporczywie uchyła się od wykonania ciążącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowe-

¹²⁹ Art. 209 zmieniony przez art. 36 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. Nr 192, poz. 1378) z dniem 1 października 2008 r.

go obowiązku opieki przez nielożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych,
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego, organu pomocy społecznej lub organu podejmującego działania wobec dłużnika alimentacyjnego.

§ 3. Jeżeli pokrzywdzonemu przyznano odpowiednie świadczenia rodzinne albo świadczenia pieniężne wypłacane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, ściganie odbywa się z urzędu.

Porzucenie osoby małoletniej lub nieporadnej

Art. 210. § 1. Kto wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny osobę tę porzuca, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli następstwem czynu jest śmierć osoby określonej w § 1, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego wbrew woli opiekuna

Art. 211. Kto, wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru, uprowadza lub zatrzymuje małoletniego poniżej lat 15 albo osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Rozdział XXVII. Przestępstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej

Pomówienie, zniestawienie

Art. 212. § 1. Kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności,

podlega grzywnie, karze ograniczenia albo pozbawienia wolności do roku.

§ 1.¹³⁰ Kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności,

podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2.¹³¹ Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 za pomocą środków masowego komunikowania,

¹³⁰ Art. 212 § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 26 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

¹³¹ Art. 212 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 26 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. W razie skazania za przestępstwo określone w § 1 lub 2 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Dozwolona krytyka. Kolidacja wartości

Art. 213. § 1. Nie ma przestępstwa określonego w art. 212 § 1, jeżeli zarzut uczyniony niepublicznie jest prawdziwy.

§ 2.¹³² Nie popełnia przestępstwa określonego w art. 212 § 1 lub 2, kto publicznie podnosi lub rozgłasza prawdziwy zarzut służący obronie społecznie uzasadnionego interesu; jeżeli zarzut dotyczy życia prywatnego lub rodzinnego, dowód prawdy może być przeprowadzony tylko wtedy, gdy zarzut ma zapobiec niebezpieczeństwu dla życia lub zdrowia człowieka albo demoralizacji małoletniego.

§ 2.¹³³ *Nie popełnia przestępstwa określonego w art. 212 § 1 lub 2, kto publicznie podnosi lub rozgłasza prawdziwy zarzut:*

¹³² Z dniem 26 maja 2008 r. art. 213 § 2 w zakresie odnoszącym się do przestępstwa z art. 212 § 2 Kodeksu karnego, w części obejmującej zwrot „służący obronie społecznie uzasadnionego interesu”, gdy zarzut dotyczy postępowania osób pełniących funkcje publiczne, został uznany za niezgodny z art. 14 oraz art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 maja 2008 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 560).

¹³³ Art. 213 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 27 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

- 1) *dotyczący postępowania osoby pełniącej funkcję publiczną lub*
- 2) *służący obronie społecznie uzasadnionego interesu.*

Jeżeli zarzut dotyczy życia prywatnego lub rodzinnego, dowód prawdy może być przeprowadzony tylko wtedy, gdy zarzut ma zapobiec niebezpieczeństwu dla życia lub zdrowia człowieka albo demoralizacji małoletniego.

Dopuszczalność odpowiedzialności karnej za zniewagę

Art. 214. Brak przestępstwa wynikający z przyczyn określonych w art. 213 nie wyłącza odpowiedzialności sprawcy za zniewagę ze względu na formę podniesienia lub rozgłoszenia zarzutu.

Podanie wyroku do publicznej wiadomości

Art. 215. Na wniosek pokrzywdzonego sąd orzeka podanie wyroku skazującego do publicznej wiadomości.

Zniewaga. Zniewaga za pomocą środków masowego komunikowania się

Art. 216. § 1. Kto znieważa inną osobę w jej obecności albo choćby pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby zniewaga do osoby tej dotarła, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 2. Kto znieważa inną osobę za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. Jeżeli zniewagę wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedzial

naruszeniem nietykalności cielesnej lub zniewagą wzajemną, sąd może odstąpić od wymierzenia kary.

§ 4. W razie skazania za przestępstwo określone w § 2 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego.

§ 5. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Naruszenie nietykalności

Art. 217. § 1. Kto uderza człowieka lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2. Jeżeli naruszenie nietykalności wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedział naruszeniem nietykalności, sąd może odstąpić od wymierzenia kary.

§ 3. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Rozdział XXVIII. Przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową

Naruszenie praw pracowniczych. Odmowa przyjęcia do pracy

Art. 218. § 1. Kto, wykonując czynności w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, złośliwie lub uporczywie narusza prawa pracownika wynikające ze stosunku pracy lub ubezpieczenia społecznego, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Osoba określona w § 1, odmawiająca ponownego przyjęcia do pracy, o której przywróceniu orzekł właściwy organ,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3.¹³⁴ Osoba określona w § 1, która będąc zobowiązana orzeczeniem sądu do wypłaty wynagrodzenia za pracę lub innego świadczenia ze stosunku pracy, obowiązku tego nie wykonuje

– podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

Naruszenie przepisów prawa o ubezpieczeniach społecznych

Art. 219. Kto narusza przepisy prawa o ubezpieczeniach społecznych, nie zgłaszając, nawet za zgodą zainteresowanego, wymaganych danych albo zgłaszając nieprawdziwe dane mające wpływ na prawo do świadczeń albo ich wysokość,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Naruszenie obowiązków BHP

Art. 220. § 1. Kto, będąc odpowiedzialny za bezpieczeństwo i higienę pracy, nie dopełnia wynikającego stąd obowiązku i przez to naraża pracownika na bezpośrednie

¹³⁴ Art. 218 § 3 dodany przez art. 98 pkt 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. Nr 89, poz. 589) z dniem 1 lipca 2007 r.

niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. Nie podlega karze sprawca, który dobrowolnie uchylił grożące niebezpieczeństwo.

Niedopełnienie obowiązków związanych z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową

Art. 221. Kto wbrew obowiązkowi nie zawiadamia w terminie właściwego organu o wypadku przy pracy lub chorobie zawodowej albo nie sporządza lub nie przedstawia wymaganej dokumentacji,

podlega grzywnie do 180 stawek dziennych albo karze ograniczenia wolności.

Rozdział XXIX. Przepięstwa przeciwno działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego

Naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego w czasie pełnienia służby

Art. 222. § 1. Kto narusza nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 wywołało niewłaściwe zachowanie się funkcjonariusza lub osoby do pomocy mu przybranej, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

**Czynna napaść na funkcjonariusza publicznego.
Użycie broni, noża lub innego narzędzia**

Art. 223. Kto, działając wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami lub używając broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego, dopuszcza się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych,
podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

**Wymuszenie na funkcjonariuszu
lub organach publicznych**

Art. 224. § 1. Kto przemocą lub groźbą bezprawną wywiera wpływ na czynności urzędowe organu administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto stosuje przemoc lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia funkcjonariusza publicznego albo osoby do pomocy mu przybranej do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 2 jest skutek określony w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Udaremnienie lub utrudnienie czynności służbowych organów ochrony środowiska lub inspekcji pracy

Art. 225. § 1. Kto osobie uprawnionej do przeprowadzania kontroli w zakresie ochrony środowiska lub osobie przybranej jej do pomocy udaremnia lub utrudnia wykonanie czynności służbowej,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto osobie uprawnionej do kontroli w zakresie inspekcji pracy lub osobie przybranej jej do pomocy udaremnia lub utrudnia wykonanie czynności służbowej.

§ 3.¹³⁵ (*uchylony*)

Znieważenie funkcjonariusza publicznego

Art. 226. § 1.¹³⁶ Kto znieważa funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną, podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2. Przepis art. 222 § 2 stosuje się odpowiednio.

¹³⁵ Art. 225 § 3 uchylony przez art. 200 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (Dz. U. Nr 168, poz. 1323) z dniem 31 października 2009 r.

¹³⁶ Art. 226 § 1 zmieniony przez art. 1 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. (Dz. U. Nr 122, poz. 782) zmieniającej nin. ustawę z dniem 25 lipca 2008 r.

§ 3. Kto publicznie znieważa lub poniża konstytucyjny organ Rzeczypospolitej Polskiej, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Nieprawdziwe podanie się za funkcjonariusza i wykonywanie czynności służbowych

Art. 227. Kto, podając się za funkcjonariusza publicznego albo wyzyskując błędne przeświadczenie o tym innej osoby, wykonuje czynność związaną z jego funkcją, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Łapownictwo bierne

Art. 228.¹³⁷ § 1. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę za zachowanie stanowiące naruszenie przepisów prawa, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

¹³⁷ Art. 228 zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 1061) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 lipca 2003 r.

§ 4. Karze określonej w § 3 podlega także ten, kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, uzależnia wykonanie czynności służbowej od otrzymania korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy lub takiej korzyści żąda.

§ 5. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową znacznej wartości albo jej obietnicę,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 6. Karom określonym w § 1–5 podlega odpowiednio także ten, kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę lub takiej korzyści żąda, albo uzależnia wykonanie czynności służbowej od jej otrzymania.

Łapownictwo czynne

Art. 229.¹³⁸ § 1. Kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa, aby skłonić osobę pełniącą funkcję publiczną do naruszenia przepisów prawa lub udziela albo obiecuje udzielić takiej osobie

¹³⁸ Art. 229 zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 1061) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 lipca 2003 r.

korzyści majątkowej lub osobistej za naruszenie przepisów prawa,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Kto osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej znacznej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 5. Karom określonym w § 1–4 podlega odpowiednio także ten, kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, w związku z pełnieniem tej funkcji.

§ 6. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1–5, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte przez osobę pełniącą funkcję publiczną, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

Płatna protekcja — pośrednictwo w załatwieniu sprawy w zamian za korzyści

Art. 230.¹³⁹ § 1. Kto, powołując się na wpływy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi albo wywołując przekonanie innej osoby lub utwierdzając ją w przekonaniu o istnieniu takich wpływów, podejmuje się pośrednictwa

¹³⁹ Art. 230 zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 1061) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 lipca 2003 r.

w załatwieniu sprawy w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę,
podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Udzielenie lub obiecanie korzyści majątkowej w zamian za załatwienie sprawy

Art. 230a.¹⁴⁰ § 1. Kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej w zamian za pośrednictwo w załatwieniu sprawy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi, polegające na bezprawnym wywarceniu wpływu na decyzję, działanie lub zaniechanie osoby pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji,
podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1 albo w § 2, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił

¹⁴⁰ Art. 230a dodany przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 1061) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 lipca 2003 r.

wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

Nadużycie władzy — działanie na szkodę przez funkcjonariusza publicznego

Art. 231. § 1. Funkcjonariusz publiczny, który, przekraczając swoje uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków, działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie i wyrządza istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4. Przepisu § 2 nie stosuje się, jeżeli czyn wyczerpuje znamiona czynu zabronionego określonego w art. 228.

Rozdział XXX. Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości

Wpływanie przemocą lub groźbą bezprawną na czynności urzędowe sądu

Art. 232. Kto przemocą lub groźbą bezprawną wywiera wpływ na czynności urzędowe sądu, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

**Fałszywe zeznanie, opinia,
tłumaczenie lub oświadczenie**

Art. 233. § 1. Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Warunkiem odpowiedzialności jest, aby przyjmujący zeznanie, działając w zakresie swoich uprawnień, uprzedził zeznającego o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie lub odebrał od niego przyrzeczenie.

§ 3. Nie podlega karze, kto, nie wiedząc o prawie odmowy zeznania lub odpowiedzi na pytania, składa fałszywe zeznanie z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.

§ 4. Kto, jako biegły, rzeczoznawca lub tłumacz, przedstawia fałszywą opinię lub tłumaczenie mające służyć za dowód w postępowaniu określonym w § 1,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 5. Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia, jeżeli:

- 1) fałszywe zeznanie, opinia lub tłumaczenie dotyczy okoliczności nie mogących mieć wpływu na rozstrzygnięcie sprawy,
- 2) sprawca dobrowolnie sprostuje fałszywe zeznanie, opinię lub tłumaczenie, zanim nastąpi, chociażby nieprawomocne, rozstrzygnięcie sprawy.

§ 6. Przepisy § 1–3 oraz 5 stosuje się odpowiednio do osoby, która składa fałszywe oświadczenie, jeżeli przepis

ustawy przewiduje możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej.

Fałszywe oskarżenie innej osoby o popełnienie czynu zabronionego

Art. 234.¹⁴¹ Kto, przed organem powołanym do ścigania lub orzekania w sprawach o przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne, fałszywie oskarża inną osobę o popełnienie tych czynów zabronionych lub przewinienia dyscyplinarnego,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Podstępne zabiegi dokonywane celem oskarżenia osoby o popełnienie czynu zabronionego

Art. 235.¹⁴² Kto, przez tworzenie fałszywych dowodów lub inne podstępne zabiegi, kieruje przeciwko określonej osobie ściganie o przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne albo w toku postępowania zabiegi takie przedsięwzięje,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

¹⁴¹ Art. 234 zmieniony przez art. 4 § 6 pkt 1 ustawy z dnia 10 września 1999 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 83, poz. 931) z dniem 17 października 1999 r.

¹⁴² Art. 235 zmieniony przez art. 4 § 6 pkt 2 ustawy z dnia 10 września 1999 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 83, poz. 931) z dniem 17 października 1999 r.

Zatajenie dowodów niewinności

Art. 236. § 1.¹⁴³ Kto zataja dowody niewinności osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa, w tym i przestępstwa skarbowego, wykroczenia, wykroczenia skarbowego lub przewinienia dyscyplinarnego, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Nie podlega karze, kto zataja dowody niewinności z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.

Czynny żal skuteczny

Art. 237. Przepis art. 233 § 5 pkt 2 stosuje się odpowiednio do przestępstw określonych w art. 234, art. 235 oraz w art. 236 § 1.

Fałszywe zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa

Art. 238.¹⁴⁴ Kto zawiadamia o przestępstwie lub o przestępstwie skarbowym organ powołany do ścigania wiedząc, że przestępstwa nie popełniono, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

¹⁴³ Art. 236 § 1 zmieniony przez art. 4 § 6 pkt 3 ustawy z dnia 10 września 1999 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 83, poz. 931) z dniem 17 października 1999 r.

¹⁴⁴ Art. 238 zmieniony przez art. 4 § 6 pkt 4 ustawy z dnia 10 września 1999 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 83, poz. 931) z dniem 17 października 1999 r.

Popiecznictwo

Art. 239. § 1.¹⁴⁵ Kto utrudnia lub udaremnia postępowanie karne, pomagając sprawcy przestępstwa, w tym i przestępstwa skarbowego uniknąć odpowiedzialności karnej, w szczególności kto sprawcę ukrywa, zacierając ślady przestępstwa, w tym i przestępstwa skarbowego albo odbywa za skazanego karę,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Nie podlega karze sprawca, który ukrywa osobę najbliższą.

§ 3. Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia, jeżeli sprawca udzielił pomocy osobie najbliższej albo działał z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższym.

**Niezawiadomienie organów ścigania o przestępstwach
(zaniechanie denuncjacji)**

Art. 240. § 1. Kto, mając wiarygodną wiadomość o karnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art. 118, 127, 128, 130, 134, 140, 148, 163, 166 lub 252, nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

¹⁴⁵ Art. 239 § 1 zmieniony przez art. 4 § 6 pkt 5 ustawy z dnia 10 września 1999 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 83, poz. 931) z dniem 17 października 1999 r.

§ 1.¹⁴⁶ Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art. 118, 127, 128, 130, 134, 140, 148, 163, 166, 189 lub 252, nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa określonego w § 1, kto zaniechał zawiadomienia, mając dostateczną podstawę do przypuszczenia, że wymieniony w § 1 organ wie o przygotowywanym, usiłowanym lub dokonanym czynie zabronionym; nie popełnia przestępstwa również ten, kto zapobiegł popełnieniu przygotowywanego lub usiłowanego czynu zabronionego określonego w § 1.

§ 3. Nie podlega karze, kto zaniechał zawiadomienia z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.

Publiczne rozpowszechnianie wiadomości z postępowania przygotowawczego lub zamkniętej rozprawy

Art. 241. § 1. Kto bez zezwolenia rozpowszechnia publicznie wiadomości z postępowania przygotowawczego, zanim zostały ujawnione w postępowaniu sądowym,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto rozpowszechnia publicznie wiadomości z rozprawy sądowej prowadzonej z wyłączeniem jawności.

¹⁴⁶ Art. 240 § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 46) zmieniającej nin. ustawę z dniem 19 kwietnia 2010 r.

Samouwolnienie się.**Nadużycie czasowego zwolnienia**

Art. 242. § 1. Kto uwalnia się sam, będąc pozbawionym wolności na podstawie orzeczenia sądu lub prawnego nakazu wydanego przez inny organ państwowy, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Kto, korzystając z zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego lub aresztu śledczego bez dozoru, bez usprawiedliwionej przyczyny nie powróci najpóźniej w ciągu 3 dni po upływie wyznaczonego terminu, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega, kto, korzystając z przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności, bez usprawiedliwionej przyczyny nie powróci do zakładu karnego najpóźniej w ciągu 3 dni po upływie wyznaczonego terminu.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa w porozumieniu z innymi osobami, używa przemocy lub grozi jej użyciem albo uszkadza miejsce zamknięcia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Pomoc w samouwolnieniu lub ułatwienie ucieczki

Art. 243. Kto osobę pozbawioną wolności na podstawie orzeczenia sądu lub prawnego nakazu wydanego przez inny organ państwowy uwalnia lub ułatwia jej ucieczkę, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Niewykonywanie orzeczonych środków karnych

Art. 244.¹⁴⁷ Kto nie stosuje się do orzeczonego przez sąd zakazu zajmowania stanowiska, wykonywania zawodu, prowadzenia działalności, prowadzenia pojazdów, wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych lub obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakazu kontaktowania się z określonymi osobami lub zakazu opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu albo nie wykonuje zarządzenia sądu o ogłoszeniu orzeczenia w sposób w nim przewidziany,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Przemoc lub groźba bezprawna wobec świadka, biegłego i innych uczestników postępowania

Art. 245. Kto używa przemocy lub groźby bezprawnej w celu wywarcia wpływu na świadka, biegłego, tłumacza, oskarżyciela albo oskarżonego lub w związku z tym narusza jego nietykalność cielesną,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Wymuszenie oświadczeń lub informacji przez funkcjonariusza publicznego

Art. 246. Funkcjonariusz publiczny lub ten, który działając na jego polecenie w celu uzyskania określonych ze-

¹⁴⁷ Art. 244 zmieniony przez art. 99 pkt 4 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540) z dniem 1 stycznia 2010 r.

znań, wyjaśnień, informacji lub oświadczenia stosuje przemoc, groźbę bezprawną lub w inny sposób znęca się fizycznie lub psychicznie nad inną osobą,
podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Fizyczne lub psychiczne znęcanie się nad osobą pozbawioną wolności

Art. 247. § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą prawnie pozbawioną wolności,
podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca działa ze szczególnym okrucieństwem,
podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Funkcjonariusz publiczny, który wbrew obowiązкови dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1 lub 2, podlega karze określonej w tych przepisach.

Rozdział XXXI. Przeszępstwa przeciwko wyborom i referendum

Naruszenie prawa wyborczego i referendalnego

Art. 248.¹⁴⁸ Kto w związku z wyborami do Sejmu, do Senatu, wyborem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wyborami do Parlamentu Europejskiego, wyborami organów samorządu terytorialnego lub referendum:

¹⁴⁸ Art. 248 zmieniony przez art. 179 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. — Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz. U. Nr 25, poz. 219) z dniem 1 marca 2004 r.

- 1) sporządza listę kandydujących lub głosujących, z pominięciem uprawnionych lub wpisaniem nieuprawnionych,
 - 2) używa podstępny celem nieprawidłowego sporządzenia listy kandydujących lub głosujących, protokołów lub innych dokumentów wyborczych albo referendalnych,
 - 3) niszczy, uszkadza, ukrywa, przerabia lub podrabia protokoły lub inne dokumenty wyborcze albo referendalne,
 - 4) dopuszcza się nadużycia lub dopuszcza do nadużycia przy przyjmowaniu lub obliczaniu głosów,
 - 5) odstępuje innej osobie przed zakończeniem głosowania niewykorzystaną kartę do głosowania lub pozyskuje od innej osoby w celu wykorzystania w głosowaniu niewykorzystaną kartę do głosowania,
 - 6) dopuszcza się nadużycia w sporządzaniu list z podpisami obywateli zgłaszających kandydatów w wyborach lub inicjujących referendum
- podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

**Naruszenie wolnego od nacisków przebiegu
wyborów i referendum**

Art. 249. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem przeszkadza:

- 1) odbyciu zgromadzenia poprzedzającego głosowanie,
- 2) swobodnemu wykonywaniu prawa do kandydowania lub głosowania,
- 3) głosowaniu lub obliczaniu głosów,

4)¹⁴⁹ sporządzaniu protokołów lub innych dokumentów wyborczych albo referendalnych, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Naruszenie swobody głosowania

Art. 250. Kto, przemocą, groźbą bezprawną lub przez nadużycie stosunku zależności, wywiera wpływ na sposób głosowania osoby uprawnionej albo zmusza ją do głosowania lub powstrzymuje od głosowania, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Przekupstwo i oszustwo wyborcze

Art. 250a.¹⁵⁰ § 1. Kto, będąc uprawniony do głosowania, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo takiej korzyści żąda za głosowanie w określony sposób, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto udziela korzyści majątkowej lub osobistej osobie uprawnionej do głosowania, aby skłonić ją do głosowania w określony sposób lub za głosowanie w określony sposób.

¹⁴⁹ Art. 249 pkt 4 dodany przez art. 179 pkt 3 ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. — Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz. U. Nr 25, poz. 219) z dniem 1 marca 2004 r.

¹⁵⁰ Art. 250a dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 1061) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 lipca 2003 r.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 lub 2

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w § 1 albo w § 3 w związku z § 1 zawiadomił organ powołany do ścigania o fakcie przestępstwa i okolicznościach jego popełnienia, zanim organ ten o nich się dowiedział, sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może odstąpić od jej wymierzenia.

Naruszenie tajności głosowania

Art. 251. Kto, naruszając przepisy o tajności głosowania, wbrew woli głosującego zapoznaje się z treścią jego głosu, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Rozdział XXXII. Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu

Wzięcie zakładnika w celu określonego działania

Art. 252. § 1. Kto bierze lub przetrzymuje zakładnika w celu zmuszenia organu państwowego lub samorządowego, instytucji, organizacji, osoby fizycznej lub prawnej albo grupy osób do określonego zachowania się,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 3. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 4. Nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1, kto odstąpił od zamiaru wymuszenia i zwolnił zakładnika.

Wzięcie zakładnika w celu określonego działania

Art. 252.¹⁵¹ § 1. Kto bierze lub przetrzymuje zakładnika w celu zmuszenia organu państwowego lub samorządowego, instytucji, organizacji, osoby fizycznej lub prawnej albo grupy osób do określonego zachowania się,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 łączył się ze szczególnym udręceniem zakładnika, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

§ 3. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 4. Nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1, kto odstąpił od zamiaru wymuszenia i zwolnił zakładnika.

§ 5. Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary wobec sprawcy czynu określonego w § 2, który odstąpił od zamiaru wymuszenia i zwolnił zakładnika, a stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, jeżeli odstąpienie od zamiaru wymuszenia i zwolnienie zakładnika nastąpiło dobrowolnie.

¹⁵¹ Art. 252 zmieniony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 46) zmieniającej nin. ustawę z dniem 19 kwietnia 2010 r.

Handel ludźmi. Organizacja nielegalnej adopcji dzieci

Art. 253. § 1. Kto uprawia handel ludźmi nawet za ich zgodą,
podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 2. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, zajmuje się organizowaniem adopcji dzieci wbrew przepisom ustawy,
podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

**Czynny udział w zbiegowisku publicznym.
Zamach na osobę lub mienie**

Art. 254. § 1. Kto bierze czynny udział w zbiegowisku wiedząc, że jego uczestnicy wspólnymi siłami dopuszczają się gwałtownego zamachu na osobę lub mienie,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli następstwem gwałtownego zamachu jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu, uczestnik zbiegowiska określony w § 1,
podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

**Publiczne nawoływanie do popełnienia zbrodni,
przestępstwa lub występku**

Art. 255. § 1.¹⁵² Kto publicznie nawołuje do popełnienia występku lub przestępstwa skarbowego,

¹⁵² Art. 255 § 1 zmieniony przez art. 4 § 6 pkt 6 ustawy z dnia 10 września 1999 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 83, poz. 931) z dniem 17 października 1999 r.

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Kto publicznie nawołuje do popełnienia zbrodni, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3. Kto publicznie pochwała popełnienie przestępstwa, podlega grzywnie do 180 stawek dziennych, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Publiczne propagowanie faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju. Nawoływanie do nienawiści

Art. 256. Kto publicznie propaguje faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Publiczne propagowanie faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju. Nawoływanie do nienawiści

Art. 256.¹⁵³ **§ 1.** *Kto publicznie propaguje faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.*

§ 2. *Tej samej karze podlega, kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrzuwa lub sprowadza, nabywa, przechowuje, posiada, pre-*

¹⁵³ Art. 256 zmieniony przez art. 1 pkt 28 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

zentuje, przewozi lub przesyła druk, nagranie lub inny przedmiot, zawierające treść określoną w § 1 albo będące nośnikiem symboliki faszystowskiej, komunistycznej lub innej totalitarnej.

§ 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego określonego w § 2, jeżeli dopuścił się tego czynu w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej lub naukowej.

§ 4. W razie skazania za przestępstwo określone w § 2 sąd orzeka przepadek przedmiotów, o których mowa w § 2, chociażby nie stanowiły własności sprawcy.

Publiczne naruszenie praw i wolności obywatelskich

Art. 257. Kto publicznie znieważa grupę ludności albo poszczególną osobę z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości lub z takich powodów narusza nietykalność cielesną innej osoby,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Przestępczość zorganizowana

Art. 258.¹⁵⁴ **§ 1.** Kto bierze udział w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

¹⁵⁴ Art. 258 zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 93, poz. 889) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

§ 2. Jeżeli grupa albo związek określone w § 1 mają charakter zbrojny albo mają na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Kto grupę albo związek określone w § 1 w tym mające charakter zbrojny zakłada lub taką grupę albo związkiem kieruje,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Kto grupę albo związek mające na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym zakłada lub taką grupę lub związkiem kieruje,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Niepodleganie karze — dobrowolne odstąpienie od udziału w grupie

Art. 259.¹⁵⁵ Nie podlega karze za przestępstwo określone w art. 258, kto dobrowolnie odstąpił od udziału w grupie albo związku i ujawnił przed organem powołanym do ścigania przestępstw wszystkie istotne okoliczności popełnionego czynu lub zapobiegł popełnieniu zamierzonego przestępstwa, w tym i przestępstwa skarbowego.

¹⁵⁵ Art. 259 zmieniony przez art. 4 § 6 pkt 8 ustawy z dnia 10 września 1999 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 83, poz. 931) z dnia 17 października 1999 r.

**Uniemożliwienie przeprowadzenia zebrania,
wiecu czy pochodu**

Art. 260. Kto przemocą lub groźbą bezprawną udaremnienia przeprowadzenie odbywanego zgodnie z prawem zebrania, zgromadzenia lub pochodu albo takie zebranie, zgromadzenie lub pochód rozprasza,
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

**Znieważenie pomników i innych miejsc
upamiętniających wydarzenia lub osoby**

Art. 261. Kto znieważa pomnik lub inne miejsce publiczne urządzone w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby,
podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

**Znieważenie lub ograbienie zwłok,
prochów lub grobu**

Art. 262. § 1. Kto znieważa zwłoki, prochy ludzkie lub miejsce spoczynku zmarłego,
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Kto ograbia zwłoki, grób lub inne miejsce spoczynku zmarłego,
podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

**Wyrabianie, handel i posiadanie broni palnej
lub amunicji bez zezwolenia**

Art. 263. § 1. Kto bez wymaganego zezwolenia wyrabia broń palną albo amunicję lub nią handluje,
podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Kto bez wymaganego zezwolenia posiada broń palną lub amunicję,
podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Kto, mając zezwolenie na posiadanie broni palnej lub amunicji, udostępnia lub przekazuje ją osobie nieuprawnionej,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4. Kto nieumyślnie powoduje utratę broni palnej lub amunicji, która zgodnie z prawem pozostaje w jego dyspozycji,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

**Nielegalne przekraczanie granicy RP
z użyciem przemocy, groźby, podstęp**

Art. 264. § 1.¹⁵⁶ (*uchylony*)

¹⁵⁶ Art. 264 § 1 uchylony przez art. 6 lit. a) ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o zmianie ustawy o Straży Granicznej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 90, poz. 757) z dniem 24 sierpnia 2005 r.

§ 2.¹⁵⁷ Kto wbrew przepisom przekracza granicę Rzeczypospolitej Polskiej, używając przemocy, groźby, podstępów lub we współdziałaniu z innymi osobami,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3.¹⁵⁸ Kto organizuje innym osobom przekraczanie wbrew przepisom granicy Rzeczypospolitej Polskiej,
podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Umożliwianie lub ułatwianie nielegalnego pobytu na terytorium RP

Art. 264a.¹⁵⁹ § 1. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, umożliwia lub ułatwia innej osobie pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wbrew przepisom,
podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. W wyjątkowych wypadkach, gdy sprawca nie osiągnął korzyści majątkowej, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

¹⁵⁷ Art. 264 § 2 zmieniony przez art. 6 lit. b) ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o zmianie ustawy o Straży Granicznej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 90, poz. 757) z dniem 24 sierpnia 2005 r.

¹⁵⁸ Art. 264 § 3 zmieniony przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 93, poz. 889) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

¹⁵⁹ Art. 264a dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 93, poz. 889) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

Rozdział XXXIII. Przesłępstwa przeciwko ochronie informacji

Wykorzystanie informacji stanowiącej tajemnicę

Art. 265. § 1. Kto ujawnia lub wbrew przepisom ustawy wykorzystuje informacje stanowiące tajemnicę państwową, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli informację określoną w § 1 ujawniono osobie działającej w imieniu lub na rzecz podmiotu zagranicznego, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Kto nieumyślnie ujawnia informację określoną w § 1, z którą zapoznał się w związku z pełnieniem funkcji publicznej lub otrzymanym upoważnieniem, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Ujawnienie informacji stanowiącej tajemnicę

Art. 266. § 1. Kto, wbrew przepisom ustawy lub przyjętemu na siebie zobowiązaniu, ujawnia lub wykorzystuje informację, z którą zapoznał się w związku z pełnioną funkcją, wykonywaną pracą, działalnością publiczną, społeczną, gospodarczą lub naukową, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Funkcjonariusz publiczny, który ujawnia osobie nieuprawnionej informację stanowiącą tajemnicę służbową

lub informację, którą uzyskał w związku z wykonywaniem czynności służbowych, a której ujawnienie może narazić na szkodę prawnie chroniony interes,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Kradzież informacji

Art. 267.¹⁶⁰ § 1. Kto bez uprawnienia uzyskuje dostęp do informacji dla niego nieprzeznaczonej, otwierając zamknięte pismo, podłączając się do sieci telekomunikacyjnej lub przełamując albo omijając elektroniczne, magnetyczne, informatyczne lub inne szczególne jej zabezpieczenie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bez uprawnienia uzyskuje dostęp do całości lub części systemu informatycznego.

§ 3. Tej samej karze podlega, kto w celu uzyskania informacji, do której nie jest uprawniony, zakłada lub posługuje się urządzeniem podsłuchowym, wizualnym albo innym urządzeniem lub oprogramowaniem.

§ 4. Tej samej karze podlega, kto informację uzyskaną w sposób określony w § 1–3 ujawnia innej osobie.

§ 5. Ściganie przestępstwa określonego w § 1–4 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

¹⁶⁰ Art. 267 zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 24 października 2008 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1344) zmieniającej nin. ustawę z dniem 18 grudnia 2008 r.

Naruszenie prawa do zapoznania się z informacją

Art. 268. § 1. Kto, nie będąc do tego uprawnionym, niszczy, uszkadza, usuwa lub zmienia zapis istotnej informacji albo w inny sposób udaremnia lub znacznie utrudnia osobie uprawnionej zapoznanie się z nią,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2.¹⁶¹ Jeżeli czyn określony w § 1 dotyczy zapisu na informatycznym nośniku danych, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3. Kto, dopuszczając się czynu określonego w § 1 lub 2, wyrządza znaczną szkodę majątkową,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1–3 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

**Niszczenie, uszkadzanie,
usuwanie danych informatycznych**

Art. 268a.¹⁶² **§ 1.** Kto, nie będąc do tego uprawnionym, niszczy, uszkadza, usuwa, zmienia lub utrudnia dostęp do danych informatycznych albo w istotnym stopniu zakłóca lub uniemożliwia automatyczne przetwarzanie, gromadzenie lub przekazywanie takich danych,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

¹⁶¹ Art. 268 § 2 zmieniony przez art. 10 pkt 1 ustawy z dnia 4 września 2008 r. o zmianie ustaw w celu ujednoczenia terminologii informatycznej (Dz. U. Nr 171, poz. 1056) z dniem 8 października 2008 r.

¹⁶² Art. 268a dodany przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 18 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 626) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

§ 2. Kto, dopuszczając się czynu określonego w § 1, wyrządza znaczną szkodę majątkową, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Dywersja informatyczna

Art. 269.¹⁶³ § 1. Kto niszczy, uszkodza, usuwa lub zmienia dane informatyczne o szczególnym znaczeniu dla obronności kraju, bezpieczeństwa w komunikacji, funkcjonowania administracji rządowej, innego organu państwowego lub instytucji państwowej albo samorządu terytorialnego albo zakłóca lub uniemożliwia automatyczne przetwarzanie, gromadzenie lub przekazywanie takich danych, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2.¹⁶⁴ Tej samej karze podlega, kto dopuszcza się czynu określonego w § 1, niszcząc albo wymieniając informatyczny nośnik danych lub niszcząc albo uszkodzając urządzenie służące do automatycznego przetwarzania, gromadzenia lub przekazywania danych informatycznych.

¹⁶³ Art. 269 zmieniony przez art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 18 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 626) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

¹⁶⁴ Art. 269 § 2 zmieniony przez art. 10 pkt 2 ustawy z dnia 4 września 2008 r. o zmianie ustaw w celu ujednoczenia terminologii informatycznej (Dz. U. Nr 171, poz. 1056) z dniem 8 października 2008 r.

**Zakłócenie pracy systemu komputerowego
lub sieci teleinformatycznej**

Art. 269a.¹⁶⁵ Kto, nie będąc do tego uprawnionym, przez transmisję, zniszczenie, usunięcie, uszkodzenie, utrudnienie dostępu lub zmianę danych informatycznych, w istotnym stopniu zakłóca pracę systemu komputerowego lub sieci teleinformatycznej,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

**Wytwarzanie lub udostępnianie urządzeń
lub programów komputerowych, haseł i kodów**

Art. 269b.¹⁶⁶ § 1.¹⁶⁷ Kto wytwarza, pozyskuje, zbywa lub udostępnia innym osobom urządzenia lub programy komputerowe przystosowane do popełnienia przestępstwa określonego w art. 165 § 1 pkt 4, art. 267 § 3, art. 268a § 1 albo § 2 w związku z § 1, art. 269 § 2 albo art. 269a, a także hasła komputerowe, kody dostępu lub inne dane umożliwiające dostęp do informacji przechowywanych w systemie komputerowym lub sieci teleinformatycznej,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

¹⁶⁵ Art. 269a zmieniony przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 24 października 2008 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1344) zmieniającej nin. ustawę z dniem 18 grudnia 2008 r.

¹⁶⁶ Art. 269b dodany przez art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 18 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 626) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

¹⁶⁷ Art. 269b § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 października 2008 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1344) zmieniającej nin. ustawę z dniem 18 grudnia 2008 r.

§ 2. W razie skazania za przestępstwo określone w § 1, sąd orzeka przepadek określonych w nim przedmiotów, a może orzec ich przepadek, jeżeli nie stanowiły własności sprawcy.

Rozdział XXXIV. Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów

Materialne fałszerstwo dokumentu (podrobienie, przerobienie)

Art. 270. § 1. Kto, w celu użycia za autentyczny, podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używa,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wypełnia blankiet, opatrzone cudzym podpisem, niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę albo takiego dokumentu używa.

§ 2a.¹⁶⁸ *W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.*

§ 3. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

¹⁶⁸ Art. 270 § 2a dodany przez art. 1 pkt 29 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

**Fałszerstwo intelektualne
(poświadczenie nieprawdy)**

Art. 271. § 1. Funkcjonariusz publiczny lub inna osoba uprawniona do wystawienia dokumentu, która poświadcza w nim nieprawdę co do okoliczności mającej znaczenie prawne,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Wyłudzenie poświadczenia nieprawdy

Art. 272. Kto wyłudza poświadczenie nieprawdy przez podstępne wprowadzenie w błąd funkcjonariusza publicznego lub innej osoby upoważnionej do wystawienia dokumentu,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

**Posługiwanie się dokumentem
potwierdzającym nieprawdę**

Art. 273. Kto używa dokumentu określonego w art. 271 lub 272,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Zbycie dokumentu stwierdzającego tożsamość

Art. 274. Kto zbywa własny lub cudzy dokument stwierdzający tożsamość,
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

**Posługiwanie się dokumentem stwierdzającym tożsamość
bądź prawa majątkowe innej osoby**

Art. 275. § 1. Kto posługuje się dokumentem stwierdzającym tożsamość innej osoby albo jej prawa majątkowe lub dokument taki kradnie lub go przywłaszcza,
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bezprawnie przewozi, przenosi lub przesyła za granicę dokument stwierdzający tożsamość innej osoby albo jej prawa majątkowe.

**Zniszczenie, uszkodzenie, ukrycie
lub usunięcie dokumentu**

Art. 276. Kto niszczy, uszkadza, czyni bezużytecznym, ukrywa lub usuwa dokument, którym nie ma prawa wyłącznie rozporządzać,
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

**Niszczenie, uszkadzanie, usuwanie,
przesuwanie znaków granicznych**

Art. 277. Kto znaki graniczne niszczy, uszkadza, usuwa, przesuwa lub czyni niewidocznymi albo fałszywie wystawia,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Rozdział XXXV. Przestępstwa przeciwko mieniu

Kradzież

Art. 278. § 1. Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bez zgody osoby uprawnionej uzyskuje cudzy program komputerowy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Jeżeli kradzież popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

§ 5. Przepisy § 1, 3 i 4 stosuje się odpowiednio do kradzieży energii lub karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego.

Kradzież z włamaniem

Art. 279. § 1. Kto kradnie z włamaniem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli kradzież z włamaniem popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Rozbój

Art. 280. § 1. Kto kradnie, używając przemocy wobec osoby lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. Jeżeli sprawca rozboju posługuje się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym albo działa w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu lub wspólnie z inną osobą, która posługuje się taką bronią, przedmiotem, środkiem lub sposobem,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Kradzież rozbójnicza

Art. 281. Kto, w celu utrzymania się w posiadaniu zabranej rzeczy, bezpośrednio po dokonaniu kradzieży, używa przemocy wobec osoby lub grozi natychmiastowym jej użyciem albo doprowadza człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Wymuszenie rozbójnicze

Art. 282. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przemocą, groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie, doprowadza inną osobę do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym albo do zaprzestania działalności gospodarczej,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Wypadki mniejszej wagi

Art. 283. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w art. 279 § 1, art. 280 § 1 lub w art. 281 lub 282, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

**Przywłaszczenie rzeczy ruchomej
lub prawa majątkowego**

Art. 284. § 1. Kto przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą lub prawo majątkowe, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto przywłaszcza sobie powierzoną mu rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi lub przywłaszczenia rzeczy znalezionej, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Jeżeli przywłaszczenie nastąpiło na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Kradzież impulsów telefonicznych (nadużycie telefonu)

Art. 285. § 1. Kto, włączając się do urządzenia telekomunikacyjnego, uruchamia na cudzy rachunek impulsy telefoniczne, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Oszustwo

Art. 286. § 1. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto żąda korzyści majątkowej w zamian za zwrot bezprawnie zabranej rzeczy.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4. Jeżeli czyn określony w § 1–3 popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Oszustwo komputerowe

Art. 287. § 1.¹⁶⁹ Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub wyrządzenia innej osobie szkody, bez upoważnienia, wpływa na automatyczne przetwarzanie, gromadzenie lub przekazywanie danych informatycznych lub zmienia, usuwa albo wprowadza nowy zapis danych informatycznych, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

¹⁶⁹ Art. 287 § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 11 ustawy z dnia 18 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 626) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. Jeżeli oszustwo popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Niszczenie lub uszkodzanie mienia

Art. 288. § 1. Kto cudzą rzecz niszczy, uszkodza lub czyni niezdatną do użytku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. Karze określonej w § 1 podlega także ten, kto przerywa lub uszkodza kabel podmorski albo narusza przepisy obowiązujące przy zakładaniu lub naprawie takiego kabla.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Zabór pojazdu mechanicznego w celu krótkotrwałego użycia

Art. 289. § 1. Kto zabiera w celu krótkotrwałego użycia cudzy pojazd mechaniczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 pokonuje zabezpieczenie pojazdu przed jego użyciem przez osobę nieupoważnioną, pojazd stanowi mienie znacznej wartości albo sprawca następnie porzuca pojazd w stanie uszkodzo-

nym lub w takich okolicznościach, że zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub uszkodzenia pojazdu albo jego części lub zawartości,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Jeżeli czyn określony w § 1 popełniono używając przemocy lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. W wypadkach określonych w § 1–3 sąd może wymierzyć grzywnę obok kary pozbawienia wolności.

§ 5. Jeżeli czyn określony w § 1–3 popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Kradzież leśna

Art. 290. § 1. Kto w celu przywłaszczenia dopuszcza się wyrębu drzewa w lesie,

podlega odpowiedzialności jak za kradzież.

§ 2. W razie skazania za wyrąb drzewa albo za kradzież drzewa wyrąbanego lub powalonego, sąd orzeka na rzecz pokrzywdzonego nawiązkę w wysokości podwójnej wartości drzewa.

Paserstwo

Art. 291. § 1. Kto rzecz uzyskaną za pomocą czynu zabronionego nabywa lub pomaga do jej zbycia albo tę rzecz przyjmuje lub pomaga do jej ukrycia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Nieumyślne paserstwo

Art. 292. § 1. Kto rzecz, o której na podstawie towarzyszących okoliczności powinien i może przypuszczać, że została uzyskana za pomocą czynu zabronionego, nabywa lub pomaga do jej zbycia albo tę rzecz przyjmuje lub pomaga do jej ukrycia, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. W wypadku znacznej wartości rzeczy, o której mowa w § 1, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Umyślne i nieumyślne paserstwo programu komputerowego

Art. 293. § 1. Przepisy art. 291 i 292 stosuje się odpowiednio do programu komputerowego.

§ 2. Sąd może orzec przepadek rzeczy określonej w § 1 oraz w art. 291 i 292, chociażby nie stanowiła ona własności sprawcy.

**Przestępstwo przeciwko mieniu znacznej wartości
lub dobru o szczególnym znaczeniu dla kultury**

Art. 294. § 1. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1 lub 2, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia znacznej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Tej samej karze podlega sprawca, który dopuszcza się przestępstwa wymienionego w § 1 w stosunku do dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury.

Nadzwyczajne złagodzenie kary

Art. 295. § 1. Wobec sprawcy przestępstwa określonego w art. 278, 284–289, 291, 292 lub 294, który dobrowolnie naprawił szkodę w całości albo zwrócił pojazd lub rzecz mającą szczególne znaczenie dla kultury w stanie nieuszkodzonym, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

§ 2. Wobec sprawcy przestępstwa wymienionego w § 1, który dobrowolnie naprawił szkodę w znacznej części, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

**Rozdział XXXVI. Przestępstwa przeciwko
obrotowi gospodarczemu****Nadużycie zaufania w obrocie gospodarczym**

Art. 296. § 1. Kto, będąc obowiązany na podstawie przepisu ustawy, decyzji właściwego organu lub umowy do zajmowania się sprawami majątkowymi lub działalnością

gospodarczą osoby fizycznej, prawnej albo jednostki organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej, przez nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciężącego na nim obowiązku, wyrządza jej znaczną szkodę majątkową, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w § 1 działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w § 1 lub 2 wyrządza szkodę majątkową w wielkich rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w § 1 lub 3 działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 5. Nie podlega karze, kto przed wszczęciem postępowania karnego dobrowolnie naprawił w całości wyrządzoną szkodę.

Oszustwo na stanowisku kierowniczym

Art. 296a.¹⁷⁰ § 1.¹⁷¹ Kto, pełniąc funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą lub pozostając z nią w stosunku pracy, umowy zlece-

¹⁷⁰ Art. 296a dodany przez art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 1061) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 lipca 2003 r.

¹⁷¹ Art. 296a § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 24 października 2008 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1344) zmieniającej nin. ustawę z dniem 18 grudnia 2008 r.

nia lub umowy o dzieło, żąda lub przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, w zamian za nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciążącego na nim obowiązku mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową albo stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji lub niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w wypadkach określonych w § 1 udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 lub 2

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 wyrządza znaczną szkodę majątkową,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 5. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 2 albo w § 3 w związku z § 2, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

Oszustwo przy organizacji profesjonalnych zawodów sportowych

Art. 296b.¹⁷² § 1. Kto, organizując profesjonalne zawody sportowe lub w nich uczestnicząc, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę w zamian za nieuczciwe zachowanie, mogące mieć wpływ na wynik tych zawodów,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w wypadkach określonych w § 1 udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 lub 2

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 2 albo w § 3 w związku z § 2, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

¹⁷² Art. 296b dodany przez art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 1061) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 lipca 2003 r.

**Oszustwo kredytowe, dotacyjne, subwencyjne.
Oszustwo z zaniechania**

Art. 297.¹⁷³ § 1. Kto, w celu uzyskania dla siebie lub kogo innego, od banku lub jednostki organizacyjnej prowadzącej podobną działalność gospodarczą na podstawie ustawy albo od organu lub instytucji dysponujących środkami publicznymi — kredytu, pożyczki pieniężnej, poręczenia, gwarancji, akredytywy, dotacji, subwencji, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji lub podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego, przedkłada podrobiony, przerobiony, poświadczający nieprawdę albo nierzetelny dokument albo nierzetelne, pisemne oświadczenie dotyczące okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania wymienionego wsparcia finansowego, instrumentu płatniczego lub zamówienia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wbrew ciążącemu obowiązкови, nie powiadamia właściwego podmiotu o powstaniu sytuacji mogącej mieć wpływ na wstrzymanie albo ograniczenie wysokości udzielonego wsparcia finansowego, określonego w § 1, lub zamówienia publicznego albo na możliwość dalszego korzystania z elektronicznego instrumentu płatniczego.

§ 3. Nie podlega karze, kto przed wszczęciem postępowania karnego dobrowolnie zapobiegł wykorzystaniu wspar-

¹⁷³ Art. 297 zmieniony przez art. 1 pkt 12 ustawy z dnia 18 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 626) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 maja 2004 r.

cia finansowego lub instrumentu płatniczego, określonych w § 1, zrezygnował z dotacji lub zamówienia publicznego albo zaspokoił roszczenia pokrzywdzonego.

Oszustwo ubezpieczeniowe — wyłudzenie odszkodowania

Art. 298. § 1. Kto, w celu uzyskania odszkodowania z tytułu umowy ubezpieczenia, powoduje zdarzenie będące podstawą do wypłaty takiego odszkodowania, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Nie podlega karze, kto przed wszczęciem postępowania karnego dobrowolnie zapobiegł wypłacie odszkodowania.

Pranie brudnych pieniędzy

Art. 299. § 1.¹⁷⁴ Kto środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości, pochodzące z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego, przyjmuje, przekazuje lub wywozi za granicę, pomaga do przenoszenia ich własności lub posiadania albo podejmuje inne czynności, które mogą udaremnić lub znacznie utrudnić stwierdzenie ich przestępnego pochodzenia lub

¹⁷⁴ Art. 299 § 1 zmieniony przez art. 9 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 166, poz. 1317) z dniem 22 października 2009 r.

miejsca umieszczenia, ich wykrycie, zajęcie albo orzeczenie przypadku,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2.¹⁷⁵ Karze określonej w § 1 podlega, kto będąc pracownikiem lub działając w imieniu lub na rzecz banku, instytucji finansowej lub kredytowej lub innego podmiotu, na którym na podstawie przepisów prawa ciąży obowiązek rejestracji transakcji i osób dokonujących transakcji, przyjmuje, wbrew przepisom, środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, dokonuje ich transferu lub konwersji, lub przyjmuje je w innych okolicznościach wzbudzających uzasadnione podejrzenie, że stanowią one przedmiot czynu określonego w § 1, lub świadczy inne usługi mające ukryć ich przestępne pochodzenie lub usługi w zabezpieczeniu przed zajęciem.

§ 3–4.¹⁷⁶ (uchylone)

§ 5. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 lub 2, działając w porozumieniu z innymi osobami, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

¹⁷⁵ Art. 299 § 2 zmieniony przez art. 9 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 166, poz. 1317) z dniem 22 października 2009 r.

¹⁷⁶ Art. 299 § 3–4 uchylone przez art. 9 pkt 2 lit. b) ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 166, poz. 1317) z dniem 22 października 2009 r.

§ 6. Karze określonej w § 5 podlega sprawca, jeżeli dopuszczając się czynu określonego w § 1 lub 2, osiąga znaczną korzyść majątkową.

§ 7.¹⁷⁷ W razie skazania za przestępstwo określone w § 1 lub 2, sąd orzeka przepadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio albo pośrednio z przestępstwa, a także korzyści z tego przestępstwa lub ich równowartość, chociażby nie stanowiły one własności sprawcy. Przepadku nie orzeka się w całości lub w części, jeżeli przedmiot, korzyść lub jej równowartość podlega zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu podmiotowi.

§ 8.¹⁷⁸ Nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1 lub 2, kto dobrowolnie ujawnił wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz okoliczności jego popełnienia, jeżeli zapobiegło to popełnieniu innego przestępstwa; jeżeli sprawca czynił starania zmierzające do ujawnienia tych informacji i okoliczności, sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary.

¹⁷⁷ Art. 299 § 7 zmieniony przez art. 43 pkt 3 ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł (Dz. U. Nr 116, poz. 1216) z dniem 23 czerwca 2001 r.

¹⁷⁸ Art. 299 § 8 zmieniony przez art. 9 pkt 2 lit. c) ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 166, poz. 1317) z dniem 22 października 2009 r.

**Udaremnienie lub uszczuplenie zaspokojenia
wierzyciela przez zagrożonego
niewypłacalnością dłużnika**

Art. 300. § 1. Kto, w razie grożącej mu niewypłacalności lub upadłości, udaremnia lub uszczupla zaspokojenie swojego wierzyciela przez to, że usuwa, ukrywa, zbywa, darowuje, niszczy, rzeczywiście lub pozornie obciąża albo uszkadza składniki swojego majątku,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto, w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego, udaremnia lub uszczupla zaspokojenie swojego wierzyciela przez to, że usuwa, ukrywa, zbywa, darowuje, niszczy, rzeczywiście lub pozornie obciąża albo uszkadza składniki swojego majątku zajęte lub zagrożone zajęciem,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Jeżeli czyn określony w § 1 wyrządził szkodę wielu wierzycielom, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 4. Jeżeli pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa określonego w § 1 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

**Umyślne bankructwo.
Zamiar pokrzywdzenia wierzycieli.
Oszukańczy transfer majątku**

Art. 301. § 1. Kto będąc dłużnikiem kilku wierzycieli udaremnia lub ogranicza zaspokojenie ich należności przez

to, że tworzy w oparciu o przepisy prawa nową jednostkę gospodarczą i przenosi na nią składniki swojego majątku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto będąc dłużnikiem kilku wierzycieli doprowadza do swojej upadłości lub niewypłacalności.

§ 3. Kto będąc dłużnikiem kilku wierzycieli w sposób lekkomyślny doprowadza do swojej upadłości lub niewypłacalności, w szczególności przez trwonienie części składowych majątku, zaciąganie zobowiązań lub zawieranie transakcji oczywiście sprzecznych z zasadami gospodarowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Faworyzowanie, przekupstwo i sprzedajność wierzyciela

Art. 302. § 1. Kto, w razie grożącej mu niewypłacalności lub upadłości, nie mogąc zaspokoić wszystkich wierzycieli, spłaca lub zabezpiecza tylko niektórych, czym działa na szkodę pozostałych,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Kto wierzycielowi udziela lub obiecuje udzielić korzyści majątkowej za działanie na szkodę innych wierzycieli w związku z postępowaniem upadłościowym lub zmierzającym do zapobiegnięcia upadłości,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3. Tej samej karze podlega wierzyciel, który w związku z określonym w § 2 postępowaniem przyjmuje korzyść za

działanie na szkodę innych wierzycieli albo takiej korzyści żąda.

Naruszenie interesów majątkowych podmiotów gospodarczych

Art. 303. § 1. Kto wyrządza szkodę majątkową osobie fizycznej, prawnej albo jednostce organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej, przez nieprowadzenie dokumentacji działalności gospodarczej albo prowadzenie jej w sposób nierzetelny lub niezgodny z prawdą, w szczególności niszcząc, usuwając, ukrywając, przerabiając lub podrabiając dokumenty dotyczące tej działalności,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w § 1 wyrządza znaczną szkodę majątkową,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca przestępstwa określonego w § 1

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Jeżeli pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa określonego w § 1–3 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Wyzysk przymusowego położenia kontrahenta

Art. 304. Kto, wyzyskując przymusowe położenie innej osoby fizycznej, prawnej albo jednostki organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej, zawiera z nią umowę, na-

kładając na nią obowiązek świadczenia niewspółmiernego ze świadczeniem wzajemnym,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Naruszenie interesów majątkowych właściciela mienia objętego przetargiem publicznym

Art. 305. § 1. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, udaremnia lub utrudnia przetarg publiczny albo wchodzi w porozumienie z inną osobą działając na szkodę właściciela mienia albo osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest dokonywany,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w związku z publicznym przetargiem rozpowszechnia informacje lub przemilcza istotne okoliczności mające znaczenie dla zawarcia umowy będącej przedmiotem przetargu albo wchodzi w porozumienie z inną osobą, działając na szkodę właściciela mienia albo osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest dokonywany.

§ 3. Jeżeli pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Fałszowanie znaków identyfikacyjnych, daty produkcji lub przydatności

Art. 306. Kto usuwa, podrabia lub przerabia znaki identyfikacyjne, datę produkcji lub datę przydatności towaru lub urządzenia,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Nadzwyczajne złagodzenie lub odstąpienie od wymierzenia kary

Art. 307. § 1. Wobec sprawcy przestępstwa określonego w art. 296 lub 299–305, który dobrowolnie naprawił szkodę w całości, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

§ 2. Wobec sprawcy przestępstwa wymienionego w § 1, który dobrowolnie naprawił szkodę w znacznej części, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Przestępstwa indywidualne dłużników i wierzycieli

Art. 308. Za przestępstwa określone w tym rozdziale odpowiada jak dłużnik lub wierzyciel, kto, na podstawie przepisu prawnego, decyzji właściwego organu, umowy lub faktycznego wykonywania, zajmuje się sprawami majątkowymi innej osoby prawnej, fizycznej, grupy osób lub podmiotu nie mającego osobowości prawnej.

Podwyższenie górnej granicy grzywny kumulatywnej

Art. 309. W razie skazania za przestępstwo określone w art. 296 § 3, art. 297 § 1 lub art. 299, grzywnę orzeczoną obok kary pozbawienia wolności można wymierzyć w wysokości do 2 000 stawek dziennych.

**Podwyższenie górnej granicy
grzywny kumulatywnej**

Art. 309.¹⁷⁹ *W razie skazania za przestępstwo określone w art. 296 § 3, art. 297 § 1 lub art. 299, grzywnę orzeczoną obok kary pozbawienia wolności można wymierzyć w wysokości do 3 000 stawek dziennych.*

**Rozdział XXXVII. Przestępstwa przeciwko
obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi****Falszowanie i puszczanie w obieg pieniędzy,
papierów wartościowych**

Art. 310. § 1. Kto podrabia albo przerabia polski albo obcy pieniądź, inny środek płatniczy albo dokument uprawniający do otrzymania sumy pieniężnej albo zawierający obowiązek wypłaty kapitału, odsetek, udziału w zyskach albo stwierdzenie uczestnictwa w spółce lub z pieniędzy, innego środka płatniczego albo z takiego dokumentu usuwa oznakę umorzenia,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

§ 2. Kto pieniądź, inny środek płatniczy lub dokument określony w § 1 puszcza w obieg albo go w takim celu przyjmuje, przechowuje, przewozi, przenosi, przesyła albo pomaga do jego zbycia lub ukrycia,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

¹⁷⁹ Art. 309 zmieniony przez art. 1 pkt 30 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 czerwca 2010 r.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 4. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1 lub 2, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Podanie nieprawdziwych informacji w dokumentacji związanej z obrotem papierami wartościowymi

Art. 311. Kto, w dokumentacji związanej z obrotem papierami wartościowymi, rozpowszechnia nieprawdziwe informacje lub przemilcza informacje o stanie majątkowym oferenta, mające istotne znaczenie dla nabycia, zbycia papierów wartościowych, podwyższenia albo obniżenia wkładu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Puszczanie w obieg sfałszowanego pieniądza

Art. 312. Kto puszcza w obieg podrobiony albo przerobiony pieniądz, inny środek płatniczy albo dokument określony w art. 310 § 1, który sam otrzymał jako prawdziwy, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Fałszowanie urzędowych znaków wartościowych

Art. 313. § 1. Kto, w celu użycia lub puszczenia w obieg, podrabia albo przerabia urzędowy znak wartościowy albo ze znaku takiego usuwa oznakę umorzenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto urzędowy znak wartościowy podrobiony, przerobiony albo z usuniętą oznaką umorzenia puszcza w obieg, nabywa lub go używa albo przechowuje w celu puszczenia w obieg.

Naruszenie bezpieczeństwa obrotu znakami urzędowymi

Art. 314.¹⁸⁰ Kto, w celu użycia w obrocie gospodarczym, podrabia albo przerabia znak urzędowy, mający stwierdzić upoważnienie lub wynik badania albo w obrocie publicznym używa przedmiotów opatrzonych takimi podrobionymi albo przerobionymi znakami, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Fałszerstwo, użycie nielegalnego narzędzia pomiarowego lub probierczego

Art. 315. § 1. Kto, w celu użycia w obrocie gospodarczym, podrabia lub przerabia zalegalizowane narzędzie pomiarowe lub probiercze, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto podrobionego albo przerobionego narzędzia pomiarowego lub probierczego w obrocie gospodarczym używa albo takie narzędzie w celu użycia w obrocie gospodarczym przechowuje.

¹⁸⁰ Art. 314 zmieniony przez art. 4 § 6 pkt 9 ustawy z dnia 10 września 1999 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 83, poz. 931) z dnia 17 października 1999 r.

Przepadek lub usunięcie sfalszowanych przedmiotów i znaków

Art. 316. § 1. Pieniądze, dokumenty i znaki wartościowe podrobione, przerobione albo z usuniętą oznaką umorzenia oraz podrobione lub przerobione narzędzia pomiarowe, jak również przedmioty służące do popełnienia przestępstw określonych w tym rozdziale ulegają przepadkowi, chociażby nie stanowiły własności sprawcy.

§ 2. Podrobione albo przerobione znaki urzędowe określone w art. 314 należy usunąć, chociażby to miało być połączone ze zniszczeniem przedmiotu.

CZEŚĆ WOJSKOWA

Rozdział XXXVIII. Przepisy ogólne dotyczące żołnierzy

**Stosowanie przepisów kodeksu do żołnierzy.
Pierwszeństwo *lex specialis***

Art. 317. § 1. Przepisy części ogólnej i szczególnej tego kodeksu stosuje się do żołnierzy, jeżeli część wojskowa nie zawiera przepisów odmiennych.

§ 2. Przepisy art. 356–363 oraz, w wypadku popełnienia określonego w nich przestępstwa, przepisy ogólne dotyczące żołnierzy stosuje się odpowiednio także do pracowników wojska.

§ 3. Przepisy części wojskowej stosuje się odpowiednio także do innych osób, jeżeli ustawa tak stanowi.

Uwolnienie od odpowiedzialności karnej
— posłuszeństwo względem rozkazu

Art. 318. Nie popełnia przestępstwa żołnierz, który dopuszcza się czynu zabronionego będącego wykonaniem rozkazu, chyba że wykonując rozkaz umyślnie popełnia przestępstwo.

Kontratyp stanu ostatecznej potrzeby

Art. 319. § 1. Nie popełnia przestępstwa żołnierz, gdy w wypadku nieposłuszeństwa lub oporu stosuje środki niezbędne w celu wymuszenia posłuchu dla rozkazu, do którego wydania był uprawniony, jeżeli okoliczności wymagają natychmiastowego przeciwdziałania, a posłuchu dla rozkazu nie można osiągnąć w inny sposób.

§ 2. W razie przekroczenia granic ostatecznej potrzeby sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Wpływ niezdolności do pełnienia służby
na odpowiedzialność karną

Art. 320. W stosunku do sprawcy przestępstwa określonego w części wojskowej, który w chwili czynu był niezdolny do pełnienia służby wojskowej, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Małoletni — przekazanie właściwemu dowódcy
celem wymierzenia kary

Art. 321. W wypadku przewidzianym w art. 10 § 4 sąd może zamiast orzekania środków wychowawczych lub poprawczych, o których mowa w tym przepisie, przekazać

sprawcę właściwemu dowódcy w celu wymierzenia kary przewidzianej w wojskowych przepisach dyscyplinarnych.

Kara aresztu wojskowego

Art. 322. § 1. Karą stosowaną wobec żołnierzy jest także areszt wojskowy; do kary aresztu wojskowego stosuje się odpowiednio przepisy o karze pozbawienia wolności.

§ 2. Kara aresztu wojskowego trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 2 lata; wymierza się ją w miesiącach i latach.

§ 3. Karę aresztu wojskowego odbywa się w przeznaczonym do tego zakładzie karnym; w czasie odbywania kary skazany podlega także szkoleniu wojskowemu.

Zasady odbywania kary ograniczenia wolności

Art. 323. § 1. Do żołnierzy nie stosuje się przepisu art. 34 § 2 pkt 1 i 2.

§ 2. W czasie odbywania kary ograniczenia wolności skazany:

- 1) nie może być mianowany na wyższy stopień wojskowy ani wyznaczony na wyższe stanowisko służbowe,
- 2) nie może brać udziału w uroczystościach i paradach organizowanych w jednostce wojskowej lub z udziałem jednostki.

§ 3.¹⁸¹ Żołnierze innej służby niż zasadnicza odbywają karę ograniczenia wolności, pozostając w określonym miejscu w dyspozycji przełożonego w czasie od zakończenia

¹⁸¹ Art. 323 § 3 zmieniony przez art. 92 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2009 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz. U. Nr 190, poz. 1474) z dniem 1 stycznia 2010 r.

zajęć służbowych przez 4 godziny 2 dni w tygodniu. Sąd może również orzec potrącenie od 5 do 15% miesięcznego zasadniczego uposażenia na wskazany cel społeczny.

§ 4. Żołnierze zasadniczej służby wojskowej odbywają karę ograniczenia wolności w wydzielonej jednostce wojskowej według zasad określonych w Kodeksie karnym wykonawczym.

§ 5. Jeżeli skazany na karę ograniczenia wolności, według zasad określonych w § 1–4, w chwili przystąpienia do jej wykonania w całości lub w części, przestał być żołnierzem lub, w wypadku przewidzianym w art. 317 § 2, pracownikiem wojska, sąd zamienia tę karę na karę ograniczenia wolności orzekaną według zasad ogólnych.

Środki karne stosowane wobec żołnierza

Art. 324. § 1. Środkami karnymi stosowanymi wobec żołnierzy są także:

- 1)¹⁸² (*uchylony*),
- 2) wydalenie z zawodowej służby wojskowej,
- 3) degradacja.

§ 2. Wobec żołnierzy służby zasadniczej nie orzeka się środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 7.

Art. 325.¹⁸³ (*uchylony*)

¹⁸² Art. 324 § 1 pkt 1 uchylony przez art. 162 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 179, poz. 1750) z dniem 1 lipca 2004 r.

¹⁸³ Art. 325 uchylony przez art. 162 pkt 2 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 179, poz. 1750) z dniem 1 lipca 2004 r.

Wydalenie z zawodowej służby wojskowej

Art. 326. § 1. Wydalenie z zawodowej służby wojskowej obejmuje bezzwłoczne usunięcie ze służby oraz utratę odznak i zaszczytnych wyróżnień nadanych przez właściwego dowódcę.

§ 2. Sąd może orzec wydalenie z zawodowej służby wojskowej, jeżeli sprawca przy popełnieniu przestępstwa umyślnego rażąco nadużył swoich uprawnień albo okazał, że dalsze pełnienie tej służby zagraża istotnym dobrom chronionym prawem.

Degradacja

Art. 327. § 1. Degradacja obejmuje utratę posiadanego stopnia wojskowego i powrót do stopnia szeregowego.

§ 2. Sąd może orzec degradację w razie skazania za przestępstwo umyślne, jeżeli rodzaj czynu, sposób i okoliczności jego popełnienia pozwalają przyjąć, że sprawca utracił właściwości wymagane do posiadania stopnia wojskowego, a zwłaszcza w wypadku działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

Dopuszczalność orzekania degradacji

Art. 328.¹⁸⁴ Sąd może orzec degradację tylko wobec osoby, która w chwili popełnienia czynu zabronionego była żołnierzem, chociażby przestała nim być w chwili orzekania.

¹⁸⁴ Art. 328 zmieniony przez art. 162 pkt 3 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 179, poz. 1750) z dniem 1 lipca 2004 r.

**Orzeczenie aresztu wojskowego w zamian
za karę pozbawienia wolności**

Art. 329. Jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nie przekraczającą 5 lat, a wymierzona kara nie byłaby surowsza niż 2 lata pozbawienia wolności, sąd może w stosunku do żołnierza orzec karę aresztu wojskowego.

**Orzeczenie ograniczenia wolności w zamian
za karę pozbawienia wolności**

Art. 330. Jeżeli wymierzona za przestępstwo kara aresztu wojskowego nie byłaby surowsza od roku, sąd może w stosunku do żołnierza orzec karę ograniczenia wolności.

**Odstąpienie od wymierzenia kary
a wojskowa kara dyscyplinarna**

Art. 331. Odstępując od wymierzenia kary, sąd może zwrócić się do właściwego dowódcy o wymierzenie kary dyscyplinarnej przewidzianej w wojskowych przepisach dyscyplinarnych.

Zbieg przestępstw, łączenie kar i środków karnych

Art. 332.¹⁸⁵ § 1. W razie orzeczenia za zbiegające się przestępstwa pozbawienia praw publicznych i degradacji lub wydalenia z zawodowej służby wojskowej sąd orzeka tylko pozbawienie praw publicznych.

¹⁸⁵ Art. 332 zmieniony przez art. 162 pkt 4 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 179, poz. 1750) z dniem 1 lipca 2004 r.

§ 2. W razie orzeczenia za zbiegające się przestępstwa degradacji oraz wydalenia z zawodowej służby wojskowej sąd orzeka tylko degradację.

Warunkowe umorzenie postępowania a wojskowa kara dyscyplinarna

Art. 333. § 1. Stosując warunkowe umorzenie postępowania karnego wobec żołnierza, sąd może także zwrócić się do właściwego dowódcy o wymierzenie kary przewidzianej w wojskowych przepisach dyscyplinarnych.

§ 2. Sąd może podjąć postępowanie karne także wtedy, gdy sprawca rażąco narusza zasady dyscypliny wojskowej.

Uwzględnienie warunków służby przy orzekaniu środków karnych. Dozór

Art. 334. § 1. Nakładając na żołnierza obowiązki lub stosując środki przewidziane w art. 67 lub 72, uwzględnia się warunki służby wojskowej.

§ 2. Orzekając dozór wobec żołnierza, sąd może powierzyć wykonywanie czynności dozoru kuratorowi wojskowemu, przełożonemu lub żołnierzowi wskazanemu przez przełożonego.

Zawieszenie wykonania kary

Art. 335. Zawieszając wykonanie kary wobec żołnierza, sąd może orzec także środki przewidziane w art. 323 § 2.

Odroczenie wykonania lub zwolnienie od odbycia kary pozbawienia wolności

Art. 336. § 1. Sąd może odroczyć żołnierzowi służby zasadniczej wykonanie kary pozbawienia wolności nie przekraczającej 6 miesięcy do czasu ukończenia służby.

§ 2. Sąd może zarządzić wykonanie odroczonej kary, jeżeli skazany w okresie odroczenia rażąco narusza porządek prawny lub zasady dyscypliny wojskowej.

§ 3. Sąd po zapoznaniu się z opinią dowódcy jednostki może zwolnić od kary pozbawienia wolności nie przekraczającej 6 miesięcy, jeżeli okres odroczenia trwał co najmniej 6 miesięcy, a żołnierz w tym okresie wyróżnił się w wykonywaniu obowiązków służbowych albo wykazał się odwagą.

§ 4. Sąd może zwolnić od kary określonej w § 3, nawet gdy okres odroczenia trwał krócej, jeżeli przemawiają za tym szczególnie ważne powody.

§ 5. Zwolnienie od kary w myśl § 3 lub 4 pociąga za sobą zatarcie skazania z mocy prawa; jeżeli wobec skazanego orzeczono grzywnę lub środek karny, zatarcie skazania nie może nastąpić przed wykonaniem tej kary lub środka karnego.

§ 6. Przepisy § 1–5 stosuje się odpowiednio do osoby powołanej do służby wojskowej.

Warunki zatarcia skazania po przeniesieniu do rezerwy

Art. 337. Wobec żołnierza służby zasadniczej, który został skazany, za przestępstwo określone w części wojskowej popełnione w czasie tej służby, na grzywnę, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności nie przekraczającą roku, sąd może zarządzić zatarcie skazania po przeniesieniu

go do rezerwy, jeżeli kara lub orzeczony środek karny zostały wykonane.

Rozdział XXXIX. Przesłępstwa przeciwko obowiązkowi pełnienia służby wojskowej

Samowolne oddalenie się żołnierza

Art. 338.¹⁸⁶ § 1. Żołnierz, który co najmniej dwukrotnie w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące samowolnie opuszcza swoją jednostkę lub wyznaczone miejsce przebywania albo samowolnie poza nimi pozostaje w wymiarze nieprzekraczającym jednorazowo 48 godzin, podlega karze ograniczenia wolności.

§ 2. Żołnierz, który samowolnie opuszcza swoją jednostkę lub wyznaczone miejsce przebywania albo samowolnie poza nimi pozostaje przez okres powyżej 48 godzin, nie dłużej jednak niż przez okres 7 dni,

podlega karze ograniczenia wolności, karze aresztu wojskowego do roku albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. Żołnierz, który samowolnie opuszcza swoją jednostkę lub wyznaczone miejsce przebywania albo samowolnie poza nimi pozostaje przez okres powyżej 7 dni,

podlega karze aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 i 2 następuje na wniosek dowódcy jednostki wojskowej.

¹⁸⁶ Art. 338 zmieniony przez art. 92 pkt 2 ustawy z dnia 9 października 2009 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz. U. Nr 190, poz. 1474) z dniem 1 stycznia 2010 r.

Dezercja

Art. 339. § 1. Żołnierz, który w celu trwałego uchylenia się od służby wojskowej opuszcza swoją jednostkę lub wyznaczone miejsce przebywania lub w takim celu poza nimi pozostaje,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się dezercji wspólnie z innymi żołnierzami lub zabierając broń,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Żołnierz, który w czasie dezercji ucieka za granicę albo przebywając za granicą uchyla się od powrotu do kraju, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Żołnierz, który czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1–3,

podlega karze aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 2.

Dobrowolny i rychły powrót dezercera

Art. 340. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w art. 339 dobrowolnie powrócił, a nieobecność jego trwała nie dłużej niż 14 dni, sąd może zastosować nadzwyczajnie złagodzenie kary.

Odmowa pełnienia służby albo wykonania obowiązku

Art. 341. § 1. Żołnierz, który odmawia pełnienia służby wojskowej albo wykonywania obowiązku wynikającego z tej służby,

podlega karze aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega żołnierz innej służby niż zasadnicza, który uporczywie nie wykonuje obowiązku z niej wynikającego.

§ 3. Ściganie przestępstwa określonego w § 2 następuje na wniosek dowódcy jednostki.

Samookaleczenie i symulacja w celu uchylenia się od pełnienia służby

Art. 342. § 1. Żołnierz, który w celu zupełnego albo częściowego uchylenia się od służby wojskowej albo od wykonania obowiązku wynikającego z tej służby:

- 1) powoduje u siebie lub dopuszcza, by kto inny spowodował u niego skutek określony w art. 156 § 1 lub art. 157 § 1,
- 2) używa podstępu dla wprowadzenia w błąd organu wojskowego,

podlega karze aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega karze ograniczenia wolności, aresztu wojskowego do roku albo pozbawienia wolności do roku.

Rozdział XL. Przesłępstwa przeciwko zasadam dyscypliny wojskowej

Niesubordynacja wobec rozkazu

Art. 343. § 1. Żołnierz, który nie wykonuje lub odmawia wykonania rozkazu albo wykonuje rozkaz niezgodnie z jego treścią,

podlega karze aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa wspólnie z innymi żołnierzami lub w obecności zebranych żołnierzy albo następstwem czynu określonego w § 1 jest znaczna szkoda majątkowa lub inna poważna szkoda, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Żołnierz, który wchodzi w porozumienie z innymi żołnierzami w celu popełnienia czynu zabronionego określonego w § 1 lub 2,

podlega karze ograniczenia wolności, aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 3 następuje na wniosek dowódcy jednostki.

Nieposłuszeństwo rozkazowi polecającemu popełnienie przestępstwa

Art. 344. § 1. Nie popełnia przestępstwa określonego w art. 343 żołnierz, który odmawia wykonania rozkazu polecającego popełnienie przestępstwa albo nie wykonuje go.

§ 2. W razie wykonania rozkazu, o którym mowa w § 1, niezgodnie z jego treścią w celu istotnego zmniejszenia szkodliwości czynu, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary lub odstąpić od jej wymierzenia.

Czynna napaść na przełożonego

Art. 345. § 1. Żołnierz, który dopuszcza się czynnej napaści na przełożonego, podlega karze aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynnej napaści w związku z pełnieniem przez przełożonego obowiązków służbowych albo wspólnie z innymi żołnierzami lub w obecności zebranych żołnierzy, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 używa broni, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Karze przewidzianej w § 3 podlega sprawca czynu określonego w § 1 lub 2, jeżeli jego następstwem jest skutek określony w art. 156 lub 157 § 1.

Przemoc lub groźba bezprawna wobec przełożonego

Art. 346. § 1. Żołnierz, który stosuje przemoc lub groźbę bezprawną w celu przeszkodzenia przełożonemu w czynno-

ści służbowej albo w celu zmuszenia przełożonego do przedsięwzięcia albo zaniechania czynności służbowej,
podlega karze aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca działa wspólnie z innymi żołnierzami lub w obecności zebranych żołnierzy,
podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Zniewaga przełożonego

Art. 347. § 1. Żołnierz, który znieważa przełożonego,
podlega karze ograniczenia wolności, aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego lub dowódcy jednostki.

Czyny niedozwolone wobec innych żołnierzy

Art. 348. Przepisy art. 345–347 stosuje się odpowiednio do żołnierza, który dopuszcza się czynu określonego w tych przepisach względem żołnierza nie będącego jego przełożonym w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych.

Czyny niedozwolone wobec żołnierzy państw sprzymierzonych

Art. 349. Przepisy tego rozdziału stosuje się odpowiednio, jeżeli czyn zabroniony popełniono względem żołnierza państwa sprzymierzonego, a państwo to zapewnia wzajemność.

Rozdział XLI. Przepięstwa przeciwno zasadom postępowania z podwładnymi

Poniżenie lub znieważenie podwładnego

Art. 350. § 1. Żołnierz, który poniża lub znieważa podwładnego,

podlega karze ograniczenia wolności, aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Ściganie następnje na wniosek pokrzywdzonego lub dowódcy jednostki.

Naruszenie nietykalności cielesnej podwładnego

Art. 351. Żołnierz, który uderza podwładnego lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną,

podlega karze aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 2.

Fizyczne lub psychiczne znęcanie się nad podwładnym

Art. 352. § 1. Żołnierz, który znęca się fizycznie lub psychicznie nad podwładnym,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Czyny niedozwolone wobec młodszego stopniem żołnierza

Art. 353. Przepisy art. 350–352 stosuje się odpowiednio do żołnierza, który dopuszcza się czynu określonego w tych przepisach względem żołnierza młodszego stopniem albo równego stopniem o krótszym okresie pełnienia służby wojskowej.

Rozdział XLII. Przesłępstwa przeciwko zasadom obchodzenia się z uzbrojeniem i uzbrojonym sprzętem wojskowym

Nieostrożne obchodzenie się ze środkami walki

Art. 354. § 1. Żołnierz, który nieostrożnie obchodzi się z bronią wojskową, amunicją, materiałem wybuchowym lub innym środkiem walki albo ich nieostrożnie używa i przez to nieumyślnie powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia innej osoby,
podlega karze aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, sprawca
podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Wojskowy wypadek komunikacyjny

Art. 355. § 1. Żołnierz, który prowadząc uzbrojony pojazd mechaniczny, narusza chociażby nieumyślnie zasady

bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym i powoduje nieumyślnie wypadek, w którym inna osoba odniosła obrażenia ciała określone w art. 157 § 1 lub wyrażona została znaczna szkoda w mieniu,

podlega karze aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli następstwem wypadku określonego w § 1 jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Przepisy art. 42 i 178 stosuje się odpowiednio.

Rozdział XLIII. Przepisy przeciwko zasadom pełnienia służby

Naruszenie zasad pełnienia służby

Art. 356. § 1. Żołnierz, który, po wyznaczeniu go do służby lub będąc w służbie, narusza obowiązek wynikający z przepisu lub zarządzenia regulującego tok tej służby, przez co stwarza bezpośrednio niebezpieczeństwo powstania szkody, której wyznaczona służba miała zapobiec,

podlega karze ograniczenia wolności, aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli następstwem czynu jest szkoda, o której mowa w § 1, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 następuje na wniosek dowódcy jednostki.

**Wprawienie się w stan nietrzeźwości
lub odurzenia na służbie**

Art. 357. § 1. Żołnierz, który, po wyznaczeniu do służby lub będąc w służbie, wprawia się w stan nietrzeźwości lub odurzenia innym środkiem,

podlega karze ograniczenia wolności, aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek dowódcy jednostki.

Rozdział XLIV. Przestępstwa przeciwko mieniu wojskowemu

**Samowolne dysponowanie lub zabranie broni,
amunicji lub innych środków walki**

Art. 358. § 1. Żołnierz, który samowolnie dysponuje bronią, amunicją, materiałem wybuchowym lub innym środkiem walki,

podlega karze aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Żołnierz, który samowolnie zabiera broń, amunicję, materiał wybuchowy lub inny środek walki,
podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Utrata środków walki

Art. 359. Żołnierz, który, nie dopełniając obowiązku lub przekraczając uprawnienia w zakresie ochrony lub nadzoru

nad bronią, amunicją, materiałem wybuchowym lub innym środkiem walki, powoduje choćby nieumyślnie ich utratę, podlega karze aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Niszczenie lub uszkodzenie środków walki

Art. 360. § 1. Żołnierz, który broń, amunicję, materiał wybuchowy lub inny środek walki niszczy, uszkodza lub czyni niezdatnym do użytku,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności, aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 powoduje przez to znaczną szkodę w mieniu, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Samowolne użycie wojskowego statku powietrznego lub wodnego

Art. 361. § 1. Żołnierz, który samowolnie używa wojskowego statku powietrznego lub wodnego dla celu nie mającego związku ze służbą,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności, aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do roku.

Samowolne użycie wojskowego pojazdu mechanicznego

Art. 362. § 1. Żołnierz, który samowolnie używa wojskowego pojazdu mechanicznego z uszczerbkiem dla interesów służby lub w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności, aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Samowolne rozporządzenie przedmiotem swojego wyposażenia

Art. 363. § 1. Żołnierz, który samowolnie rozporządza przedmiotem swojego wyposażenia, w szczególności przedmiot taki zbywa, zastawia lub go użycza innej osobie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek dowódcy jednostki.

Ustawa

z dnia 6 czerwca 1997 r.

Przepisy wprowadzające Kodeks karny

(Dz. U. Nr 88, poz. 554; zm.: Dz. U. z 1997 r. Nr 160,
poz. 1083; z 1998 r. Nr 113, poz. 715; z 2009 r. Nr 141,
poz. 1149, *Nr 206, poz. 1589*)

Rozdział I. Przepisy ogólne

Wejście w życie kodeksu

Art. 1.¹ Kodeks karny wchodzi w życie z dniem 1 września 1998 r.

Utrata mocy przez Kodeks karny i Przepisy wprowadzające z 1969 r.

Art. 2. Tracą moc:

- 1) ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. — Kodeks karny (Dz. U. Nr 13, poz. 94, z 1974 r. Nr 27, poz. 157, z 1979 r. Nr 15, poz. 97, z 1982 r. Nr 16, poz. 125, Nr 40, poz. 271 i Nr 41, poz. 273, z 1983 r. Nr 6, poz. 35, Nr 44, poz. 203, z 1985 r. Nr 4, poz. 15 i Nr 23, poz. 100, z 1987 r. Nr 14, poz. 83, z 1988 r. Nr 20, poz. 135, z 1989 r. Nr 29, poz. 154 i Nr 34, poz. 180, z 1990 r. Nr 14, poz. 84 i Nr 72, poz. 422, z 1992 r. Nr 24, poz. 101, z 1993 r. Nr 17, poz. 78, z 1994 r. Nr 126, poz. 615, z 1995 r. Nr 95, poz. 475, z 1996 r. Nr 139, poz. 646 oraz z 1997 r. Nr 6, poz. 31 i Nr 28, poz. 152),

¹ Art. 1 zmieniony przez art. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. (Dz. U. Nr 160, poz. 1083) zmieniającej nin. ustawę z dniem 29 grudnia 1997 r.

- 2) ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. z 1969 r. Nr 13, poz. 95, z 1982 r. Nr 40, poz. 271, z 1985 r. Nr 23, poz. 100, z 1990 r. Nr 72, poz. 422 i z 1992 r. Nr 24, poz. 101).

Utrata mocy przepisów odwołujących się do poprzedniej ustawy

Art. 3.² § 1. Z dniem wejścia w życie Kodeksu karnego tracą moc przepisy dotyczące przedmiotów w tym kodeksie unormowanych, chyba że przepisy tej ustawy stanowią inaczej.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do ustaw, które weszły w życie po dniu 6 czerwca 1997 r.

Utrzymanie w mocy określonych ustaw

Art. 4. Pozostawia się w mocy:

- 1) ustawę karną skarbową z dnia 26 października 1971 r. (Dz. U. z 1984 r. Nr 22, poz. 103, z 1985 r. Nr 23, poz. 100, z 1990 r. Nr 14, poz. 84 i Nr 86, poz. 503, z 1991 r. Nr 100, poz. 442 i Nr 107, poz. 458, z 1992 r. Nr 21, poz. 85 i Nr 68, poz. 341, z 1994 r. Nr 43, poz. 160, Nr 126, poz. 615 i Nr 136, poz. 703, z 1995 r. Nr 132, poz. 641, z 1996 r. Nr 132, poz. 621, Nr 137, poz. 640 i Nr 152, poz. 720 oraz z 1997 r. Nr 71, poz. 449 i Nr 79, poz. 485),
- 2) ustawę z dnia 22 kwietnia 1964 r. w sprawie wstrzymania biegu przedawnienia w stosunku do sprawców naj-

² Art. 3 zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

- cięższych zbrodni hitlerowskich, popełnionych w okresie drugiej wojny światowej (Dz. U. Nr 15, poz. 86),
- 3) ustawę z dnia 6 kwietnia 1984 r. o Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu — Instytucie Pamięci Narodowej (Dz. U. Nr 21, poz. 98 i z 1991 r. Nr 45, poz. 195).

**Utrzymanie w mocy wybranych przepisów,
zmiany w przepisach**

Art. 5. § 1. Pozostawia się w mocy następujące przepisy:

- 1)³ (*skreślony*),
- 2) art. 300 § 2 i art. 482 § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. — Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502, z 1946 r. Nr 57, poz. 321, z 1950 r. Nr 34, poz. 312, z 1964 r. Nr 16, poz. 94, z 1969 r. Nr 13, poz. 95, z 1988 r. Nr 41, poz. 326, z 1990 r. Nr 17, poz. 98 i Nr 51, poz. 298, z 1991 r. Nr 35, poz. 155, Nr 94, poz. 418 i Nr 111, poz. 480, z 1994 r. Nr 121, poz. 591, z 1995 r. Nr 96, poz. 478 oraz z 1996 r. Nr 6, poz. 43),
- 3) art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko–hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz. U. z 1946 r. Nr 69, poz. 377, z 1947 r. Nr 65, poz. 390, z 1948 r. Nr 18, poz. 124 i z 1949 r. Nr 32, poz. 238),
- 4) art. 4 ust. 2, art. 6 ust. 2 i art. 8 dekretu z dnia 24 czerwca 1953 r. o uprawie tytoniu i wytwarzaniu wyrobów

³ Art. 5 § 1 pkt 1 skreślony przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

- tytoniowych (Dz. U. Nr 34, poz. 144, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1993 r. Nr 47, poz. 211 i z 1996 r. Nr 10, poz. 55),
- 5) art. 8 i art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 22 kwietnia 1959 r. o zwalczaniu niedozwolonego wyrobu spirytusu (Dz. U. Nr 27, poz. 169, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1991 r. Nr 107, poz. 460 i z 1997 r. Nr 43, poz. 272),
- 6)⁴ (~~skreślony~~),
- 7) art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (Dz. U. Nr 6, poz. 43, z 1974 r. Nr 22, poz. 131, z 1983 r. Nr 6, poz. 35, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 76, poz. 451 i z 1997 r. Nr 6, poz. 31),
- 8) art. 74 ust. 3 i art. 76 ust. 2 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz. U. Nr 10, poz. 48, z 1983 r. Nr 38, poz. 173, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 56, poz. 322, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i z 1997 r. Nr 5, poz. 24),
- 9) art. 91 ust. 2 ustawy z dnia 31 maja 1962 r. — Prawo lotnicze (Dz. U. Nr 32, poz. 153, z 1984 r. Nr 53, poz. 272, z 1987 r. Nr 33, poz. 180, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 35, poz. 192 i z 1996 r. Nr 45, poz. 199),
- 10) art. 239, 240, 241 ust. 2, art. 243 oraz art. 244 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1992 r. Nr 4, poz. 16, Nr 40, poz. 174 i Nr 54, poz. 254,

⁴ Art. 5 § 1 pkt 6 skreślony przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

- z 1994 r. Nr 43, poz. 165, z 1996 r. Nr 7, poz. 44, Nr 10, poz. 56 i Nr 106, poz. 496 oraz z 1997 r. Nr 6, poz. 31, Nr 28, poz. 153 i Nr 80, poz. 495),
- 11) art. 30 ust. 1 i 2 oraz art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 25 listopada 1970 r. o warunkach zdrowotnych żywności i żywienia (Dz. U. Nr 29, poz. 245, z 1971 r. Nr 12, poz. 115, z 1985 r. Nr 12, poz. 49, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1992 r. Nr 33, poz. 144 i Nr 91, poz. 456 oraz z 1997 r. Nr 43, poz. 272 i Nr 60, poz. 369),
- 12) art. 121 ust. 2 ustawy z dnia 19 października 1972 r. o wynalazczości (Dz. U. z 1993 r. Nr 26, poz. 117),
- 13)⁵ (*skreślony*),
- 14) art. 45² ust. 2 i 3 oraz art. 45³ ust. 3 i 4 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35, poz. 230, z 1984 r. Nr 34, poz. 184, z 1987 r. Nr 33, poz. 180, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 73, poz. 431, z 1991 r. Nr 73, poz. 321 i Nr 94, poz. 419, z 1993 r. Nr 40, poz. 184 oraz z 1996 r. Nr 127, poz. 593),
- 15) art. 52 ust. 1, art. 53 ust. 1 i 3 oraz art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. Nr 38, poz. 173, z 1989 r. Nr 34, poz. 178 oraz z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 156, poz. 775),
- 16) art. 37a, 37b, 43, 44 ust. 2 oraz art. 46 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. — Prawo prasowe (Dz. U.

⁵ Art. 5 § 1 pkt 13 skreślony przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

- Nr 5, poz. 24, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 34, poz. 187, z 1990 r. Nr 29, poz. 173, z 1991 r. Nr 100, poz. 442 i z 1996 r. Nr 114, poz. 542),
- 17)⁶ (*skreślony*),
- 18) art. 57 ust. 1a, 2 i 3 ustawy z dnia 31 stycznia 1985 r. o znakach towarowych (Dz. U. Nr 5, poz. 17, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1993 r. Nr 10, poz. 46 i z 1994 r. Nr 74, poz. 331),
- 19) art. 27a ust. 2 i 3 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybałctwie śródlądowym (Dz. U. Nr 21, poz. 91, z 1988 r. Nr 19, poz. 132, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 oraz z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 128, poz. 602),
- 20) art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 19 listopada 1987 r. o dozorcze technicznym (Dz. U. Nr 36, poz. 202, z 1995 r. Nr 104, poz. 515, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i z 1997 r. Nr 64, poz. 406),
- 21) art. 25h ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324, z 1990 r. Nr 26, poz. 149, Nr 34, poz. 198 i Nr 86, poz. 504, z 1991 r. Nr 31, poz. 128, Nr 41, poz. 179, Nr 73, poz. 321, Nr 105, poz. 452, Nr 106, poz. 457 i Nr 107, poz. 460, z 1993 r. Nr 28, poz. 127, Nr 47, poz. 212 i Nr 134, poz. 646, z 1994 r. Nr 27, poz. 96 i Nr 127, poz. 627, z 1995 r. Nr 60, poz. 310, Nr 85, poz. 426, Nr 90, poz. 446, Nr 141, poz. 700 i Nr 147, poz. 713, z 1996 r. Nr 41, poz. 177 i Nr 45, poz. 199 oraz z 1997 r. Nr 9, poz. 44, Nr 23, poz. 117, Nr 43, poz. 272, Nr 54, poz. 348, Nr 60, poz. 369 i Nr 75, poz. 471),

⁶ Art. 5 § 1 pkt 17 skreślony przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

- 22)⁷ (skreślony),
- 23) art. 90f ust. 2, art. 90g, art. 90h ust. 2, art. 90i ust. 2 oraz art. 90j ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 1996 r. Nr 11, poz. 62 i z 1997 r. Nr 43, poz. 272),
- 24) art. 75a ust. 2 i 3 ustawy z dnia 23 listopada 1990 r. o łączności (Dz. U. z 1995 r. Nr 117, poz. 564, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i z 1997 r. Nr 43, poz. 272),
- 25)⁸ (skreślony),
- 26) art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz. U. Nr 55, poz. 236 i z 1997 r. Nr 82, poz. 518),
- 27) art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234, z 1994 r. Nr 43, poz. 163, z 1996 r. Nr 1, poz. 2, Nr 24, poz. 110, Nr 61, poz. 283, Nr 75, poz. 355 i Nr 152, poz. 723 oraz z 1997 r. Nr 82, poz. 518),
- 28) art. 66 i 67 ust. 2 ustawy z dnia 10 października 1991 r. o środkach farmaceutycznych, materiałach medycznych, aptekach, hurtowniach i nadzorze farmaceutycznym (Dz. U. Nr 105, poz. 452, z 1993 r. Nr 16, poz. 68 i Nr 47, poz. 211, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 152, Nr 43, poz. 272 i Nr 60, poz. 369),

⁷ Art. 5 § 1 pkt 22 skreślony przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

⁸ Art. 5 § 1 pkt 25 skreślony przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

- 29) art. 42 ust. 2 i art. 43 ust. 2 ustawy z dnia 30 października 1992 r. o ochronie topografii układów scalonych (Dz. U. Nr 100, poz. 498),
- 30) art. 23 ust. 2 i art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. Nr 47, poz. 211 i z 1996 r. Nr 106, poz. 496),
- 31) art. 18 ust. 1–3 i art. 19 ustawy z dnia 2 grudnia 1993 r. o zasadach szczególnej kontroli obrotu z zagranicą towarami i technologiami w związku z porozumieniami i zobowiązaniami międzynarodowymi (Dz. U. Nr 129, poz. 598 i z 1996 r. Nr 106, poz. 496),
- 32) art. 22 ust. 2, art. 23 ust. 2, art. 24 ust. 2 oraz art. 25 ustawy z dnia 2 grudnia 1993 r. o oznaczaniu wyrobów znakami skarbowymi akcyzy (Dz. U. Nr 127, poz. 584),
- 33) art. 115 ust. 2, art. 116 ust. 2 i 3, art. 117 ust. 2, art. 118 ust. 2 i art. 120–122 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. Nr 24, poz. 83 i Nr 43, poz. 170 oraz z 1997 r. Nr 43, poz. 272),
- 34) art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96 i z 1996 r. Nr 106, poz. 496),
- 35) art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 18 i Nr 133, poz. 654 oraz z 1997 r. Nr 24, poz. 119 i Nr 79, poz. 484),
- 36) art. 54 i 55 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. Nr 88, poz. 439 i z 1996 r. Nr 156, poz. 775),

- 37) art. 38 ust. 2, art. 39 ust. 2, art. 40 ust. 2 oraz art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach (Dz. U. Nr 83, poz. 420 i Nr 118, poz. 574),
- 38) art. 53 i 54 ustawy z dnia 13 października 1995 r. — Prawo łowieckie (Dz. U. Nr 147, poz. 713 i z 1997 r. Nr 14, poz. 72 i Nr 60, poz. 369),
- 39) art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników (Dz. U. Nr 142, poz. 702),
- 40)⁹ (*uchylony*),
- 41) art. 14 i 15 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 10, poz. 55),
- 42) art. 81 ust. 2 ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (Dz. U. Nr 102, poz. 475).

§ 2. Pozostawia się w mocy niżej wymienione przepisy z następującymi zmianami:

1–2)¹⁰ (*skreślone*);

- 3) art. 300 § 1, art. 301, 302 § 1 i 2, art. 303, 304, art. 482 § 1, art. 483, 484 § 1 i 2 oraz art. 485–488 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. — Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502, z 1946 r. Nr 57, poz. 321, z 1950 r. Nr 34, poz. 312, z 1964 r. Nr 16, poz. 94, z 1969 r. Nr 13, poz. 95, z 1988 r. Nr 41, poz. 326,

⁹ Art. 5 § 1 pkt 40 uchylony przez art. 2 lit. a) ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. (Dz. U. Nr 141, poz. 1149) zmieniającej nin. ustawę z dniem 15 września 2009 r.

¹⁰ Art. 5 § 2 pkt 1–2 skreślone przez art. 1 pkt 2 lit. b) tiret pierwsze ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

z 1990 r. Nr 17, poz. 98 i Nr 51, poz. 298, z 1991 r. Nr 35, poz. 155, Nr 94, poz. 418 i Nr 111, poz. 480, z 1994 r. Nr 121, poz. 591, z 1995 r. Nr 96, poz. 478 oraz z 1996 r. Nr 6, poz. 43) otrzymują sankcje:

art. 300 § 1 i art. 482 § 1 — „podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”,

art. 301 — „podlega grzywnie albo karze pozbawienia wolności do roku”,

art. 302 § 1 i art. 484 § 1 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”,

art. 302 § 2, art. 303, art. 484 § 2 i art. 485 — „podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”,

art. 304, 483, 486, 487 i 488 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;

- 4) art. 61 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. — Prawo czekowe (Dz. U. Nr 37, poz. 283) otrzymuje brzmienie:
„Art. 61. Kto wystawia czek, nie mając u trasanta potrzebnego funduszu do rozporządzenia, lub po wystawieniu czeku rozporządza pokryciem, jeżeli skutkiem tego zapłata czeku nie nastąpiła, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.”;
- 5) art. 4 ust. 1, art. 5 i art. 6 ust. 1 dekretu z dnia 24 czerwca 1953 r. o uprawie tytoniu i wytwarzaniu wyrobów tytoniowych (Dz. U. Nr 34, poz. 144, z 1988 r. Nr 41,

- poz. 324, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1993 r. Nr 47, poz. 211 i z 1996 r. Nr 10, poz. 55) otrzymują sankcje:
art. 4 ust. 1 i art. 5 — „podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności do roku”,
art. 6 ust. 1 — „podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności od roku do lat 5”;
- 6) w ustawie z dnia 22 kwietnia 1959 r. o zwalczaniu nie-
dozwolonego wyrobu spirytusu (Dz. U. Nr 27, poz. 169,
z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1991 r. Nr 107, poz. 460
i z 1997 r. Nr 43, poz. 272):
- a) art. 3, 4, 5 ust. 1, art. 6 ust. 1 i art. 7 otrzymują sank-
cje:
art. 3 ust. 1, art. 4 ust. 2, art. 5 ust. 1 i art. 6 ust. 1
— „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności
albo pozbawienia wolności do roku”,
art. 3 ust. 2 i art. 4 ust. 1 — „podlega grzywnie, karze
ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności
do lat 2”,
art. 7 — „podlega karze pozbawienia wolności do
lat 3”,
- b) w art. 5 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Nie podlega karze, kto przechowuje pochodzą-
cy z nielegalnego wyrobu spirytusu albo wyrób
spirytusowy w nieznacznej ilości.”;
- 7)¹¹ (~~skreślony~~);

¹¹ Art. 5 § 2 pkt 7 skreślony przez art. 1 pkt 2 lit. b) tiret pierwsze ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

- 8) art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (Dz. U. Nr 6, poz. 43, z 1974 r. Nr 22, poz. 131, z 1983 r. Nr 6, poz. 35, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 76, poz. 451 i z 1997 r. Nr 6, poz. 31) otrzymuje sankcję: „podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”;
- 9) art. 74 ust. 1 i 2, art. 75 i art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz. U. Nr 10, poz. 48, z 1983 r. Nr 38, poz. 173, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 56, poz. 322, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 oraz z 1997 r. Nr 5, poz. 24) otrzymują sankcje: art. 74 ust. 1 — „podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”, art. 74 ust. 2 i art. 75 — „podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”, art. 76 ust. 1 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”;
- 10) art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 31 maja 1962 r. — Prawo lotnicze (Dz. U. Nr 32, poz. 153, z 1984 r. Nr 53, poz. 272, z 1987 r. Nr 33, poz. 180, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 35, poz. 192 i z 1996 r. Nr 45, poz. 199) otrzymuje sankcję: „podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”;
- 11) w ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1992 r. Nr 4, poz. 16, Nr 40, poz. 174 i Nr 54, poz. 254, z 1994 r. Nr 43, poz. 165, z 1996 r. Nr 7, poz. 44, Nr 10, poz. 56 i Nr 106, poz. 496 oraz z 1997 r. Nr 6, poz. 31, Nr 28, poz. 153 i Nr 80, poz. 495):

- a) art. 224, 228 i 236 otrzymują sankcje:
art. 224 — „podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”,
art. 228 — „podlega karze pozbawienia wolności do lat 2”,
art. 236 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”,
- b) art. 241 ust. 1 i art. 242 otrzymują brzmienie:
„Art. 241. 1. Kto, w czasie mobilizacji lub wojny w celu trwałego uchylenia się od obowiązku służby wojskowej:
- 1) nie zgłasza się do rejestracji albo nie stawia się przed komisją lekarską lub komisją poborową w określonym terminie i miejscu albo nie przedstawia dokumentów, których przedstawienie zostało nakazane,
 - 2) nie zgłasza się w celu uregulowania stosunku do powszechnego obowiązku obrony,
 - 3) nie zgłasza się w określonym terminie i miejscu na wezwanie właściwych organów w sprawach dotyczących powszechnego obowiązku obrony,
 - 4) nie dopełnia w określonym terminie wojskowego obowiązku meldunkowego,
 - 5) zmienia miejsce pobytu bez uzyskania zezwolenia dowódcy jednostki wojskowej,
 - 6) opuszcza terytorium Państwa lub przebywa za granicą bez zezwolenia organów wojskowych,

- 7) powoduje u siebie lub dopuszcza, by kto inny spowodował u niego, uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia,
- 8) wprowadza w błąd właściwy organ,
- 9) będąc powołany do czynnej służby wojskowej nie zgłasza się do tej służby w określonym terminie i miejscu,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5.”,

„Art. 242. 1. Kto, w czasie mobilizacji lub wojny, wbrew obowiązkom wynikającym z ustawy lub przepisów wydanych na jej podstawie:

- 1) uchyla się od wykonania obowiązku świadczenia osobistego lub rzeczowego,
- 2) nie zawiadamia właściwego organu o rozporządzeniu nieruchomością lub rzeczą ruchomą przeznaczoną na cele świadczeń rzeczowych,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

2. Tej samej karze podlega, kto w czasie mobilizacji lub wojny utrudnia lub uniemożliwia wykonanie świadczenia osobistego lub rzeczowego.”;

- 12) art. 30 ust. 3 ustawy z dnia 25 listopada 1970 r. o warunkach zdrowotnych żywności i żywienia (Dz. U. Nr 29, poz. 245, z 1971 r. Nr 12, poz. 115, z 1985 r. Nr 12, poz. 49, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1992 r. Nr 33, poz. 144 i Nr 91, poz. 456 oraz z 1997 r. Nr 43, poz. 272 i Nr 60, poz. 369) otrzymuje sankcję:

„podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;

- 13) art. 121 ust. 1 i art. 123 ustawy z dnia 19 października 1972 r. o wynalazczości (Dz. U. z 1993 r. Nr 26, poz. 117) otrzymują sankcje:
art. 121 ust. 1 i art. 123 ust. 2 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”,
art. 123 ust. 1 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”;
- 14) art. 123–125 ustawy z dnia 24 października 1974 r. — Prawo wodne (Dz. U. Nr 38, poz. 230, z 1980 r. Nr 3, poz. 6, z 1983 r. Nr 44, poz. 201, z 1989 r. Nr 26, poz. 139 i Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 39, poz. 222, z 1991 r. Nr 32, poz. 131 i Nr 77, poz. 335, z 1993 r. Nr 40, poz. 183, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, z 1995 r. Nr 47, poz. 243, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i z 1997 r. Nr 47, poz. 299) otrzymują sankcje:
art. 123 ust. 1, art. 124 ust. 1 i art. 125 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”,
art. 123 ust. 2 i art. 124 ust. 2 — „podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności do lat 2”;
- 15) art. 45² ust. 1 i art. 45³ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35, poz. 230, z 1984 r. Nr 34, poz. 184, z 1987 r. Nr 33, poz. 180, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 73, poz. 431, z 1991 r. Nr 73, poz. 321 i Nr 94, poz. 419, z 1993 r. Nr 40, poz. 184 oraz z 1996 r. Nr 127, poz. 593) otrzymują sankcję: „podlega grzywnie od 10 000 do 500 000 złotych”;

- 16) art. 52 ust. 2, art. 53 ust. 2, art. 54 ust. 2 i art. 55 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. Nr 38, poz. 173, z 1989 r. Nr 34, poz. 178 oraz z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 156, poz. 775) otrzymują sankcję:
„podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”;
- 17) art. 44 ust. 1, art. 45, art. 46 ust. 1 i art. 47–49a ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. — Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 34, poz. 187, z 1990 r. Nr 29, poz. 173, z 1991 r. Nr 100, poz. 442 i z 1996 r. Nr 114, poz. 542) otrzymują sankcję:
„podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”;
- 18)¹² *(skreślony)*;
- 19) art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1985 r. o znakach towarowych (Dz. U. Nr 5, poz. 17, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1993 r. Nr 10, poz. 46 i z 1994 r. Nr 74, poz. 331) otrzymuje sankcję:
„podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;
- 20) art. 27a ust. 1 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (Dz. U. Nr 21, poz. 91, z 1988 r. Nr 19, poz. 132, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 oraz z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 128, poz. 602) otrzymuje sankcję:
„podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”;

¹² Art. 5 § 2 pkt 18 skreślony przez art. 1 pkt 2 lit. b) tiret pierwsze ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

- 21) art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 1987 r. o dozorcze technicznym (Dz. U. Nr 36, poz. 202, z 1995 r. Nr 104, poz. 515, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i z 1997 r. Nr 64, poz. 406) otrzymuje sankcję:
„podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”;
- 22) art. 25e–25g ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324, z 1990 r. Nr 26, poz. 149, Nr 34, poz. 198 i Nr 86, poz. 504, z 1991 r. Nr 31, poz. 128, Nr 41, poz. 179, Nr 73, poz. 321, Nr 105, poz. 452, Nr 106, poz. 457 i Nr 107, poz. 460, z 1993 r. Nr 28, poz. 127, Nr 47, poz. 212 i Nr 134, poz. 646, z 1994 r. Nr 27, poz. 96 i Nr 127, poz. 627, z 1995 r. Nr 60, poz. 310, Nr 85, poz. 426, Nr 90, poz. 446, Nr 141, poz. 700 i Nr 147, poz. 713, z 1996 r. Nr 41, poz. 177 i Nr 45, poz. 199 oraz z 1997 r. Nr 9, poz. 44, Nr 23, poz. 117, Nr 43, poz. 272, Nr 54, poz. 348, Nr 60, poz. 369 i Nr 75, poz. 471) otrzymują sankcje:
art. 25e i art. 25f — „podlega grzywnie od 10 000 zł do 100 000 zł”,
art. 25g — „podlega grzywnie od 2 500 zł do 25 000 zł”;
- 23)¹³ *(skreślony)*;
- 24) art. 90f ust. 1, art. 90h ust. 1, art. 90i ust. 1 oraz art. 90j ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 1996 r. Nr 11, poz. 62 i z 1997 r. Nr 43, poz. 272) otrzymują sankcje:

¹³ Art. 5 § 2 pkt 23 skreślony przez art. 1 pkt 2 lit. b) tiret pierwsze ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

- art. 90f ust. 1, art. 90h ust. 1 i art. 90i ust. 1 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”,
- art. 90j ust. 1 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;
- 25) art. 75a ust. 1 ustawy z dnia 23 listopada 1990 r. o łączności (Dz. U. z 1995 r. Nr 117, poz. 564, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i z 1997 r. Nr 43, poz. 272) otrzymuje sankcję: „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”;
- 26)¹⁴ *(skreślony)*;
- 27) art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz. U. Nr 55, poz. 236 i z 1997 r. Nr 82, poz. 518) otrzymuje sankcję: „podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”;
- 28) art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234, z 1994 r. Nr 43, poz. 163, z 1996 r. Nr 1, poz. 2, Nr 24, poz. 110, Nr 61, poz. 283, Nr 75, poz. 355 i Nr 152, poz. 723 oraz z 1997 r. Nr 82, poz. 518) otrzymuje sankcję: „podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”;
- 29) art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 10 października 1991 r. o środkach farmaceutycznych, materiałach medycznych, aptekach, hurtowniach i nadzorze farmaceutycznym (Dz. U. Nr 105, poz. 452, z 1993 r. Nr 16, poz. 68 i Nr 47, poz. 211, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 oraz z 1997 r.

¹⁴ Art. 5 § 2 pkt 26 skreślony przez art. 1 pkt 2 lit. b) tiret pierwsze ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

- Nr 28, poz. 152, Nr 43, poz. 272 i Nr 60, poz. 369) otrzymuje sankcję:
„podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”;
- 30) art. 42 ust. 1 i art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 1992 r. o ochronie topografii układów scalonych (Dz. U. Nr 100, poz. 498) otrzymują sankcję:
„podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;
- 31) art. 52 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 1993 r. Nr 7, poz. 34, z 1995 r. Nr 66, poz. 335 i Nr 142, poz. 701 oraz z 1996 r. Nr 106, poz. 496) otrzymuje sankcję:
ust. 1 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”,
ust. 2 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;
- 32) art. 23 ust. 1 i art. 24 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. Nr 47, poz. 211 i z 1996 r. Nr 106, poz. 496) otrzymują sankcję:
„podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”;
- 33) art. 158 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 maja 1993 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 45, poz. 205, z 1995 r. Nr 132, poz. 640 oraz z 1997 r. Nr 47, poz. 297 i Nr 70, poz. 443) otrzymują sankcję:
„podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”;

- 34) art. 18 ust. 4 ustawy z dnia 2 grudnia 1993 r. o zasadach szczególnej kontroli obrotu z zagranicą towarami i technologiami w związku z porozumieniami i zobowiązaniami międzynarodowymi (Dz. U. Nr 129, poz. 598 i z 1996 r. Nr 106, poz. 496) otrzymuje sankcję:
„podlega grzywnie do 10 000 złotych albo karze ograniczenia wolności”;
- 35) art. 20, 21, 22 ust. 1 i 3, art. 23 ust. 1 i art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 1993 r. o oznaczaniu wyrobów znakami skarbowymi akcyzy (Dz. U. Nr 127, poz. 584) otrzymują sankcje:
art. 20 ust. 1 i art. 22 ust. 1 — „podlega grzywnie od 10 000 zł do 5 000 000 zł i karze pozbawienia wolności do lat 3”,
art. 20 ust. 2 i art. 22 ust. 3 — „podlega grzywnie od 2 000 zł do 20 000 zł albo karze pozbawienia wolności do roku albo obu tym karom łącznie”,
art. 21 i 23 ust. 1 — „podlega grzywnie od 5 000 zł do 5 000 000 zł i karze pozbawienia wolności do lat 3”,
art. 24 ust. 1 — „podlega grzywnie od 1 000 zł do 100 000 zł”;
- 36) art. 115 ust. 1 i 3, art. 116 ust. 1 i 4, art. 117 ust. 1, art. 118 ust. 1 i art. 119 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. Nr 24, poz. 83 i Nr 43, poz. 170 oraz z 1997 r. Nr 43, poz. 272) otrzymują sankcje:
art. 115 ust. 1, art. 116 ust. 1, art. 117 ust. 1 i art. 118 ust. 1 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”,

- art. 115 ust. 3, art. 116 ust. 4 i art. 119 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;
- 37) art. 118 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96 i z 1996 r. Nr 106, poz. 496) otrzymują sankcje:
ust. 2 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”,
ust. 3 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;
- 38) art. 90 i 91 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. — Prawo budowlane (Dz. U. Nr 89, poz. 414 oraz z 1996 r. Nr 100, poz. 465, Nr 106, poz. 496 i Nr 146, poz. 680) otrzymują sankcje:
art. 90 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”,
art. 91 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;
- 39) art. 53 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535) otrzymuje sankcję:
„podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;
- 40) art. 77–79 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. Nr 121, poz. 591 oraz z 1997 r. Nr 32, poz. 183 i Nr 43, poz. 272) otrzymują sankcje:
art. 77 ust. 1 i 2 oraz art. 78 ust. 1 — „podlega grzywnie lub karze pozbawienia wolności do lat 2 albo obu tym karom łącznie”,

- art. 78 ust. 2 i art. 79 — „podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”;
- 41) art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 18 i Nr 133, poz. 654 oraz z 1997 r. Nr 24, poz. 119 i Nr 79, poz. 484) otrzymuje sankcję:
„podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”;
- 42) art. 56 i 57 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. Nr 88, poz. 439 i z 1996 r. Nr 156, poz. 775) otrzymują sankcje:
art. 56 ust. 1 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”,
art. 56 ust. 2 i art. 57 — „podlega grzywnie”;
- 43) art. 38 ust. 1, art. 39 ust. 1, art. 40 ust. 1, art. 41, art. 42 ust. 1 oraz art. 43 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach (Dz. U. Nr 83, poz. 420 i Nr 118, poz. 574) otrzymują sankcje:
art. 38 ust. 1 i art. 39 ust. 1 — „podlega grzywnie do 5 000 000 zł i karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5”,
art. 41 i art. 42 ust. 1 — „podlega grzywnie do 5 000 000 zł lub karze pozbawienia wolności do lat 2 albo obu tym karom łącznie”,
art. 40 ust. 1 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”,
art. 43 — „podlega grzywnie do 5 000 000 zł”;

- 44) art. 52 ustawy z dnia 13 października 1995 r. — Prawo łowieckie (Dz. U. Nr 147, poz. 713 oraz z 1997 r. Nr 14, poz. 72 i Nr 60, poz. 369) otrzymuje sankcję:
„podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;
- 45) art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników (Dz. U. Nr 142, poz. 702) otrzymuje sankcję:
„podlega grzywnie”;
- 46)¹⁵ (*uchylony*);
- 47) art. 12 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 10, poz. 55) otrzymuje sankcję:
„podlega grzywnie do 25 000 zł lub karze ograniczenia wolności”;
- 48) art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (Dz. U. Nr 102, poz. 475) otrzymuje sankcję:
„podlega grzywnie do 50 000 zł”;
- 49) art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodzie lekarza (Dz. U. z 1997 r. Nr 28, poz. 152) otrzymuje sankcję:
„podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;

¹⁵ Art. 5 § 2 pkt 46 uchylony przez art. 2 lit. b) ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. (Dz. U. Nr 141, poz. 1149) zmieniającej nin. ustawę z dniem 15 września 2009 r.

50)¹⁶ art. 34 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944–1990 osób pełniących funkcje publiczne (Dz. U. Nr 70, poz. 443) otrzymują sankcje:

ust. 3 — „podlega grzywnie od 50 000 zł do 250 000 zł oraz karze pozbawienia wolności do lat 2”,

ust. 4 — „podlega grzywnie od 10 000 zł do 250 000 zł oraz karze pozbawienia wolności od roku do lat 10”,

51)¹⁷ w ustawie z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 75, poz. 468 i z 1998 r. Nr 106, poz. 668):

a) art. 40 ust. 2, art. 41 ust. 1, art. 42, 43 ust. 1 i 2, art. 44 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 46 ust. 3, art. 47, 48 ust. 2 i 3 oraz art. 49 ust. 1 otrzymują sankcje:

art. 40 ust. 2, art. 42 ust. 1 i art. 48 ust. 3 — „podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności do lat 5”,

art. 41 ust. 1, art. 44 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 46 ust. 3, art. 47 i 49 ust. 1 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”,

art. 42 ust. 2, art. 43 ust. 2 i art. 48 ust. 2 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”,

¹⁶ Art. 5 § 2 pkt 50 dodany przez art. 1 pkt 2 lit. b) tiret drugie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

¹⁷ Art. 5 § 2 pkt 51 dodany przez art. 1 pkt 2 lit. b) tiret drugie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

- art. 43 ust. 1 — „podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8”,
art. 43 ust. 3 — „podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności do lat 10”,
b) w art. 58 wyrazy „art. 102” zastępuje się wyrazami „art. 96–98”;
- 52)¹⁸ art. 46 ust. 5 i art. 48 ust. 2 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o odpadach (Dz. U. Nr 96, poz. 592 i z 1998 r. Nr 106, poz. 668) otrzymują sankcje:
art. 46 ust. 5 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”,
art. 48 ust. 2 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;
- 53)¹⁹ art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. Nr 106, poz. 679) otrzymuje sankcję: „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”;
- 54)²⁰ art. 35 ust. 1 i 2 oraz art. 36 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 111, poz. 724 i z 1998 r. Nr 106, poz. 668) otrzymują sankcje:

¹⁸ Art. 5 § 2 pkt 52 dodany przez art. 1 pkt 2 lit. b) tiret drugie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

¹⁹ Art. 5 § 2 pkt 53 dodany przez art. 1 pkt 2 lit. b) tiret drugie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

²⁰ Art. 5 § 2 pkt 54 dodany przez art. 1 pkt 2 lit. b) tiret drugie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

art. 35 ust. 1 oraz art. 36 ust. 1 i 2 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”,

art. 35 ust. 2 — „podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”;

55)²¹ art. 165 ust. 1, art. 174 ust. 1, art. 175, 176 i 177 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. — Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi (Dz. U. Nr 118, poz. 754 i Nr 141, poz. 945 oraz z 1998 r. Nr 107, poz. 669) otrzymują sankcje:

art. 165 ust. 1 — „podlega grzywnie do 1 000 000 zł albo karze pozbawienia wolności do lat 2, albo obu tym karom łącznie”,

art. 174 ust. 1 i art. 176 ust. 2 — „podlega grzywnie do 5 000 000 zł i karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5”,

art. 175 i 176 ust. 1 — „podlega grzywnie do 1 000 000 zł i karze pozbawienia wolności do lat 3”,

art. 177 ust. 1 — „podlega grzywnie do 5 000 000 zł i karze pozbawienia wolności do lat 3.”.

Uchylenie i wprowadzenie wybranych przepisów

Art. 6. § 1. Uchyła się art. 142–144 oraz art. 145 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. Nr 30, poz. 179, z 1991 r. Nr 94, poz. 422 i Nr 107, poz. 461, z 1992 r. Nr 54, poz. 254, z 1994 r. Nr 53, poz. 214, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, Nr 34, poz. 163 i Nr 104, poz. 515, z 1996 r. Nr 59, poz. 269

²¹ Art. 5 § 2 pkt 55 dodany przez art. 1 pkt 2 lit. b) tiret drugie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

i Nr 106, poz. 496 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153 i Nr 80, poz. 499), a w ich miejsce wprowadza się przepis oznaczony jako art. 141a w brzmieniu:

„Art. 141a. Przepisy art. 115 § 18 oraz art. 318 i 344 Kodeksu karnego mają odpowiednie zastosowanie do funkcjonariuszy Policji.”

§ 2. Uchyła się art. 125–127 oraz art. 128 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa (Dz. U. Nr 30, poz. 180, z 1991 r. Nr 94, poz. 422 i Nr 107, poz. 461, z 1992 r. Nr 54, poz. 254, z 1994 r. Nr 53, poz. 214, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, Nr 34, poz. 163 i Nr 104, poz. 515, z 1996 r. Nr 59, poz. 269, Nr 106, poz. 496 i Nr 156, poz. 775 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153 i Nr 70, poz. 443), a w ich miejsce wprowadza się przepis oznaczony jako art. 124a w brzmieniu:

„Art. 124a. Przepisy art. 115 § 18 oraz art. 318 i 344 Kodeksu karnego mają odpowiednie zastosowanie do funkcjonariuszy Urzędu Ochrony Państwa.”

§ 3. Uchyła się art. 144–146 oraz art. 147 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. Nr 78, poz. 462, z 1991 r. Nr 94, poz. 422, z 1992 r. Nr 54, poz. 254, z 1993 r. Nr 12, poz. 52, z 1994 r. Nr 53, poz. 214, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, Nr 34, poz. 163 i Nr 104, poz. 515, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 124, poz. 583 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153), a w ich miejsce wprowadza się przepis oznaczony jako art. 143a w brzmieniu:

„Art. 143a. Przepisy art. 115 § 18 oraz art. 318 i 344 Kodeksu karnego mają odpowiednie zastosowanie do funkcjonariuszy Straży Granicznej.”

§ 4. Art. 116 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. Nr 88, poz. 400, z 1992 r. Nr 21,

poz. 86 i Nr 54, poz. 254, z 1994 r. Nr 53, poz. 214, z 1995 r. Nr 4, poz. 17 i Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 152, poz. 723 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153) otrzymuje brzmienie:

„Art. 116. 1. Przepisy art. 115 § 18 oraz art. 318 i 344 Kodeksu karnego mają odpowiednie zastosowanie do strażaków.

2. Za czyn stanowiący wykroczenie, popełniony w wyniku wykonania polecenia służbowego, strażak ponosi odpowiedzialność tylko dyscyplinarną, chyba że wykonując polecenie służbowe umyślnie popełnia wykroczenie.”

§ 5. Uchyła się art. 59 ustawy z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. Nr 61, poz. 283 i Nr 106, poz. 496 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153), a w jego miejsce wprowadza się przepis oznaczony jako art. 58a w brzmieniu:

„Art. 58a. Przepisy art. 115 § 18 oraz art. 318 i 344 Kodeksu karnego mają odpowiednie zastosowanie do funkcjonariuszy Służby Więziennej.”

Utrata mocy ustawy o szczególnej odpowiedzialności karnej

Art. 7. Traci moc obowiązującą art. 36 ustawy z dnia 10 maja 1985 r. o szczególnej odpowiedzialności karnej (Dz. U. Nr 23, poz. 101).

Rozdział II. Przepisy karne

Niewolnictwo, handel niewolnikami

Art. 8. Kto powoduje oddanie innej osoby w stan niewolnictwa albo uprawia handel niewolnikami, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Przedawnienie przestępstw popełnionych w latach 1944–1989

Art. 9. § 1. Bieg terminu przedawnienia umyślnych przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu, wolności lub wymiarowi sprawiedliwości, zagrożonych karą pozbawienia wolności powyżej 3 lat, popełnionych przez funkcjonariuszy publicznych — w okresie od 1 stycznia 1944 r. do 31 grudnia 1989 r. — w czasie lub w związku z pełnieniem ich funkcji, rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 1990 r. Przepis art. 4 § 1 Kodeksu karnego nie ma w takich wypadkach zastosowania.

§ 2. W stosunku do sprawców czynów określonych w § 1 nie stosuje się wydanych przed dniem 7 grudnia 1989 r. przepisów ustaw i dekrétów, które przewidują amnestię lub abolicję.

Rozdział III. Zmiany w przepisach obowiązujących

Uchylenie ustawy

Art. 10. Traci moc ustawa z dnia 31 maja 1996 r. o wyłączeniu niektórych ustaw o amnestii i abolicji wobec sprawców niektórych przestępstw, nie ściganych z przyczyn politycznych w latach 1944–1989 (Dz. U. Nr 89, poz. 400).

Rozdział IV. Przepisy przejściowe i końcowe

Grzywny — zasady wymiaru

Art. 11. § 1. Grzywny przewidziane w ustawach szczególnych wymierza się według zasad przewidzianych w Kodeksie karnym.

§ 2. Przepis § 1 nie dotyczy ustawy karnej skarbowej, a także wypadków, w których ustawa szczególna określa grzywnę kwotowo.

§ 3.²² *Grzywnę, którą ustawa szczególna określa kwotowo, wymierza się z uwzględnieniem dochodów sprawcy, jego warunków osobistych, rodzinnych, stosunków majątkowych i możliwości zarobkowych.*

²² Art. 11 § 3 dodany przez art. 7 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy — Kodeks karny, ustawy — Kodeks postępowania karnego, ustawy — Kodeks karny wykonawczy, ustawy — Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) z dniem 8 czerwca 2010 r.

§ 4.²³ *Ilekcroć ustawa szczególna nie określa dolnej granicy ustawowego zagrożenia grzywną określoną kwotowo, granicę tę ustala się na 100 złotych.*

Odwołania do uchylonych przepisów — stosowanie nowej ustawy

Art. 12. § 1. Jeżeli obowiązujące przepisy powołują się na uchylone przepisy Kodeksu karnego, o którym mowa w art. 2 pkt 1, lub na uchylone przepisy ustawy szczególnej, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu karnego.

§ 2. W razie wątpliwości, czy ma być stosowane prawo dotychczasowe, czy Kodeks karny, stosuje się Kodeks karny.

Kara śmierci, kary dodatkowe

Art. 13. Przy stosowaniu utrzymanych w mocy przepisów karnych:

- 1) zamiast przewidzianej kary śmierci orzeka się karę dożywotniego pozbawienia wolności,
- 2)²⁴ wszystkie kary orzeka się w granicach i na zasadach przewidzianych w Kodeksie karnym, z uwzględnieniem zasady, o której mowa w art. 11,
- 3) zamiast kar dodatkowych stosuje się odpowiednie środki karne.

²³ Art. 11 § 4 dodany przez art. 7 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy — Kodeks karny, ustawy — Kodeks postępowania karnego, ustawy — Kodeks karny wykonawczy, ustawy — Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 206, poz. 1589) z dniem 8 czerwca 2010 r.

²⁴ Art. 13 pkt 2 zmieniony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 715) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 1998 r.

Zamiana niewykonanych kar

Art. 14. W sprawach zakończonych prawomocnym wyrokiem, w których kara nie została wykonana:

- 1) orzeczoną karę śmierci zamienia się na karę dożywotniego pozbawienia wolności,
- 2) grzywnę i karę ograniczenia wolności wykonuje się według zasad dotychczasowych,
- 3) do osób, którym wykonanie kary warunkowo zawieszono, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu karnego o warunkowym zawieszeniu wykonania kary,
- 4) do osób warunkowo zwolnionych, jak również do osób odbywających kary pozbawienia wolności stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu karnego o warunkowym zwolnieniu.

Przedawnienie i zatarcie skazania czynów popełnionych przed wejściem w życie kodeksu

Art. 15. Do czynów popełnionych przed wejściem w życie Kodeksu karnego stosuje się przepisy tego kodeksu o przedawnieniu i zatarciu skazania, chyba że termin przedawnienia już upłynął.

Kary niewykonane — właściwość sądu do wykonania kary

Art. 16. W sprawach określonych w art. 14, jeżeli postępowanie nie jest uregulowane innymi przepisami, orzeka na posiedzeniu sąd właściwy do wykonania kary; na postanowienie przysługuje zażalenie.

Przepisy przejściowe — ściganie z oskarżenia prywatnego lub na wniosek

Art. 17. § 1. W sprawach o przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego albo na wniosek, popelnione przed dniem wejścia w życie Kodeksu karnego, co do których takiego oskarżenia lub wniosku wymaga Kodeks karny albo ustawy szczególne zawierają lub zawierały przepisy o takim trybie ścigania, postępowanie toczy się na zasadach określonych w Kodeksie karnym.

§ 2. Sprawa wszczęta przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przez właściwego według dotychczasowych przepisów oskarżyciela toczy się dalej w tym samym trybie.

Wejście w życie ustawy wprowadzającej

Art. 18.²⁵ Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 1998 r.

²⁵ Art. 18 zmieniony przez art. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. (Dz. U. Nr 160, poz. 1083) zmieniającej nin. ustawę z dniem 29 grudnia 1997 r.

Skorowidz

(liczby oznaczają numery artykułów)

A

Aborcja — 152, 153

**Administracja rządowa, innego organu państwowego
lub administracja samorządowa** — 269 § 1

Adopcja — 253 § 2

Afekt — 148 § 2

Akt religijny — 195

Alimenty — 209

Alkohol — 72 § 1, 93, 96 § 1

– rozpijanie małoletniego — 208

– stan nietrzeźwości — 31 § 3, 42 § 2, 115 § 16, 178, 179,
180, 357 § 1

Amunicja — 263, 299 § 1, 354 § 1, 359, 360 § 1; 5 § 2 pkt 8
przep.wprow.

Areszt

– śledczy — 242 § 2

– wojskowy — 322, 329, 330, 338 § 1 i 2, 339 § 4, 341, 342,
343 § 1 i 3, 345 § 1, 346 § 1, 347 § 1, 350 § 1, 351, 354 § 1,
355 § 1, 356 § 1, 357 § 1, 358 § 1, 359, 360 § 1, 361 § 2,
362 § 1

Automat bankowy — 278 § 5

B

Bandera — 137

Bank — 299 § 2

Bezpieczeństwo

- i higiena pracy — 220
- w komunikacji — 42 § 1, 46 § 1, 173–180, 269 § 1, 355 § 1
- wewnętrzne lub zewnętrzne RP — 112 pkt 1

Bezprawność

- jej nieświadomość — 30
- okoliczność ją wyłączająca — 29

Bezwyznaniowość — 194

Biegły — 233 § 2, 245

Bierne prawo wyborcze

- utrata — 40 § 1

Bigamia — 206

Blankiet — 270 § 2

Błąd

- błędne przeświadczenie — 227
- co do okoliczności stanowiącej znamię czynu zabronionego — 28
- jako okoliczność wyłączająca odpowiedzialność karną — 29, 30
- niesprawiedliwiony — 29, 30
- usprawiedliwione błędne przekonanie — 28 § 2, 29
- wprowadzenie w błąd — 132, 143, 145 § 1 pkt 2, 272, 286 § 1, 342 § 1 pkt 2

Bójka — 158, 159

Brat — 201

Broń

- bezprawne wyrabianie, handlowanie, posiadanie — 263 § 1 i 2
- dezercja z nią — 339 § 2
- handel — 299 § 1
- nieostrożne obchodzenie się — 354 § 1
- niszczenie, uszkodzanie lub uczynienie niezdatną do użytku — 360
- posługiwanie się nią przy rozboju — 280 § 2
- samowolne dysponowanie lub zabranie przez żołnierza — 358
- udostępnienie lub przekazanie jej osobie nieuprawnionej — 263 § 3
- utrata — 263 § 4, 359
- użycie przy czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną — 223
- użycie przy czynnej napaści na przełożonego — 345 § 3
- użycie przy zabójstwie — 148 § 2 pkt 4
- użycie w bójce — 159

C

Capstrzyk — 323 § 3

Cel istotnego zmniejszenia szkodliwości czynu — 344 § 2

Cel krótkotrwałego użycia cudzego pojazdu mechanicznego — 289

Cel niemający związku ze służbą — 361

Cel osiągnięcia korzyści majątkowej — 33 § 2, 253 § 2, 278 § 2, 282, 286, 296 § 2, 305 § 1, 327 § 2, 362

Cel osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej — 271 § 3

- Cel osiągnięcia korzyści majątkowej lub wyrządzenia innej osobie szkody — 287**
- Cel popełnienia czynu zabronionego — 16 § 1, 17 § 1**
- Cel popełnienia przestępstw — 65**
- Cel przeprowadzenia eksperymentu — 27 § 1**
- Cel przeszkodzenia przełożonemu w czynności służbowej — 346**
- Cel przywłaszczenia — 278, 290**
- Cel puszczenia w obieg — 310 § 2, 313**
- Cel skierowania przeciwko innej osobie postępowania karnego — 24**
- Cel społeczny**
- bezpośrednio związany z udzielaniem pomocy osobom pokrzywdzonym w wypadkach komunikacyjnych — 47 § 3
 - świadczenie pieniężne na określony cel społeczny — 49
 - wskazany przez sąd — 35 § 2, 323 § 3
 - związany z ochroną środowiska — 47 § 2
 - związany z ochroną zdrowia — 47 § 1
- Cel trwałego uchylenia się od służby wojskowej — 339**
- Cel uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa — 26 § 1**
- Cel udaremnienia wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego — 300 § 2**
- Cel upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby — 261**
- Cel usunięcia przemocą konstytucyjnego organu RP — 128**
- Cel utrzymania się w posiadaniu zabranej rzeczy — 281**
- Cel uzyskania dla siebie lub innej osoby kredytu, pożyczki bankowej, gwarancji kredytowej, dotacji, subwencji lub zamówienia publicznego — 297 § 1**

- Cel uzyskania informacji przez osobę do tego nieuprawnioną** — 267 § 2
- Cel uzyskania odszkodowania** — 298 § 1
- Cel użycia dokumentu za autentyczny** — 270 § 1
- Cel użycia lub puszczenia w obieg** — 313 § 1
- Cel użycia w obrocie gospodarczym** — 314, 315
- Cel wymierzenia kary przewidzianej w wojskowych przepisach dyscyplinarnych** — 321
- Cel wymuszenia posłuchu dla rozkazu** — 319 § 1
- Cel wymuszenia zwrotu wierzytelności** — 191 § 2
- Cel wyrządzenia innej osobie szkody** — 287
- Cel wywarcia wpływu na świadka, biegłego, tłumacza, oskarżyciela albo oskarżonego** — 245
- Cel zadośćuczynienia** — 46 § 2
- Cel zmuszenia do określonego zachowania** — 191 § 1, 252
- Cel zmuszenia przełożonego do przedsięwzięcia lub zaniechania czynności służbowej** — 346
- Cel zupełnego lub częściowego uchylenia się od służby wojskowej** — 342 § 1
- Cel związany z udzieleniem pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych** — 47 § 3, 49 § 2
- Cele kary** — 53 § 1, 58 § 1, 59, 69 § 1
- Charakter zbrojny** — 258 § 2 i 3
- Chorągiew** — 137
- Choroba**
- ciężka choroba nieuleczalna — 156 § 1 pkt 2, 161 § 2
 - długotrwała choroba realnie zagrażająca życiu — 156 § 1 pkt 2

- psychiczna — 31 § 1, 93, 198
- realnie zagrażająca życiu — 161 § 2
- trwała choroba psychiczna — 156 § 1 pkt 2
- weneryczna — 161 § 2
- zakaźna — 161 § 2, 165 § 1 pkt 1
- zawodowa — 221

Chuligański występ — 57a, 115 § 21

Ciąg przestępstw — 91, 92

Ciąża — zob. **Aborcja**

Ciężki uszczerbek na zdrowiu — 42 § 3, 46, 47 § 1, 105 § 2, 118 § 1, 123 § 2, 140 § 2, 156 § 1, 158, 160 § 1, 162 § 1, 163 § 3 i 4, 165 § 3 i 4, 166 § 3, 173 § 3 i 4, 177 § 2, 185 § 2, 220 § 1, 252 § 2

Ciężkie kalectwo — 156

Ciężkie uszkodzenie ciała — 105 § 2

Cudzoziemiec — 110, 112, 113, 142

Czas

- odbywania kary — 77 § 1
- pobytu w zakładzie — 94 § 2, 96 § 3
- popełnienia przestępstwa — 4 § 1, 31 § 2, 42 § 2, 54 § 2
- pozostały do odbycia kary — 80 § 1
- służby — 337
- wykonywania obowiązku pracy — 35 § 3

Członek organu samorządowego — 115 § 19

Czyn

- ciągły — 12
- lubieżny — 200
- nierządny — 197–201
- nieuczciwej konkurencji — 296a
- objęty wyrokiem — 4 § 2–4

- popełniony za granicą — 111
- zabroniony — 1, 5–7, 9–13, 15–18, 20–24, 28–31, 93, 94, 99, 100, 115 § 1, 291, 318, 349
- zmierzający bezpośrednio do dokonania — 16 § 1

Czynna napaść

- na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną — 222, 223
- na prezydenta RP — 135 § 1
- na przedstawiciela obcego państwa — 136
- na przełożonego lub starszego stopniem — 345

Czynna służba wojskowa — 115 § 13 pkt 8 i § 17, 144

Czynności

- konstytucyjnego organu RP — 128 § 3
- mające stworzyć warunki do przedsięwzięcia czynu zmierzającego bezpośrednio do jego dokonania — 16 § 1
- narządu ciała — 46, 47 § 1, 157, 354
- psychiczne — 31 § 1
- sądu — 232
- służbowe — 224 § 2, 225, 228, 266 § 2
- urzędowe — 224 § 1
- usługowe — 115 § 13 pkt 4 i 5
- w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych — 218
- związane bezpośrednio z zapewnieniem bezpieczeństwa ruchu pojazdów mechanicznych — 180

Czynność

- seksualna — 197 § 2, 198–200, 202
- służbowa — 346

Czynny żal — 15, 17, 23, 131, 146, 169, 176, 233 § 5 pkt 2, 240 § 2, 252 § 4, 259, 295, 296 § 5, 297 § 3, 298 § 2, 299 § 8, 307

D

Dane informatyczne — 268a § 1, 269–269b, 287 § 1

Darowanie kary — 76 § 2, 107

**Data produkcji lub data przydatności towaru
lub urzędnienia** — 306

Decyzja właściwego organu — 296 § 1, 308

Degradacja — 324 § 1 pkt 3, 327, 328, 332

Dezercja — 145 § 3, 339, 340

Dezinformacja — 132

Dłużnik — 301, 308

Dobro

- chronione prawem — 25 § 1, 26 § 1 i 2, 41, 326 § 2
- które nie przedstawia wartości oczywiście wyższej od dobra ratowanego — 26 § 2
- które sprawca ma szczególny obowiązek chronić — 26 § 4
- kultury — 125 § 1
- mające szczególne znaczenie dla kultury — 125 § 2, 294 § 2
- osobiste — 12
- poświęcone — 26 § 1
- ratowane — 26 § 1 i 2

Dobrowolne

- odstąpienie od przygotowania — 17
- odstąpienie od usiłowania — 15
- uchylenie grożącego niebezpieczeństwa — 169, 176

Dobrowolny powrót — 146, 340

Dochody sprawcy — 33 § 3, 58 § 2

Dokonanie czynu zabronionego — 13, 15–17, 23, 240

Dokument — 115 § 14

- niszczenie, uszkodzenie, uczynienie bezużytecznym, ukrycie lub usunięcie dokumentu, którym sprawca nie ma prawa wyłącznie rozporządzać — 276
- podrobienie lub przerobienie — 270
- stwierdzający prawa majątkowe innej osoby — 275
- stwierdzający tożsamość — 274, 275
- uprawniający do otrzymania sumy pieniężnej albo zawierający obowiązek wypłaty kapitału, odsetek, udziału w zyskach albo stwierdzenie uczestnictwa w spółce — 310, 312

Dokumentacja — 221, 303, 311

Dokumenty

- dotyczące działalności gospodarczej — 303 § 1
- fałszywe lub stwierdzające nieprawdę — 297 § 1
- podrobione lub przerobione — 132, 316 § 1
- z usuniętą oznaką umorzenia — 316 § 1

Dolegliwość kary — 53 § 1

Doprowadzenie

- człowieka do samobójstwa — 151, 207 § 3, 352 § 3
- człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności — 280
- do swojej upadłości lub niewypłacalności — 301 § 2 i 3
- innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem — 286
- innej osoby do obcowania płciowego — 197 § 1

- innej osoby do poddania się albo wykonania innej czynności seksualnej — 197 § 2
- innej osoby do uprawiania prostytucji — 203

Dopuszczalne ryzyko — 27

Dopuszczenie

- do ruchu niezdatnego pojazdu lub prowadzonego przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości, będącą pod wpływem środka odurzającego bądź osobę nieposiadającą wymaganych uprawnień — 179
- do utraty broni palnej lub amunicji — 263 § 4

Dostarczanie

- napoju alkoholowego małoletniemu — 208
- narzędzia, środka przewozu — 18 § 3
- podrobionych lub przerobionych dokumentów lub innych przedmiotów — 132

Dotacja — 297

Dowody niewinności — 236

Dowód

- fałszywy — 233, 235
- w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy — 233

Dowód prawdy — 213 § 2

Dowódca — 321, 326 § 1, 331, 333 § 1, 336 § 3

Dozór

- przy karze łącznej — 90
- przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego — 67 § 2, 68 § 2

- przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary — 73, 74 § 2, 75 § 2
- w stosunku do sprawcy młodocianego — 73 § 2
- w stosunku do sprawcy przestępstwa popełnionego w stanie ograniczonej poczytalności lub przestępstwa popełnionego w związku z uzależnieniem od alkoholu lub innego środka odurzającego — 95 § 2, 97 § 1, 98
- w stosunku do sprawcy przestępstwa popełnionego w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych — 73 § 2
- w stosunku do żołnierza — 334 § 2

Droga publiczna — 178a § 2, 179

Drzewo — 290

Działalność

- gospodarcza — 39 pkt 2, 41 § 2, 188, 244, 282, 296, 303
- obcego wywiadu — 130
- publiczna, społeczna, gospodarcza lub naukowa — 266 § 1
- zakaz prowadzenia — 39 pkt 2a
- zorganizowana działalność przestępcza — 115 § 4 pkt 4

Działania

- lecznicze — 157a § 2
- zbrojne — 122

Działanie

- na szkodę interesu publicznego lub prywatnego — 231
- na szkodę RP — 129
- na szkodę wierzycieli — 300, 302
- niezdolność do należytego pojmowania przedsiębranego działania — 286

- plan — 16 § 1
- w celu osiągnięcia korzyści majątkowej — 327 § 2
- w celu przeprowadzenia eksperymentu
 poznawczego, medycznego, technicznego
 lub ekonomicznego — 27
- w stanie wyższej konieczności — 26
- wspólnie z innymi żołnierzami lub w ich
 obecności — 339 § 2, 343 § 2, 345 § 2, 346 § 2
- ze szczególnym okrucieństwem — 197 § 4, 247 § 2

Dzieci — 253 § 2

Dzieciobójstwo — 149

Dziecko poczęte — 152 § 3, 153 § 2, 157a

E

Egzekucja — 58 § 2, 300, 301

Eksces — 25, 26

**Eksperyment poznawczy, medyczny, techniczny
lub ekonomiczny** — 27

Eksperymenty poznawcze — 123 § 2

Eksplozja materiałów wybuchowych — 136

Ekstradycja — 114

Energia — 278 § 5

Epidemia — 165, 168

Eutanazja — zob. **Zabójstwo na żądanie**

F

Falszowanie

- daty produkcji lub daty przydatności towaru
 lub urządzenia — 306

- dokumentów — 270
- narzędzi pomiarowych — 315
- pieniędzy lub papierów wartościowych — 299 § 1
- urzędowych znaków wartościowych — 313
- wyników wyborów lub referendum — 248
- znaków identyfikacyjnych — 306
- znaków urzędowych — 314

Fałszywa opinia lub tłumaczenie — 233 § 4 i 5

Fałszywe

- dowody — 235
- lub stwierdzające nieprawdę dokumenty — 297 § 1
- oskarżenie — 234
- oświadczenie — 233 § 6
- wiadomości mające istotne znaczenie dla RP — 132
- wystawienie znaków granicznych — 277
- zawiadomienie o przestępstwie — 238, 240
- zeznanie — 112 pkt 4, 233

Finansowanie przestępstw o charakterze terrorystycznym
— 165a

Flaga państwowa — 126 § 2, 137

Formy popełnienia przestępstwa — 13–24

Funkcja — 266 § 1

- publiczna — 228, 229, 265 § 3
- w organach i instytucjach państwowych i samorządu terytorialnego lub zawodowego — 40

Funkcjonariusz publiczny — 105 § 2, 111 § 3, 112 pkt 2, 115 § 13, 222–224, 226, 227, 231, 246, 247 § 3, 266 § 2, 271, 272

Funkcjonowanie administracji rządowej, innego organu państwowego lub administracji samorządowej — 269 § 1

G

Głosowanie — 248–251

Godło — 137

Godność człowieka — 3

Gotówka — 299 § 2

Granice RP — 264, 275 § 2

Gromadzenie

- danych informatycznych — 268a § 1, 269, 287
- informacji — 165 § 1 pkt 4
- niebezpiecznych materiałów — 171, 184
- środków masowej zagłady lub środków walki — 121 § 1
- wiadomości, których przekazanie może wyrządzić szkodę RP — 130

Groźba — 264 § 2

- bezpośredniego użycia gwałtu na osobie — 166
- bezprawna — 115 § 12, 128 § 3, 153 § 1, 191, 197, 203, 224, 232, 245, 246, 249, 250, 260, 346
- karalna — 115 § 12, 190
- kary — 1, 4 § 4
- popełnienia czynu o charakterze terrorystycznym — 115 § 20
- użycia przemocy — 64 § 2, 115 § 3, 280, 281
- zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie — 282

Grób — 262 § 2

Grupa

- ludności — 257
- narodowa, etniczna, rasowa, polityczna, wyznaniowa lub o określonym światopoglądzie — 118

- osób — 252 § 1, 308
- zorganizowana — 65, 258, 259

Gry

- ośrodek gier — 39 pkt 2d
- uczestnictwo w grach hazardowych — 39 pkt 2d
- zakaz wstępu do ośrodków gier — 41c, 244

Grzywna — zob. **Kara grzywny****Gwałt na osobie** — 166**Gwałtowny zamach** — 140**Gwarancja kredytowa** — 297**H****Handel**

- bronią, amunicją lub materiałami wybuchowymi albo rozszczepialnymi — 299 § 1
- ludźmi — 253
- niewolnikami — 8 przep.wprow.

Humanitaryzm — 3**I****Impreza masowa** — 72

- zakaz wstępu — 41b

Impulsy telefoniczne — 285**Informacje** — 16 § 1, 60 § 3, 61 § 1, 165 § 1 pkt 4, 265–268, 299 § 8, 305 § 2, 311**Informowanie** — 72 § 1 pkt 1**Inspekcja pracy** — 225**Instytucja** — 67 § 2, 252 § 1, 297 § 2

- finansowa lub kredytowa — 299

- na rzecz której jest dokonywany przetarg — 305
- społeczna — 47, 49a § 1

Interes

- gospodarczy (istotny) RP — 112 pkt 3
- prawnie chroniony — 266 § 2
- publiczny lub prywatny — 231

Istotna szkoda

- państwowa lub samorządu terytorialnego — 230

J

Jednostka

- gospodarcza — 301 § 1
- organizacyjna niemająca osobowości prawnej — 52, 110 § 1, 115 § 4 pkt 3, 212, 296, 303 § 1, 304
- sił zbrojnych RP — 140
- wojskowa — 323 § 2 pkt 2 i § 4, 336 § 3, 338 § 1, 339 § 1

K

Kabel podmorski — 288 § 3

Kalectwo — 156, 158

Kandydaci w wyborach — 248

Kandydat na żołnierza zawodowego — 323 § 3

Kapitał — 310 § 1

Kara — 32–38; 11, 13, 14 przep.wprow.

- łączna — 85–91
- nadzwyczajne obostrzenie — 38 § 1 i 2, 57
- nadzwyczajne złagodzenie — 10 § 3, 14 § 2, 15 § 2, 19 § 2, 20 § 2, 21 § 3, 22 § 2, 23 § 2, 26 § 3, 29, 30, 31 § 2, 57, 60, 146, 147, 150 § 2, 169 § 2 i 3, 176 § 2, 222 § 2, 233 § 5,

-
- 237, 239 § 3, 264a § 2, 295, 299 § 8, 307, 310 § 3, 319 § 2, 320, 340, 344 § 2
 - obniżenie — 38 § 3
 - obniżenie w wypadku kolizji ustaw — 4
 - odroczenie wykonania — 336
 - odstąpienie od wymierzenia — 14 § 2, 22 § 2, 25 § 2 i 3, 26 § 3, 49, 59, 60 § 7, 61, 107 § 3, 146, 147, 150 § 2, 216 § 3, 217 § 2, 222 § 2, 233 § 5, 239 § 3, 264a § 2, 295 § 1, 307 § 1, 320, 344 § 2
 - orzeczenie poniżej górnej ustawowej granicy — 38 § 3
 - orzeczenie powyżej górnej ustawowej granicy — 64, 65, 178
 - orzeczona za granicą — 114
 - stosowana wobec młodocianych i nieletnich — 10 § 2–4, 54, 60 § 1
 - w wypadku zbiegu przepisów — 11
 - wykonana za granicą — 114
 - za podżeganie i pomocnictwo — 19
 - za prowokację — 24
 - za przygotowanie — 16, 17
 - za usiłowanie — 14, 15
 - zasady wymiaru kary — 53–63
- Kara aresztu wojskowego** — 322
- Kara dożywotniego pozbawienia wolności** — 32 pkt 5, 38 § 3, 54 § 2, 78 § 3, 80 § 3, 81, 88
- Kara dyscyplinarna** — 321, 331
- Kara grzywny** — 4 § 3, 7 § 3, 32 pkt 1, 33, 38 § 2, 58 § 2 i 3, 60 § 6 pkt 2 i 3, 70 § 1 pkt 2, 71, 75 § 2, 76 § 2, 86, 89, 101 § 1 pkt 5, 107 § 4, 300, 337

- orzekana obok kary pozbawienia wolności — 33 § 2, 289 § 4, 309
- orzekana w razie warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności lub ograniczenia wolności — 71
- samoistna — 33 § 1
- zakaz orzekania — 58 § 2
- zasady wymiaru — 33

Kara ograniczenia wolności — 4 § 3, 7 § 3, 32 pkt 2, 34–36, 38 § 2, 58 § 3, 60 § 6, 63 § 1, 69, 70 § 1 pkt 2, 71, 83, 86, 87, 89, 323, 330, 337

- obowiązki skazanego na karę ograniczenia wolności — 34–36
- orzekana wobec żołnierzy — 323, 330
- zasady wymiaru — 34, 323
- zwolnienie z odbycia reszty kary — 83

Kara pozbawienia wolności — 4 § 3, 7 § 2 i 3, 32 pkt 3, 33 § 2, 37, 38, 40 § 2, 43 § 2, 58 § 1, 3 i 4, 59, 60 § 4, 62, 63 § 1, 64, 66 § 2 i 3, 69, 71, 74, 75, 77, 79, 86 § 1, 87, 89, 95–96, 178, 289 § 4, 322 § 1, 337

- 25 lat pozbawienia wolności — 32 pkt 4, 78 § 3, 88
- zaliczenie na poczet kary okresu pobytu skazanego w zamkniętym zakładzie leczenia odwykowego — 96 § 4
- zaliczenie na poczet kary okresu rzeczywistego pozbawienia wolności — 63
- zasady wymiaru — 37

Karalność

- ustanie — 101, 102, 104
- wyższa — 21

- Kary cielesne** — 124
- Katastrofa** — 163, 164, 173–176
- Kazirodztwo** — 201
- Kobieta ciężarna** — 152–154, 157a § 2
- Komornik** — 115 § 13 pkt 3
- Komputerowy program** — 269b, 278 § 2, 291–293
- Konwersja** — 299 § 2
- Korzyści związane z popełnieniem przestępstwa przez inne osoby** — 299 § 1
- Korzyść** — 27
- majątkowa — 33 § 2, 45, 52, 112 pkt 5, 115 § 3 i 4, 204 § 1, 228–231, 253, 278, 282, 286, 287, 296 § 2, 296a, 302 § 2 i 3, 305, 327 § 2, 362
 - majątkowa lub osobista — 228–231, 250a, 264a, 271 § 3
 - majątkowa znacznej wartości — 228 § 5, 229 § 4, 299 § 6
 - zwrot — 52
- Kościół** — 195
- Kradzież** — 278
- energii lub karty do automatu bankowego — 278 § 5
 - leśna — 290
 - programu komputerowego — 278 § 2
 - rozbójnicza — 281
 - z włamaniem — 64 § 2, 279
- Kredyt** — 297
- Krytyczne położenie** — 203, 242 § 3
- Krzywda** — 46 § 2
- Kumulatywna kwalifikacja prawna** — 11
- Kurator** — 67 § 2, 72 § 1 pkt 1, 73 § 1
- sądowy — 115 § 13
 - wojskowy — 334 § 1

L

Las — 290

Leczenie — 72 § 1 pkt 6, 95–98

Lecznicy zabieg — 192 § 1

Lekarze psychiatrzy — 93

Lichwa — 304

Lista

– kandydujących lub głosujących — 248 pkt 1

– wyborcza — 248 pkt 2

– z podpisami obywateli — 248 pkt 6

Lokal — 193

Ł

Łapownictwo — zob. **Przekupstwo**

Ławnik — 115 § 13 pkt 3

Łożenie na utrzymanie — 72 § 1 pkt 3, 209

M

Małoletni — 39 pkt 2a–2b, 41 § 1a–1b, 41a, 51, 73 § 2, 84a, 101,
199 § 2–3, 200, 202, 204, 207, 208, 210, 211, 213

Materiał

– jądrowy — 184

– radioaktywny — 171

– wybuchowy — 354, 358–360

Materiały

– wybuchowe — 148 § 2 pkt 4; 5 § 1 pkt 7 przep.wprow.

– wybuchowe lub łatwopalne — 163 § 1 pkt 3

– wybuchowe lub rozszczepialne — 299 § 1

Matka — 149, 157a § 3

Mediacja — 53 § 3

Miejsce

- czynu — 181 § 3
- popełnienia czynu zabronionego — 6 § 2
- popełnienia przestępstwa — 111–113
- publiczne — 261
- spoczynku zmarłego — 262
- stałego pobytu — 34 § 2
- wykonywania obowiązku pracy — 35 § 3
- wyznaczone miejsce przebywania — 338, 339
- wyznaczone miejsce wykonywania obowiązków służbowych — 145
- zamknięcia — 242 § 4
- zdarzenia — 42 § 2 i 3, 47 § 3, 178,

Miejscowość niebroniona — 122 § 1

Mienie — 64 § 2, 254 § 1, 282, 305, 355, 360

- nieruchome — 299 § 1
- rozporządzenie — 282, 286
- ruchome — 44 § 2, 299 § 1
- w wielkich rozmiarach — 163, 165, 171–173
- wielkiej wartości — 115 § 6, 167 § 1, 289 § 2, 294
- znacznej wartości — 115 § 5, 167 § 1, 289 § 2, 292 § 2, 294

Młodociany — 54, 60 § 1, 70 § 2, 73 § 2, 115 § 10

Mniejsza waga czynu — zob. **Wypadek mniejszej wagi**

Moc obronna RP — 140

Motywacja — 53 § 2

- zasługująca na szczególne potępienie — 40 § 2, 148 § 2 pkt 3

Możliwości zarobkowe — 33 § 3, 58 § 2

Możliwość

- odstąpienia od udziału w eksperymencie — 27 § 2
- popełnienia czynu zabronionego — 9 § 1 i 2
- przewidzenia następstwa czynu — 9 § 3
- wyboru rodzaju kary — 58 § 1

N

Nabycie — 311

Nabywanie

- rzeczy uzyskanych za pomocą czynu zabronionego — 291–293
- urzędowego znaku wartościowego podrobionego, przerobionego albo z usuniętą oznaką umorzenia — 313 § 2

Nadużycie

- stanowiska albo wykonywanego zawodu — 41 § 1
- stosunku zależności — 199, 250
- udzielonych uprawnień — 296 § 1
- uprawnień funkcjonariusza publicznego — 231

Nadzwyczajne złagodzenie kary — zob. **Kara**

Najbliższy — 41a, 60 § 2 pkt 3, 115 § 11 i 12, 157 § 5, 177 § 3, 190, 207, 209, 233 § 3, 236 § 2, 239 § 2 i 3, 240 § 3, 278 § 4, 279 § 2, 284 § 4, 285 § 2, 286 § 4, 287 § 3, 289 § 5

Najemna służba wojskowa — 142

Nakaz prawny

- wydany przez organ państwowy — 242 § 1, 243

Nakłanianie

- do popełnienia czynu zabronionego — 18, 19, 24
- do uprawiania prostytucji — 204
- małoletniego do spożycia napoju alkoholowego — 208

Napój alkoholowy — 208

Naprawienie szkody — 39 pkt 5, 46 § 1, 53 § 2, 60 § 2 pkt 1 i 2, 66 § 3, 67 § 3, 72 § 2, 295, 296 § 5, 307

Narażenie

- na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu — 160 § 1
- na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych — 209
- na utratę zaufania — 212
- na zarażenie wirusem HIV, chorobą weneryczną lub zakaźną, ciężką chorobą nieuleczalną lub realnie zagrażającą życiu — 161
- pracownika na niebezpieczeństwo — 220
- życia lub zdrowia — 160, 162 § 1, 220

Naród — 112 pkt 1a, 132a, 133

- przestępstwa pomówienia — 132a

Naruszenie

- czynności narządu ciała — 46, 47, 157, 354
- miru domowego — 193
- nietykalności cielesnej — 216 § 3, 217, 222, 245, 257
- nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej — 222
- nietykalności cielesnej podwładnego przez żołnierza — 351

- nietykalności cielesnej świadka, biegłego, tłumacza, oskarżyciela albo oskarżonego — 245
- obowiązków — 53 § 2, 115 § 2
- obowiązku służbowego — 229 § 3, 356 § 1
- praw pracownika — 218
- przepisów o tajności głosowania — 251
- przepisów prawa — 228 § 3
- przepisów prawa o ubezpieczeniach społecznych — 219
- rażące porządku prawnego — 68 § 2 i 3, 75 § 2 i 3, 97 § 2, 336 § 2
- tajemnicy korespondencji — 267
- zakazu wytwarzania, posiadania, obrotu lub przewozu określonych przedmiotów — 44 § 5
- zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym — 177, 355
- zasad dyscypliny wojskowej — 333 § 2, 336 § 2

Narzędzie

- dostarczanie go — 18 § 3
- pomiarowe lub probiercze — 315, 316

Następstwa czynu

- powodujące surowszą odpowiedzialność — 9 § 3
- rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa — 53 § 2

Nauka — 72 § 1 pkt 4

Nawiązka — 39 pkt 6, 44 § 3, 46 § 2, 47, 48, 57a, 212 § 3, 216 § 4, 290 § 2

Nawoływanie do popełnienia przestępstwa — 255

Niebezpieczeństwo

- dla życia lub zdrowia wielu osób albo dla mienia w wielkich rozmiarach — 163–165, 171

- dobrowolne uchylenie grożącego niebezpieczeństwa — 169, 176
- grożące jakimkolwiek dobru chronionemu prawem — 26
- grożące zdrowiu lub życiu kobiety ciężarnej albo dziecka poczętego — 157a § 2
- katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym — 174
- katastrofy, zawalenia się budowli, gwałtownego wyzwolenia energii itp. — 163–165, 168, 169
- nieudzielenie pomocy w niebezpieczeństwie — 162
- osobiste — 26 § 4
- powstania szkody — 356 § 1
- pożaru — 163
- przeszkadzanie działaniu mającemu na celu zapobieżenie niebezpieczeństwu dla życia lub zdrowia wielu osób albo mienia w wielu rozmiarach — 172
- utraty lub uszkodzenia pojazdu albo jego części lub zawartości — 289 § 2
- utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu — 158, 160, 162, 220

Niebezpieczny przedmiot — 159, 223, 280 § 2, 345 § 3

Niedopełnienie obowiązku

- przez funkcjonariusza publicznego — 231
- przez osobę obowiązaną do zajmowania się sprawami majątkowymi lub działalnością gospodarczą osoby fizycznej, prawnej albo jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej — 296

- przez osobę odpowiedzialną za bezpieczeństwo i higienę pracy — 220

Nielegalne przekroczenie granicy — 264

Nieletni — 10, 53 § 2, 54

Niełożenie na utrzymanie

- osoby najbliższej lub innej osoby — 209

Nieostrożne obchodzenie się z bronią wojskową, amunicją, materiałem wybuchowym lub innym środkiem walki — 354

Niepczytalność — 31, 93–95, 99, 198

Niepodleganie karze — 15 § 1, 17, 23 § 1, 131, 160 § 4, 169 § 1, 176 § 1, 220 § 3, 233 § 3, 236 § 2, 239 § 2, 240 § 3, 252 § 4, 259, 296 § 5, 297 § 3, 298 § 2, 299 § 8

Niepodległość RP

- pozbawienie — 127

Nieporadna osoba — 207, 210, 211

Nieposłuszeństwo — 319

Nieprawda — 233, 297 zob. **Poświadczenie nieprawdy**

Nieprawdziwe

- dane mające wpływ na prawo do świadczeń albo ich wysokość — 219
- informacje w dokumentacji związanej z obrotem papierami wartościowymi — 311
- zeznanie — 233

Nieprawdzenie dokumentacji działalności gospodarczej — 303

Niestosowanie się do orzeczonego przez sąd zakazu lub nakazu — 244

Nieświadomość bezprawności czynu — 30

- Nietrzeźwość** — 47 § 3
- Nietykalność cielesna** — 222, 257, 351
- Nieuczciwe zachowanie** — 296b § 1
- Nieudzielenie pomocy w niebezpieczeństwie** — 162
- Nieumyślność** — 8, 20, 60 § 2 pkt 3
- nieumyślne spowodowanie śmierci — 155
- Niewykonanie rozkazu** — 319, 343, 344
- Niewypłacalność** — 301, 302
- Niezachowanie ostrożności**
- wymaganej w danych okolicznościach — 9 § 2
- Niezawiadomienie**
- o przestępstwie — 240
 - o wypadku przy pracy lub chorobie zawodowej — 221
- Niezdolność**
- do należytego pojmowania przedsiębranego działania — 286 § 1
 - do pełnienia służby wojskowej — 147, 320
 - do pracy w zawodzie — 156 § 1 pkt 2
- Niszczenie**
- broni, amunicji, materiału wybuchowego lub innego środka walki — 360
 - danych informatycznych — 269–269b
 - dobra kultury — 125
 - dokumentów dotyczących działalności gospodarczej — 303
 - dokumentu, którym sprawca nie ma prawa wyłącznie rozporządzać — 276
 - mienia — 288, 300
 - obiektu albo urządzenia o znaczeniu obronnym — 140
 - przedmiotu — 316

- przygotowanych środków do popełnienia czynu zabronionego — 17 § 1
- roślin lub zwierząt — 181 § 2
- urządzenia nawigacyjnego — 167 § 2
- zapisu istotnej informacji — 268
- znaków granicznych — 277
- znaków państwowych (godła, sztandaru, chorągwi, bandery, flagi) — 137

Nośnik informacji — 115 § 14, 268 § 2, 268, 269

Notariusz — 115 § 13 pkt 3

Nóż — 159, 222, 280 § 2

O

Obawa

- przed odpowiedzialnością karną — 233 § 3, 236 § 2, 239 § 3, 240 § 3
- przed spełnieniem groźby — 190
- przed spełnieniem groźby bezprawnej — 191

Obca organizacja wojskowa — 141

Obce wojsko — 141

Obcowanie płciowe lub inne czynności seksualne

— 197–201

Obcy wywiad — 130

Obieg — 312, 313

Obiekt

- budowlany — 186, 188
- niebroniony — 122 § 1
- o znaczeniu obronnym — 140

Obliczanie głosów — 248 pkt 4

Obniżenie

- górnej granicy ustawowego zagrożenia — 38 § 1
- stopnia wojskowego — 324, 328, 332
- wymierzonej kary — 4 § 2

Obowiązek

- naprawienia szkody — 39 pkt 5, 46, 67 § 3, 72 § 2
- niedopełnienie obowiązku — 296
- niedopełnienie obowiązku przez żołnierza — 359
- niedopuszczenie do popełnienia czynu zabronionego — 18 § 3
- ochrony dobra — 26 § 4
- opieki — 160 § 2
- opuszczenia lokalu 72 § 1 pkt 7b
- powiadamiania — 297 § 2
- powstrzymania się od kontaktowania się z określonymi osobami — 72 § 1 pkt 7a
- powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach — 39 pkt 2b, 41a, 43, 72 § 1 pkt 7a, 84a, 244
- służbowy — 229 § 3
- służby wojskowej — 143
- świadczenia niewspółmiernego ze świadczeniem wzajemnym — 304
- uiszczenia kwoty pieniężnej — 44 § 4 i 6
- wynikający ze służby wojskowej — 341, 342, 356
- wypłaty kapitału — 310 § 1
- zapobiegnięcia skutkowi — 2
- zgłaszania się do Policji, innego organu — 41a § 2, 43
- zwrotu dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdu — 43 § 3

Obowiązki

- ciążące na sprawcy — 26 § 5
- przy karze łącznej — 86 § 3, 89 § 3
- przy karze ograniczenia wolności — 34–36, 83, 323
- przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego — 67, 334
- przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary — 72, 74, 75 § 2, 334, 335
- służbowe — 145, 222, 223, 226, 336 § 3, 345 § 2, 348
- wojskowe — 141

Obraza uczuć religijnych — 196

Obrażenie ciała — 355 § 1

Obrona konieczna — 25

Obronność kraju — 269 § 1

Obrót — 299 § 1

Obrót gospodarczy — 46 § 1, 314, 315

Obrót papierami wartościowymi — 311

Obrót publiczny — 314

Obrzędy religijne — 196

Obrzędy żałobne — 195

Obsunięcie się ziemi, skał lub śniegu — 163 § 1 pkt 2

Obszar okupowany — 123 § 1 pkt 4, 125 § 1

Obywatel innego państwa — 141

Obywatel polski — 109, 110, 112, 113, 114 § 4, 141

Obywatele zgłaszający kandydatów w wyborach lub inicjujący referendum — 248 pkt 6

Ochrona

- gatunkowa roślin lub zwierząt — 181 § 3
- środowiska — 47 § 2, 225 § 1
- zdrowia — 47 § 1

Odbywanie kary za skazanego — 239**Odmowa**

- pełnienia służby wojskowej albo wykonywania obowiązku wynikającego z tej służby — 341
- pełnienia zastępczej służby wojskowej lub wykonania obowiązku wynikającego z tej służby — 145
- wykonania rozkazu — 343, 344

Odpady mogące zagrozić życiu lub zdrowiu wielu osób lub środowisku — 183**Odpowiedzialność karna — 1**

- cudzoziemca — 110, 112
- granice wieku — 10
- łagodniejsza — 28 § 2
- nieletniego — 10
- obawa przed odpowiedzialnością karną — 233 § 3, 236 § 2
- okoliczności osobiste wpływające na odpowiedzialność karną — 21
- osoby zajmującej się sprawami majątkowymi innego podmiotu — 308
- podżegacza i pomocnika — 18 § 2 i 3, 19, 20, 22
- prowokatora — 24
- sprawcy, współsprawcy, współdziałającego — 18, 20, 21, 23
- surowsza — 9 § 3
- wyłączenie — 25–31
- za fałszywe zeznania — 233
- za przestępstwo popełnione za granicą — 109–111

- za przestępstwo skutkowe popełnione przez zaniechanie — 2
- za przygotowanie — 16, 17
- za usiłowanie — 14, 15
- zasady — 1–12

Odroczenie

- służby wojskowej lub zastępującej służbę wojskową — 143
- wykonania kary pozbawienia wolności — 336

Odsetki — 310 § 1

Odstąpienie

- od czynu zabronionego — 15 § 1
- od przygotowania do przestępstwa — 17
- od udziału w eksperymencie — 27 § 2
- od udziału w zorganizowanej grupie albo związku mającym na celu popełnianie przestępstw — 259
- od wymierzenia kary — 14 § 2, 22 § 2, 25 § 2 i 3, 26 § 3, 49, 59, 60 § 7, 61, 107 § 5, 146, 147, 150 § 2, 216 § 3, 217 § 2, 222 § 2, 233 § 5, 237, 239 § 3, 295, 307 § 1, 320, 331, 344 § 2
- od wymierzenia środka karnego — 61 § 2

Odszkodowanie — 298 § 1 i 2

Odwaga

- wykazanie się nią — 336 § 3

Odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia — 81, 82

Odznaczenia

- utrata ich — 40

Odznaka

- jej utrata — 326 § 1
- wojskowa nieprzyjaciela, państwa neutralnego albo organizacji lub komisji międzynarodowej — 126 § 2

Oferent — 311**Ograniczanie człowieka w przysługujących mu prawach — 194****Ograniczenie poczytalności — 31 § 2 i 3, 95, 96****Ogrodzony teren — 193****Okoliczności — 60 § 4, 94, 289 § 2, 292 § 1, 299 § 2**

- mające istotne znaczenie dla uzyskania kredytu, pożyczki bankowej, gwarancji kredytowej, dotacji, subwencji lub zamówienia publicznego — 297 § 1
- mające znaczenie dla zawarcia umowy będącej przedmiotem przetargu — 305 § 2
- mogące mieć wpływ na wstrzymanie lub ograniczenie wysokości udzielonego kredytu — 297 § 2
- niemogące mieć wpływu na rozstrzygnięcie sprawy — 233 § 5 pkt 1
- nieznanе dotychczas organowi ścigania — 60 § 4
- osobiste wpływające na odpowiedzialność karną — 21
- popełnienia czynu — 66 § 1, 259
- popełnienia przestępstwa — 42 § 1, 60 § 3, 77 § 1, 299 § 8
- sprawy — 10 § 2 i 4
- szczególne — 69 § 3
- szczególnie niebezpieczne — 165 § 1 pkt 5
- wpływające na wymiar kary — 55
- wyłączające odpowiedzialność karną — 25–31, 213, 318, 319

- wymagające natychmiastowego przeciwdziałania — 319
- zamachu — 25 § 3

Okoliczność

- stanowiąca znamię czynu zabronionego — 28
- wyłączająca bezprawność albo winę — 29, 30
- wyłączająca ukaranie sprawcy czynu zabronionego — 100

Okres, na który orzeczono zakaz — 43 § 3

Okres odbywania kary — 35 § 2

Okres odroczenia — 336

Okres pobytu skazanego w zamkniętym zakładzie leczenia odwykowego — 96

Okres próby

- przy karze łącznej — 89 § 3
- przy leczeniu ambulatoryjnym lub rehabilitacji — 97
- przy warunkowym umorzeniu postępowania — 67, 68
- przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary — 60 § 5, 70, 72–76,
- przy warunkowym zwolnieniu — 80, 82

Okres rzeczywistego pozbawienia wolności — 63 § 1

Okres rzeczywistego stosowania środków zapobiegawczych — 63 § 2

Okrucieństwo — 148 § 2 pkt 1, 197 § 4, 207 § 2, 247 § 2, 352 § 2; 5 § 2 pkt 1 przep. wpraw.

Opinia dowódcy jednostki — 336 § 3

Opuszczenie jednostki lub wyznaczonego miejsca przebywania przez żołnierza — 338–340

Opuszczenie zakładu karnego lub aresztu śledczego bez dozoru — 242 § 2

Organ — 308

- administracji rządowej — 224

- konstytucyjny organ RP — 128, 226 § 3
- organizacji międzynarodowej — 115 § 20
- państwowy — 269 § 1, 300 § 2
- państwowy lub samorządowy — 252 § 1
- państwowy lub samorządu terytorialnego — 224
- polski organ władzy — 137 § 2
- powołany do ścigania przestępstw — 60 § 3 i 4, 238, 240, 259, 299 § 8
- samorządu zawodowego lub gospodarczego — 40 § 1
- władzy publicznej — 40 § 1, 115 § 20
- wojskowy — 342 § 1 pkt 2

Organizacja — 252

- lub instytucja niosąca pomoc charytatywną — 35 § 1
- międzynarodowa albo krajowa — 230 § 1, 230a § 1
- społeczna — 47, 49, 49a, 67 § 2

Organizowanie adopcji dzieci — 253 § 2**Organy państwowe i samorządu terytorialnego
lub zawodowego** — 40 § 1**Orzeczenie**

- o warunkowym umorzeniu postępowania karnego — 68 § 3
- pozbawienia lub ograniczenia praw rodzicielskich lub opiekuńczych — 51
- sądu — 242, 243
- zapadłe za granicą — 114

Osadzenie skazanego w zakładzie karnym — 81**Oskarżenie prywatne** — zob. **Ściganie z oskarżenia prywatnego****Oskarżony** — 245**Oskarżyciel** — 245

Osoba

- bezradna — 198
- działająca w imieniu lub na rzecz podmiotu zagranicznego — 265 § 2
- fizyczna — 296 § 1, 308
- fizyczna lub prawna — 52, 252 § 2, 303 § 1, 304
- godna zaufania — 67 § 2, 73 § 1
- korzystająca z prawa zakrajowości — 136 § 1
- która w chwili popełnienia czynu zabronionego była żołnierzem — 328
- najbliższa — zob. **Najbliższy**
- należąca do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa — 136 § 2
- niepoczytalna — 31 § 1, 93, 94, 99, 198
- nieporadna — 207, 210, 211
- nieposiadająca wymaganych uprawnień — 179
- nieupoważniona — 289 § 2
- nieuprawniona — 171, 263 § 3, 266 § 2, 268
- o ograniczonej poczytalności — 31 § 2, 95
- pełniąca funkcję publiczną — 115 § 19, 229
- podejrzana o popełnienie przestępstwa — 236
- powołana do służby wojskowej — 336 § 6
- pozbawiona wolności — 243, 247
- pozostająca w stosunku przysposobienia — 115 § 11
- pozostająca we wspólnym pożyciu — 115 § 11
- prawna — 212, 296 § 1, 308
- przybrana do pomocy — 222, 223, 225, 226
- uczczenie jej — 261
- upoważniona do wystawienia dokumentu — 271, 272
- uprawniona — 193, 250, 278 § 2

- uprawniona do przeprowadzania kontroli w zakresie ochrony środowiska — 225
- zależna — 199, 207
- zatrudniona — 35 § 2
- zatrudniona w jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi — 115 § 19

Osoby poszkodowane w wypadkach komunikacyjnych — 47 § 3

Ostateczna potrzeba — 319

Oszczerstwo — 212, 213

Oszustwo

- kredytowe — 297
- ubezpieczeniowe — 298

Otulina — 188

P

Państwo

- obce — 136–138
- sprzymierzone — 349

Papiery wartościowe — 299 § 1

Paserstwo — 291–293

Pedofilia — 200b

Pełnienie

- czynności związanych bezpośrednio z zapewnieniem bezpieczeństwa ruchu pojazdów mechanicznych prowadzonych przez osobę w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego — 180
- służby wojskowej — 341 § 1
- zawodowej służby wojskowej — 326

Pieniądze — 278 § 5, 299 § 2, 310, 312, 316 § 1

Pismo zamknięte — 267 § 1

Placówka

– leczniczo–rehabilitacyjna — 97 § 1

– służby zdrowia, opieki społecznej — 35 § 1

Plan działania — 16 § 1

Płatna protekcja — 230

Pobicie człowieka — 158, 159

Pochód — 260

Poczytalność ograniczona — 31 § 2 i 3, 95

Podanie wyroku do publicznej wiadomości — 39 pkt 8,
50, 215

Podawanie się za funkcjonariusza publicznego — 227

Poddanie się leczeniu — 72 § 1 pkt 6

Poddanie sprawcy próbie — 65

Podjęcie postępowania warunkowo umorzonego — 68,
333 § 2

Podmiot zagraniczny — 265 § 2

Podpis — 270 § 2

Podrabianie lub przerabianie

– daty produkcji lub daty przydatności towaru
lub urządzenia — 306

– dokumentów — 270

– pieniędzy i papierów wartościowych — 310

– protokołów lub innych dokumentów
wyborczych — 248 pkt 3

– zalegalizowanego narzędzia pomiarowego
lub probierczego — 315

Podstęp — 267 § 2

Podstawowe potrzeby życiowe — 209

Podstęp — 143, 145 § 1, 153, 166, 197, 203, 235, 248 pkt 2, 249, 264 § 2, 272, 342

Podwładny

- naruszenie jego nietykalności cielesnej — 351–353
- poniżenie lub znieważenie go — 350

Podwyższenie wymiaru kary — 64

Podżeganie — 18, 19, 22, 24

Pogrzeb — 195

Pojazd

- dopuszczenie niezdatnego do ruchu lub prowadzonego przez osobę nietrzeźwą lub znajdującą się pod wpływem środka odurzającego lub nieposiadającą wymaganych uprawnień — 179
- prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego — 47 § 3, 178a § 1 i 2
- uzbrojony pojazd mechaniczny — 355
- wojskowy pojazd mechaniczny — 362
- zabór pojazdu mechanicznego w celu krótkotrwałego użycia — 289
- zakaz prowadzenia go — 39 pkt 3, 42, 43 § 3, 67 § 3, 244

Pokrzywdzony — 12, 44 § 1, 46 § 2, 53 § 2, 60 § 2 pkt 1, 66 § 3, 68 § 2, 72 § 1 pkt 2, 209, 290 § 2, 297 § 3, 300 § 4, 305 § 3

Polecenie wykonania czynu zabronionego — 18 § 1

Polski Czerwony Krzyż — 212 § 3, 216 § 4

Pomnik — 261

Pomoc

- do samobójstwa — 151

- do zbycia lub ukrycia rzeczy uzyskanej za pomocą czynu zabronionego — 291, 292
- skazanym — 67 § 2, 73 § 1, 97 § 1
- sprawcy przestępstwa — 239
- w przerwaniu ciąży — 152 § 2

Pomocnictwo — 18, 19, 22 § 1

Pomówienie — 132a, 212, 213

Poniechanie dalszej działalności spiskowej, szpiegowskiej — 131

Poniżanie — 212, 226 § 3, 350, 353

Poplecznictwo — 239

Pornografia — 200, 202

- produkowanie treści pornograficznych — 200a
- utrwalanie treści pornograficznych — 200a

Porozumienie

- przy czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną — 223
- przy przetargu — 305
- przy uwolnieniu się osoby pozbawionej wolności — 242 § 4
- w celu niewykonania lub odmowy wykonania rozkazu — 343
- w celu popełnienia przestępstwa — 16–18, 299 § 5
- w celu pozbawienia niepodległości, oderwania części obszaru lub zmiany przemocą konstytucyjnego ustroju RP — 127

Poród — 149

Porządek prawny — 66 § 1, 68 § 2 i 3, 75, 77 § 1, 83, 84 § 1, 97 § 2, 99 § 1, 336 § 2

Porzucenie

- małoletniego poniżej lat 15 albo osoby nieporadnej — 210
- materiału jądrowego albo innego źródła promieniowania jonizującego — 184
- porzucenie cudzego pojazdu mechanicznego — 289 § 2

Poseł do Parlamentu Europejskiego — 115 § 13 pkt 2a

Posiadanie bez wymaganego zezwolenia broni palnej lub amunicji — 263 § 2

Posłuch dla rozkazu — 319 § 1

Posługiwanie się dokumentem stwierdzającym tożsamość innej osoby albo jej prawa majątkowe
— 275 § 1

Postawa skazanego — 77 § 1

Postawa sprawcy — 66 § 1, 69 § 2

Postępy leczenia — 97 § 1

Poświadczenie nieprawdy w dokumencie — 271, 272

Potrącenie wynagrodzenia za pracę — 35 § 2, 86 § 3, 323 § 3

Powoływanie się na swoje wpływy w instytucji państwowej lub samorządu terytorialnego — 230

Powrót

- do kraju — 339 § 3
- do przestępstwa — 64
- do przestępstwa jako okoliczność wpływająca na zaostrenie kary — 38, 57, 64
- do przestępstwa wielokrotnego — 64
- do stopnia szeregowego — 40 § 1, 327
- przestępca powrotny — 64
- żołnierza do jednostki — 340

**Powstrzymanie się od nadużywania alkoholu lub
używania innych środków odurzających — 72 § 1 pkt 5**

Pozbawienie

- bezprawne wolności — 189
- człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności
płodzenia — 156 § 1 pkt 1
- praw publicznych — 39 pkt 1, 40, 43, 90 § 2, 332
- praw rodzicielskich lub opiekuńczych — 51

Pożar — 163 § 1 pkt 1, 164, 168, 169

Pożyczka bankowa — 297

Praca

- bezpieczeństwo i higiena — 220
- nieodpłatna, kontrolowana na cele społeczne — 34, 35,
86 § 3
- wykonywana — 266 § 1

Pracownik

- administracji rządowej, innego organu państwowego
lub samorządu terytorialnego — 115 § 13 pkt 4
- banku, instytucji finansowej lub kredytowej — 299 § 2
- organu kontroli państwowej lub organu kontroli
samorządu terytorialnego — 115 § 13 pkt 5
- wojska — 317 § 2, 323 § 5
- złośliwe lub uporczywe naruszanie jego praw — 218

Prawa majątkowe — 275, 284, 299

Prawo

- do głosowania — 249
- do kandydowania — 249
- wyborcze — 40 § 1

Prawne czynności służbowe — 224

Prezydent RP — 115 § 13, 134, 135

- Prochy ludzkie** — 262 § 1
- Profesjonalne zawody sportowe** — 296b § 1
- Program komputerowy** — 278 § 2, 293 § 1
- Prokurator** — 53 § 3, 115 § 13 pkt 3
- Propagowanie faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju państwa** — 256
- Protokoły wyborcze** — 248 pkt 3, 249 pkt 4
- Prowokacja** — 24
- Przebieg odbywania kary** — 34 § 2
- Przedawnienie** — 101–105; 4 pkt 2, 9 i 15 przep. wpraw.
– karalności — 101
– przerwanie biegu — 102, 104
– przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego — 101 § 2 i 3
– spoczywanie — 104
– wykonania kary — 76 § 2, 103
– zakaz — 105
- Przedmiot**
– czci religijnej — 196
– czynności wykonawczej — 13 § 2
– mający charakter pornograficzny — 202
– niebezpieczny — 280 § 2, 345 § 3
– wyposażenia żołnierza — 363
– zamachu — 12
- Przejęcie do wykonania wyroku skazującego zapadłego za granicą** — 114 § 3
- Przejęcie kontroli nad statkiem wodnym lub powietrznym** — 166
- Przekazanie ścigania** — 114 § 3

Przekroczenie

- dopuszczalnej zawartości alkoholu we krwi — 115 § 16
- granic obrony koniecznej — 25 § 2 i 3
- granic ostatecznej potrzeby — 319 § 12
- granic RP — 264
- granic wyższej konieczności — 26 § 3
- uprawnień przez funkcjonariusza publicznego — 231
- uprawnień przez żołnierza — 359

Przekupstwo — 228, 230, 302

- bierne — 228
- czynne — 229
- płatna protekcja — 230
- upadłego i wierzyciela — 302
- uzależnienie wykonania czynności służbowej od łapówki — 228 § 4

Przełożony w wojsku — 115 § 18, 334 § 2, 345–347

Przemoc — 41a, 64 § 2, 115 § 3, 119 § 1, 127, 128, 153, 191, 197, 202 § 3, 203, 224, 232, 242 § 4, 245, 246, 249, 250, 260, 264 § 2, 280, 281, 282, 289 § 3, 346

Przeniesienie do rezerwy — 337

Przepadek

- narzędzi — 202
- osiągniętych korzyści majątkowych pochodzących z przestępstwa — 45
- pieniędzy, dokumentów i znaków wartościowych podrobionych, przerobionych albo z usuniętą oznaką umorzenia — 316
- podrobionych lub przerobionych narzędzi pomiarowych — 316

- przedmiotów pochodzących z przestępstwa lub służących do jego popełnienia — 39 pkt 4, 44, 139, 202 § 5, 269b § 2, 299 § 7, 316
- rzeczy uzyskanej za pomocą czynu zabronionego — 293 § 2
- tytułem środka zabezpieczającego — 99 § 1, 100
- udaremnianie lub znaczne utrudnianie jego orzeczenia — 299 § 1

Przeproszenie pokrzywdzonego — 72 § 1 pkt 2

Przerwanie ciąży — zob. **Aborcja**

Przestępstwo — 1, 7, 11

- czas popełnienia — 6 § 1
- formy popełnienia — 13–24
- miejsce popełnienia — 6 § 2
- nieumyślne — 9 § 2, 60 § 2
- o charakterze terrorystycznym — 65, 110 § 1, 115 § 20, 258 § 2 i 4
- podobne — 64, 115 § 3
- popełnione na szkodę małoletniego — 51
- popełnione w czasie zasadniczej służby wojskowej — 337
- popełnione wspólnie z nieletnim — 53 § 2
- popełnione za granicą — 109–114
- skarbowe — 234, 235, 236 § 1, 238, 239 § 1, 255 § 1, 258 § 1, 259
- skutkowe popełnione przez zaniechanie — 2
- umyślne — 9 § 1, 64 § 1 i 2, 66 § 1, 68 § 1, 73 § 2, 326 § 2, 327 § 2

Przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności — 41a § 2, 84a, 95a, 106a, 197, 199, 200, 202

Przesuwanie znaków granicznych — 277

Przesyłanie

- danych informatycznych — 287 § 1
- za granicę dokumentu stwierdzającego tożsamość innej osoby albo jej prawa majątkowe — 275 § 2

Przeszkadzanie

- akcji ratowniczej — 172
- publicznemu wykonywaniu aktu religijnego — 195
- wykonywaniu praw wyborczych — 249

Przetarg publiczny — 305

Przetwarzanie

- danych informatycznych — 268a § 1
- informacji — 287 § 1

Przewinienie dyscyplinarne — 234–236

Przewożenie

- materiału jądrowego albo innego źródła promieniowania jonizującego — 184
- za granicę dokumentu stwierdzającego tożsamość innej osoby albo jej prawa majątkowe — 275 § 2

Przygotowanie

- do dezercji — 339 § 4
- do fałszowania dokumentów — 270 § 3
- do fałszowania pieniędzy — 310 § 4
- do gwałtownego zamachu na jednostkę sił zbrojnych RP — 140 § 3
- do popełnienia czynu zabronionego — 16, 17
- do popełnienia przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu — 168
- do spisku przeciwko państwu — 127

- do sprowadzenia katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym — 175
- do usunięcia przemocą konstytucyjnego organu państwa — 128
- do zawodu — 75 § 1 pkt 4

Przyjęcie bez zgody właściwego organu obowiązków wojskowych w obcym wojsku lub organizacji wojskowej — 141

Przynależność

- narodowa, etniczna, rasowa, wyznaniowa — 257
- wyznaniowa — 194

Przywłaszczenie

- cudzej rzeczy ruchomej lub prawa majątkowego — 284 § 1
- dokumentu stwierdzającego tożsamość innej osoby albo jej prawa majątkowe — 275 § 1
- powierzonej rzeczy ruchomej — 284 § 2

Przywożenie z zagranicy lub wywożenie za granicę odpadów niebezpiecznych — 183 § 5

Puszczenie w obieg

- sfalszowanych pieniędzy lub papierów wartościowych — 310, 312
- sfalszowanych urzędowych znaków wartościowych — 313

R

Radny — 115 § 13 pkt 2

Recydywa — 64

Referendum — 248

Regulamin placówki leczniczo-rehabilitacyjnej — 97 § 2

Rehabilitacja — 97

Rejestr skazanych — 106

Retorsja — 216 § 3, 217 § 2

Rodzaj

– i typ zakładu karnego — 62

– lub sposób wykonywania obowiązku pracy — 35 § 3

Rola sprawcy w popełnieniu przestępstwa — 61 § 1

Roszczenie pokrzywdzonego — 297 § 3

Rozbój — 10, 64 § 2, 148 § 2 pkt 2, 280, 299 § 1

– kradzież rozbójnicza — 281

– wymuszenie rozbójnicze — 282

Rozgłaszanie zarzutu — 213

Rozkaz — 115 § 18

– czyn zabroniony będący wykonaniem rozkazu — 318

– niewykonanie lub odmowa wykonania rozkazu — 343

– niewykonanie lub odmowa wykonania wspólnie z innymi żołnierzami lub w obecności zebranych żołnierzy albo gdy następstwem tego czynu jest znaczna szkoda majątkowa lub inna poważna szkoda — 343 § 2

– odmowa wykonania albo niewykonanie rozkazu polecającego popełnienie przestępstwa — 344 § 1

– wejście w porozumienie z innymi żołnierzami w celu niewykonania lub odmowy wykonania rozkazu — 343 § 3

– wymuszenie posłuchu dla rozkazu — 319

Rozpijanie małoletniego — 208

Rozporządzenie własnym lub cudzym mieniem — 282, 286

Rozpowszechnianie

- informacji w związku z publicznym przetargiem — 305 § 2
- nieprawdziwych informacji w dokumentacji związanej z obrotem papierami wartościowymi — 311
- treści pornograficznych — 202 § 2 i 3
- wiadomości z postępowania przygotowawczego — 241 § 1
- wiadomości z rozprawy sądowej prowadzonej z wyłączeniem jawności — 241 § 1

Rozpoznanie znaczenia czynu — 31, 198**Rozstrój zdrowia — 46 § 2, 47 § 1, 157, 157a § 1 i 2, 354 § 1****Różnice narodowościowe, etniczne, rasowe, wyznaniowe — 256****Ruch lądowy, wodny lub powietrzny — 173, 174, 177, 179****Ruch pojazdów mechanicznych — 180****Rząd obcego państwa — 129****Rzecz ruchoma — 115 § 9, 278 § 1, 281, 284, 286 § 2, 288 § 1, 291, 292, 293 § 2, 295**

- znaleziona — 284 § 3
- zwrot bezprawnie zabranej — 286 § 2

Rzeczoznawca — 233 § 4**Rzeczpospolita Polska — 127–130, 132–134, 142****S****Samobójstwo**

- doprowadzenie namową lub przez udzielenie pomocy — 151
- jako następstwo znęcania się — 207 § 3, 352 § 3

Samouszkodzenie

- w celu uzyskania zwolnienia od obowiązku służby wojskowej albo odroczenia tej służby — 143
- w celu zupełnego albo częściowego uchylenia się od służby wojskowej albo od wykonania obowiązku wynikającego z tej służby — 342

Samouwolnienie się pozbawionego wolności — 242

Samowolne

- dysponowanie bronią, amunicją, materiałem wybuchowym lub innym środkiem walki — 358
- opuszczenie swojej jednostki lub wyznaczonego miejsca przebywania albo pozostawanie poza nimi przez żołnierza — 338
- opuszczenie wyznaczonego miejsca wykonywania obowiązków służbowych lub pozostawanie poza nim — 145
- rozporządzanie przedmiotem swojego wyposażenia przez żołnierza — 363
- używanie wojskowego pojazdu mechanicznego — 362
- używanie wojskowego statku powietrznego lub wodnego — 361

Sąd — 10 § 3 i 4, 11 § 2 i 3, 14, 15 § 2, 19, 23 § 2, 25 § 2 i 3, 26 § 3, 29, 30, 31 § 2, 33 § 2 i 3, 34 § 2, 35 § 2 i 3, 36 § 2, 40 § 2, 41, 42, 43 § 3, 44 § 1–5, 45–47, 49–53, 54 § 1, 57, 58 § 1 i 3, 59, 60 § 1–6, 61, 62, 64 § 1 i 2, 66 § 1, 67 § 2 i 3, 68 § 1–3, 69 § 1 i 2, 71 § 1, 72, 73 § 1, 74, 75 § 1–3, 77, 83, 84 § 1, 85–87, 89, 90 § 2, 91 § 1–2, 93–95a, 96 § 1 i 3 i 4, 97 § 1 i 2, 98–100, 264a § 2, 290 § 2, 289 § 4, 293 § 2, 295, 299 § 7–8, 300 § 2, 307, 310 § 3, 319 § 2, 320, 321, 323 § 3 i 5, 326 § 2, 327 § 2, 328, 329–333, 334 § 2, 335, 336 § 1–4, 337, 340, 344 § 2

- Sąd polski** — 114
- Sąd rodzinny** — 51
- Sejm** — 248
- Senat** — 248
- Senator** — 115 § 13 pkt 2
- Sędzia** — 115 § 13 pkt 3
- Silne przeżycie związane z przebiegiem porodu** — 149
- Silne wzburzenie**
- zabójstwo pod jego wpływem — 148 § 4
- Siostra** — 201
- Skarb Państwa** — 35 § 2, 43 § 3, 44 § 7, 52, 300 § 4, 303 § 4, 305 § 3
- Skazanie** — 4 § 4, 41 § 2, 42 § 1, 44 § 5, 45, 46 § 1, 47, 52, 76 § 1, 87, 89 § 1, 290 § 2, 299 § 7, 309, 327 § 2
- Skazany** — 34 § 2, 35 § 2 i 3, 36 § 2, 53 § 1, 62, 67 § 2, 72, 73 § 1, 74, 75 § 1–3, 76 § 2, 77 § 1, 78, 79, 80 § 2, 83, 84 § 1, 96 § 4, 97 § 2 i 3, 98, 322 § 3, 336 § 2 i 5
- Składanie fałszywych zeznań** — 233
- Składowanie odpadów lub substancji w sposób zagrażający życiu lub zdrowiu ludzi albo środowisku** — 183
- Skutek** — 2, 6 § 2, 15, 47 § 1, 224 § 3, 342 § 1 pkt 1, 345 § 4
- Służba wojskowa** — 141 § 3, 320, 324, 336 § 1, 337, 341, 342, 353, 356, 357, 362
- okresowa i nadterminowa zasadnicza służba wojskowa — 338 § 4
 - w nieprzyjacielskich siłach zbrojnych — 124
 - w obcym wojsku lub w obcej organizacji wojskowej — 141 § 1, 142 § 1

- w zakazanej przez prawo międzynarodowe służbie najemnej — 141 § 2, 142 § 2
- zastępcza — 143 § 3, 144 § 3, 145
- zawodowa — 324 § 1 pkt 2, 326, 332, 338 § 4

Spisek przeciwko RP — 127, 128, 131

Splacanie niektórych wierzycieli ze szkodą dla pozostałych — 302

Społeczna szkodliwość czynu

- cel jej istotnego zmniejszenia — 344 § 2
- która nie jest znaczna — 59, 66
- stopień — 53, 115 § 2
- znaczna — 94
- znikoma — 1 § 2, 100

Sporządzanie

- dokumentacji — 221
- list w wyborach i referendum — 248
- planu działania — 16

Sposób

- obrony — 25 § 2
- wykonania obowiązku pracy — 35 § 2
- zachowania się sprawcy — 53 § 2
- życia — 66 § 1, 69 § 2, 77 § 1

Spółka — 310 § 1

Sprawca — 1, 5, 6, 9, 10, 15, 25, 26, 28–31, 33 § 2 i 3, 41 § 1, 42 § 2, 44 § 4 i 6, 45, 52, 53 § 2 i 3, 54, 58 § 2 i 4, 60, 61, 64–66, 67 § 2, 68, 69, 70 § 2, 73, 85, 91, 93–97, 99, 100, 252 § 2, 265 § 2, 268 § 2, 271 § 3, 278 § 3, 280 § 2, 283, 284 § 3, 286 § 3, 287 § 2, 288 § 2, 289 § 2 i 3, 291 § 2, 292 § 2, 293 § 2, 294 § 2, 295, 296 § 2–4, 299 § 5–7, 307, 326 § 2, 327 § 2, 333 § 2, 338 § 2,

339 § 2, 340, 343 § 2, 345 § 2–4, 346 § 2, 352 § 2 i 3, 354 § 2,
355 § 2, 356 § 2, 360 § 2, 361 § 2, 362 § 2

Sprawstwo — 18 § 1, 19 § 1

**Sprostowanie fałszywego zeznania, opinii
lub tłumaczenia** — 233 § 5 pkt 2

Sprowadzenie

- bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy
w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym — 174
- katastrofy w ruchu lądowym, wodnym
lub powietrznym — 173
- treści pornograficznych — 202 § 3 i 4
- z zagranicy odpadów lub substancji zagrażających
środowisku — 183 § 2
- zdarzenie, które zagraża życiu lub zdrowiu wie-
lu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach
— 163–165, 171, 166 § 2

Stała platforma umieszczona na szelfie kontynentalnym
— 115 § 15

Stale źródło dochodu z przestępstwa — 65

Stan

- niepoczytalności — 31 § 1, 94, 99
- nieprzytomności lub bezbronności — 280, 281, 289 § 3
- nietrzeźwości — 31 § 3, 42 § 2 i 3, 178a § 1 i 2, 115 § 16,
178, 179, 180, 357
- odurzenia — 31 § 3, 357
- ograniczonej poczytalności — 31 § 2, 95
- ostatecznej potrzeby — 319
- psychiczny lub fizyczny — 207, 210, 211
- wyższej konieczności — 26

Stanowisko służbowe — 323 § 2 pkt 1

Starania zmierzające do zapobieżenia dokonaniu — 17 § 1

Starszy stopniem

- czynna napaść na niego — 345
- czynny opór — 346
- znieważenie go — 347

Statek

- morski przeznaczony do dokonania na morzu rabunku — 170
- wodny — 115 § 15
- wodny lub powietrzny — 5, 166, 167, 169 § 3, 361

Stopień winy — 53 § 1

Stopień wojskowy — 40 § 1, 323 § 2 pkt 1, 324, 327, 328

Stosowanie

- kar i innych środków przewidzianych w Kodeksie karnym — 3
- przemocy — 153, 191, 246
- przepisów części ogólnej Kodeksu karnego — 116
- przepisów dotyczących przestępstw przeciwko zasadom dyscypliny wojskowej, jeżeli czyn zabroniony popełniono względem żołnierza państwa sprzymierzonego — 349
- zakazanego przez prawo międzynarodowe sposobu walki lub środka walki — 122

Stosunek przepisów części ogólnej i szczególnej do części wojskowej — 317

Stosunek zależności — 199, 203

Stowarzyszenie — 67 § 2

Strach — 25 § 3

Strefa

- sanitarna lub zneutralizowana — 122 § 1
- zamieszkania — 178a § 2

Stręczycielstwo — 204**Substancja**

- która może spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach — 171
- która może zagrozić życiu lub zdrowiu wielu osób lub spowodować zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach — 182, 183
- zagrażająca bezpieczeństwu osób lub mienia znacznej wartości — 167 § 1

Substancje

- szkodliwe dla zdrowia — 165 § 1 pkt 2
- trujące, duszące lub parzące — 163 § 1 pkt 3

Subsydiarność przestępstwa służbowego — 231 § 4**Surowsza odpowiedzialność — 9 § 3****Sutenerstwo — 204****System informatyczny — 130 § 3****System terapeutyczny wykonania kary — 62****Szczególne**

- okrucieństwo — 148 § 2 pkt 1, 197 § 4, 207 § 2, 247 § 2
- potępienie — 40 § 2
- udęczenie — 189 § 2

Szczególny

- obowiązek — 179
- obowiązek ochrony dobra nawet z narażeniem się na niebezpieczeństwo osobiste — 26 § 4
- prawny obowiązek zapobiegnięcia skutkowi — 2

Szkoda

- interesu publicznego lub prywatnego — 231 § 1
- istotna — 181 § 2 i 3, 187, 231 § 3
- której wyznaczona służba miała zapobiec — 356
- małoletniego — 51
- naprawienie — 60 § 2 pkt 1, 66 § 3, 295, 296 § 5, 307
- obowiązek naprawienia — 39 pkt 5, 46 § 1, 67 § 3, 72 § 2
- osoby najbliższej — 278 § 4, 279 § 2, 284 § 4, 285 § 2, 286 § 4, 287 § 3, 289 § 5
- podpisanego na blankiecie — 270 § 2
- poważna — 343 § 2
- prawnie chronionego interesu — 266 § 2
- rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody — 115 § 2
- RP — 130
- staranie o naprawienie szkody — 53 § 2, 60 § 2 pkt 2
- w wielkich rozmiarach — 115 § 7, 296 § 3
- właściciela mienia lub podmiotu, na rzecz którego dokonywany jest przetarg — 305
- wyrządzona wielu wierzycielom — 300 § 3
- znaczna — 115 § 7, 268 § 3, 268a § 2, 296 § 1, 303 § 2, 343 § 2, 355 § 1, 360 § 2

Szkodliwość czynu — 344 § 2 — zob. **Spółeczna szkodliwość czynu**

Szkolenie wojskowe — 322 § 3

Szpiegostwo — 130, 131

Sztandar — 137

Ś

Ściganie

- na mocy umów międzynarodowych — 113
- na wniosek — 157 § 5, 160 § 5, 177 § 3, 192 § 2, 205, 209 § 2
- na wniosek dowódcy jednostki — 338 § 3, 341 § 3, 343 § 4, 347 § 2, 350 § 2, 356 § 2, 357 § 2, 363 § 2
- na wniosek organu opieki społecznej lub właściwej instytucji — 209 § 2
- na wniosek pokrzywdzonego — 157 § 5, 160 § 5, 161 § 3, 177 § 3, 190 § 2, 192 § 2, 205, 209 § 2, 266 § 3, 267 § 4, 268 § 4, 268a § 3, 278 § 4, 279 § 2, 284–289, 300 § 4, 303 § 4, 305 § 3
- przedawnienie ścigania — 101
- z oskarżenia prywatnego — 101 § 2, 104 § 1, 157 § 4, 212 § 4, 216 § 5, 217 § 3
- z urzędu — 209 § 3

Śmierć

- dziecka poczętego — 152, 153
- jako następstwo przestępstwa — 46 § 1, 47 § 1, 140 § 2, 156 § 3, 158 § 3, 163 § 3 i 4, 165 § 3 i 4, 166 § 3, 173 § 3 i 4, 177 § 2, 185 § 2, 210 § 2, 252 § 2, 254 § 2, 354 § 2, 355 § 2
- kobiety ciężarnej — 154 § 1
- nieumyślne spowodowanie śmierci — 155

Środek — 43 § 2

- karny — 58 § 1 i 3, 59, 76 § 2, 84 § 1 i 2
- karny stosowany wobec żołnierzy — 324 § 2, 336 § 5, 337
- masowej zagłady — 120, 121
- nienadający się do popełnienia czynu zabronionego — 13 § 2

- obezwładniający — 223, 280 § 2
- odurzający — 42 § 2 i 3, 47 § 3, 93, 178, 178a § 1 i 2, 179, 190
- płatniczy — 310 § 1 i 2, 312
- przewozu — 18 § 3
- walki — 121, 354 § 1, 358 § 1 i 2, 359, 360 § 1
- Środki** — 334 § 1, 335
 - farmaceutyczne nieodpowiadające obowiązującym warunkom jakości — 165 § 1 pkt 2
 - inne przewidziane w ustawie — 11 § 3
 - karne — 39, 60 § 7, 61 § 2, 63 § 2, 65, 68 § 2, 72 § 2, 75 § 2, 76 § 2, 83, 84 § 1, 90 § 1
 - karne stosowane wobec żołnierzy — 324 § 1 i 2
 - lecznicze lub rehabilitacyjne — 95 § 1
 - masowego komunikowania — 212 § 2, 216 § 2
 - niezbędne w celu wymuszenia posłuchu dla rozkazu — 319 § 1
 - odurzające — 72 § 1, 86 § 1 i 2, 299 § 1
 - płatnicze — 299 § 1
 - przewidziane w kodeksie — 3, 56
 - psychotropowe — 299 § 1
 - publiczne — 115 § 19, 230 § 1, 230a § 1
 - uzyskiwane lub przysposobione — 16 § 1
 - wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich stosowane zamiast kary — 10 § 4
 - wychowawcze lub poprawcze — 10 § 2, 321
 - zabezpieczające — 90 § 1, 93, 99 § 1
 - zapobiegawcze — 63 § 2

- zniszczenie przygotowanych środków
lub zapobiegnięcie skorzystaniu z nich
w przyszłości — 17 § 1
- związane z poddaniem sprawcy próbie — 65

Świadczenie

- niewspółmierne z wzajemnym — 304
- pieniężne — 39 pkt 7, 49, 67 § 3, 72 § 2, 219
- rodzinne — 209 § 2-3

Świadek — 245**Świadomość prawna społeczeństwa** — 53 § 1**Świat roślinny lub zwierzęcy** — 181-184**T****Tajemnica**

- państwowa — 265 § 1
- służbowa — 266 § 2

Tajność głosowania — 251**Targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie** — 207 § 3,
352 § 3**Teren objęty ochroną** — 181

- ze względów przyrodniczych
lub krajobrazowych — 187

Termin — 242**Terroryzm** — 65, 110, 115 § 20, 166, 167 § 2, 258 § 2-4,**Terytorium RP** — 5, 110 § 2, 112 pkt 5, 114 § 3 i 4, 115 § 15,
136, 137, 264a § 1

- oderwanie części — 127

Tłumacz — 233 § 4 i 5, 245**Tłumaczenie mające służyć za dowód w sprawie** — 233 § 4

Tortury — 123 § 2

Towar — 306

Transfer — 299 § 2

Treści pornograficzne

- prezentacja małoletniemu poniżej lat 15 — 202 § 2
- publiczna prezentacja — 202
- z udziałem małoletniego poniżej lat 15 — 200 § 2, 202 § 4–4a
- z użyciem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem — 202 § 3

Treść głosu — 251

Troska o wychowanie — 67 § 2, 73 § 1, 97 § 1

Trudna sytuacja osobista — 149

Trwałe zaburzenia psychiczne — 205

Trwonienie części składowych majątku — 301 § 3

Tworzenie fałszywych dowodów — 235

Tytuły honorowe

- utrata — 40

U

Uchylenie się

- od obowiązków nałożonych przy warunkowym umorzeniu postępowania — 68 § 2
- od obowiązków przy warunkowym zwolnieniu — 75 § 2
- od służby wojskowej — 339, 342
- od wykonania ciężącego z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki — 209

Uchylenie grożącego niebezpieczeństwa — 160 § 4, 169 § 2

Uciezka

- nietrzeźwego kierowcy z miejsca zdarzenia — 178
- ułatwienie jej — 243
- żołnierza za granicę — 339 § 3

Uczestnicy zbiegowiska — 254 § 1**Uczestnik — 27 § 2, 254 § 2****Uczucia religijne — 196****Udaremnianie**

- czynności służbowej — 225
- egzekucji — 300, 301
- postępowania karnego — 236
- przetargu publicznego — 305
- przeprowadzenia zebrania — 250
- stwierdzenia pochodzenia przestępnego rzeczy — 299 § 1
- zapoznania się z zapisem istotnej informacji — 268

Uderzenie

- człowieka — 217
- podwładnego — 351

Udostępnienie

- amunicji, broni palnej nieuprawnionemu — 263 § 3
- przedmiotów o treści pornograficznej
małoletniemu poniżej lat 15 — 202 § 2

Udział

- małoletniego w produkcjach o treści pornograficznej
— 202 § 3
- należący do sprawcy w razie współwłasności
rzeczy — 44 § 6
- w bójce lub pobiciu — 158, 159
- w działaniu obcego wywiadu — 130, 131
- w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości — 40 § 1

- w uroczystościach i paradach wojskowych — 323 § 2 pkt 2
- w zbiegowisku — 254 § 1
- w zorganizowanej grupie albo związku mającym na celu popełnianie przestępstw — 258
- w zyskach — 310 § 1

Udzielenie

- fałszywych wiadomości — 132
- korzyści majątkowej lub osobistej — 229
- korzyści majątkowej wierzycielowi — 302 § 2
- pomocy do popełnienia przestępstwa — 18 § 3
- pomocy do samobójstwa — 151
- pomocy sprawcy przestępstwa — 239
- pomocy w przerwaniu ciąży — 152

Uгода — 53 § 3, 68 § 2

Ujawnienie tajemnicy państwowej lub służbowej
— 265–267

Ukończenie służby — 336 § 1

Ukrycie — 291 § 1, 292 § 1, 310 § 2

Ukrywanie

- dokumentów — 276
- dokumentów wyborczych — 248 pkt 3
- rzeczy — 291
- składników majątku przed wierzycielami — 300
- sprawcy przestępstwa — 239
- prawdziwych lub udzielanie fałszywych wiadomości — 132

Ułatwianie

- cudzego nierządu — 204
- nielegalnego pobytu na terytorium RP — 264a

- popełnienia czynu zabronionego — 18 § 3
 - popełnienia przestępstwa komputerowego — 269b
 - spożywania alkoholu przez małoletniego — 208
 - ucieczki pozbawionego wolności — 243
- Umieszczenie w zakładzie zamkniętym** — 93
- Umowa** — 296 § 1, 304, 305 § 2, 308
- międzynarodowa, której RP jest stroną — 5, 114 § 3 pkt 3
 - o dzieło — 296a
 - ubezpieczeniowa — 298 § 1
 - wiążąca RP — 115 § 19
 - zlecenia — 296a
- Umyślność** — 27 § 2
- Upadłość** — 300 § 1, 301 § 2 i 3, 302 § 1 i 2
- Uporczywe naruszenie**
- kontroli środowiska — 225
 - praw pracownika — 218
- Upośledzenie umysłowe** — 31 § 1, 93, 198
- Upoważnienie** — 265 § 3, 287 § 1, 314
- Uprawianie prostytucji** — 203
- Uprawnienia** — 326 § 2
- Uprawnienie** — 267 § 1
- Uprawomocnienie orzeczenia** — 43 § 2, 67 § 2, 68 § 3, 70 § 1
- Uprowadzenie małoletniego lub osoby nieporadnej** — 211
- Uprzedzenie o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania** — 233 § 2
- Uroczyści lub obrzędy żałobne** — 178
- Urząd polski** — 112 pkt 2 i 4

Urządzenie

- dostarczające wodę, światło, ciepło, gaz — 165 § 1 pkt 3
- emitujące promieniowanie jonizujące — 171
- o znaczeniu obronnym — 140
- służące do automatycznego przetwarzania danych — 269
- telekomunikacyjne — 285 § 1
- użyteczności publicznej — 165 § 1 pkt 2
- zabezpieczające przed nastąpieniem niebezpieczeństwa powszechnego — 165 § 1 pkt 2
- zabezpieczające wodę, powietrze lub ziemię przed zanieczyszczeniem — 186

Usiłowanie — 13 § 1, 22 § 1 i 2, 240 § 2

- nieudolne — 13 § 2

Usługi — 299 § 2

- wywiadowcze — 132

Usprawiedliwiona przyczyna — 242 § 3

Ustawa — 8, 9 § 3, 16 § 1, 27 § 3, 33 § 1, 34 § 3, 38 § 1 i 3, 43 § 1, 44 § 6, 45, 50, 53 § 1, 58 § 1, 60 § 1, 61 § 1, 317 § 3

- inna niż w czasie popełnienia przestępstwa — 4 § 1
- karna — 11 § 1
- karna polska — 5
- nowa — 4
- obowiązująca poprzednio — 4 § 1
- obowiązująca w czasie popełnienia czynu zabronionego — 1 § 1
- względniejsza dla sprawcy — 4 § 1

Ustawowe zagrożenie — 60 § 6 pkt 1–3, 64 § 1, 2 i 3, 91 § 1 i 3, 178

Ustrój

- faszystowski lub totalitarny — 256
- konstytucyjny RP — 127 § 1

Usunięcie

- danych informatycznych — 269, 269a, 287 § 1
- daty produkcji lub przydatności towaru lub urzędnienia — 306
- dokumentu — 267, 303
- godła, sztandaru, chorągwi, bandery, flagi lub innego znaku państwowego — 137
- majątku spod egzekucji — 300, 301
- oznaki umorzenia — 313, 314
- przemocą konstytucyjnego organu RP — 128 § 1
- zapisu informacji — 268
- znaków granicznych — 277
- znaków identyfikacyjnych towaru lub urzędnienia — 306

Uszkodzenie

- broni, amunicji, materiału wybuchowego i innych środków walki — 360
- ciała — 105, 157a § 1 i 2
- cudzej rzeczy — 288
- danych informatycznych — 269, 269a
- dobra kultury — 125
- dokumentu — 248 pkt 3
- godła, sztandaru, chorągwi, bandery, flagi lub innego znaku państwowego — 137
- kabla podmorskiego — 288 § 3
- miejsca zamknięcia — 242 § 4
- obiektów albo urzędzeń o znaczeniu obronnym — 187
- rośliny lub zwierzęcia — 181 § 2

- składników majątku przez upadłego — 300
- terenów i obiektów pod ochroną — 187
- zapisu istotnej informacji — 268
- znaków granicznych — 277

Utrata

- broni palnej lub amunicji — 263 § 4, 359
- czynnego i biernego prawa wyborczego — 40 § 1
- odznak i zaszczytnych wyróżnień — 326 § 1
- orderów — 40 § 1
- posiadanego stopnia wojskowego — 40 § 1, 327 § 1
- prawa do udziału w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości — 40 § 1

Utrudnianie

- kontroli środowiska — 255
- postępowania karnego — 239
- przetargu publicznego — 305

Utrwalanie wizerunku nagiej osoby — 191a

Uwolnienie bezprawne pozbawionego wolności — 243

Uzależnienie czynności służbowej od udzielenia korzyści — 228 § 4

Uzależnienie innej osoby od siebie — 18 § 1

Uznanie kary za wykonaną — 84, 84a, 97 § 3

Uznanie sądu — 53 § 2

Użycie przemocy — 64 § 2, 280 § 1, 282

Używanie

- dokumentu zawierającego poświadczenie nieprawdy — 273
- niebezpiecznego przedmiotu w bójce — 159
- nieostrożnie broni przez żołnierza — 354

- niezgodnie z prawem międzynarodowego znaku czerwonego krzyża lub czerwonego półksiężycy — 126
- niezgodnie z prawem znaku ochronnego dla dóbr kultury — 126 § 2
- sfalszowanego dokumentu — 270, 303
- sfalszowanego narzędzia pomiarowego lub probierczego — 315 § 2
- sfalszowanych znaków urzędowych albo przedmiotu nimi opatrzonego — 314
- środków odurzających — 72 § 1 pkt 5

W

Wartości dewizowe — 299 § 2

Wartość mienia

- wielka — 115 § 6
- znaczna — 115 § 5, 292 § 2

Wartość przyrodnicza prawnie chronionego terenu lub obiektu — 187

Warunki dopuszczalności eksperymentu — 27

Warunki osobiste, rodzinne sprawcy — 33 § 3

Warunkowe umorzenie postępowania karnego — 66, 333

- czas trwania — 67
- dozór — 67 § 2, 334 § 2
- obowiązki — 67 § 3, 334 § 1
- orzeczenie przepadku — 100
- podjęcie postępowania warunkowo umorzonego — 68
- przesłanki — 66
- wobec żołnierzy — 333, 334
- zakaz stosowania — 66 § 2

Warunkowe zawieszenie wykonania kary — 60 § 3, 69, 89;

14 pkt 3 przep. wpraw.

- czas trwania — 70
- dozór — 73, 74 § 2, 334 § 2
- grzywna i obowiązki — 71, 72, 74, 334 § 1, 335
- przesłanki — 69
- skutki upływu okresu zawieszenia — 76
- wobec recydywisty — 69 § 3
- wobec żołnierzy — 334, 335
- zarządzenie wykonania kary — 71 § 2, 75

Warunkowe zwolnienie — 77–79; 14 pkt 4 przep. wpraw.

- dozór — 98
- odwołanie — 81, 82
- okres próby — 80
- przesłanki — 77, 98
- recydywisty — 78 § 2
- skazanego na karę 25 lat pozbawienia wolności
lub na karę dożywotniego pozbawienia
wolności — 78 § 3
- skutki nieodwołania — 82
- sprawcy o ograniczonej poczytalności — 95

**Wdarcie się do cudzego domu, mieszkania, lokalu,
pomieszczenia albo ogrodzonego terenu — 193**

**Wejście w porozumieniu z inną osobą w celu
popęlnienia czynu zabronionego — 17 § 1**

Wiadomości

- gromadzenie, przechowywanie, włączanie się
do sieci komputerowej w celu ich uzyskania — 130 § 3
- których przekazanie może wyrządzić szkodę RP — 130

- rozpowszechnianie publiczne bez zezwolenia wiadomości z postępowania przygotowawczego — 241 § 1
- rozpowszechnianie publiczne wiadomości z rozprawy sądowej prowadzonej z wyłączeniem jawności — 241 § 2
- udzielanie ich obcemu wywiadowi — 130 § 2 i 3
- ukrywanie prawdziwych lub udzielanie fałszywych mających istotne znaczenie dla RP — 132

Wiarygodna wiadomość — 240

Wierzyciel — 300–302, 308

Wina — 1 § 3

- jej stopień — 53 § 1
- która nie jest znaczna — 66 § 1

Wirus HIV — 161

Włamanie — 279 § 1

Właściwości i warunki osobiste sprawcy — 10 § 2 i 4, 53 § 2, 66 § 1, 69 § 2, 77 § 1

Właściwy organ — 217 § 2, 221

Wniosek prokuratora — 60 § 4

Wojna napastnicza — 117

Wojsko — 317–363

Wojskowa służba najemna — 141 § 2, 142

Wola głosującego — 251

Wola podpisanego — 270 § 2

Wprawienie się

- w stan nietrzeźwości lub odurzenia innym środkiem przez żołnierza — 357
- w stan nietrzeźwości lub odurzenia powodujący wyłączenie lub ograniczenie poczytalności — 31 § 3

Wprowadzenie do obrotu szkodliwych dla zdrowia substancji, środków spożywczych lub innych artykułów powszechnego użytku lub środków farmaceutycznych — 165 § 1 pkt 2

Wprowadzenie w błąd

- funkcjonariusza publicznego lub innej osoby upoważnionej do wystawienia dokumentu — 272
- innej osoby — 286
- organu wojskowego — 342 § 1 pkt 2
- polskiego organu państwowego — 132

Współdziałanie — 18, 20, 21, 23, 51, 53 § 2, 197 § 3, 223, 264 § 2, 280 § 2, 299 § 5

Współdziałanie z małoletnim — 51

Wstępny — 201

Wstrzymanie biegu okresu wykonywania środka karnego — 43 § 2

Wszczęcie postępowania karnego — 296 § 5, 297 § 3, 298 § 2

Wszczęcie postępowania przeciwko osobie — 102

Wyborcze

- dokumenty — 248 pkt 3, 249 pkt 4
- protokoły — 248 pkt 3, 249 pkt 4

Wybory do Sejmu i Senatu, organów samorządowych, Parlamentu Europejskiego — 248

Wybór rodzaju kary — 58

Wydalenie z zawodowej służby wojskowej — 324 § 1 pkt 2, 326, 332

Wydanie wyroku — 75 § 3

Wyjaśnienia — 246

Wyjaśnienia złożone w swojej sprawie — 60 § 4

Wykorzystanie krytycznego położenia — 199

Wykorzystanie uzależnienia innej osoby od siebie — 18 § 1

Wykroczenie — 234–236 § 1

– skarbowe — 234–236 § 1

Wyłączenie odpowiedzialności karnej

– w przypadku błędu — 29, 30

– w przypadku działania na rozkaz — 318

– w przypadku działania w granicach dopuszczalnego ryzyka — 27

– w przypadku działania w stanie ostatecznej potrzeby — 319

– w przypadku niepoczytalności — 31

– w przypadku nieudzielenia pomocy w niebezpieczeństwie — 162 § 2

– w przypadku niezawiadomienia o przestępstwie — 240 § 2

– w przypadku obrony koniecznej — 25

– w przypadku stanu wyższej konieczności — 26

– w przypadku znikomego stopnia społecznej szkodliwości czynu — 1 § 2

– za zniesławienie w razie prawdziwości zarzutu uczynionego niepublicznie albo publicznie, ale w obronie społecznie uzasadnionego interesu — 213

Wyłączenie ukarania sprawcy — 100

Wyłudzenie poświadczenia nieprawdy — 272

Wymagana dokumentacja — 221

Wymiar kary i środków karnych — 53–63

– nieletniemu, młodocianemu — 10, 54

– w razie powrotu do przestępstwa — 64

- w stosunku do sprawcy, który z popełnienia przestępstw uczynił sobie stałe źródło dochodu lub popełnia przestępstwo działając w zorganizowanej grupie albo związku mającym na celu popełnianie przestępstw — 65
- zasada humanitaryzmu — 3
- zasada indywidualizacji — 55

Wymuszenie

- okupu — 299 § 1
- posłuchu dla rozkazu — 319
- rozbójnicze — 282
- zwrotu wierzytelności — 191 § 2

Wynik badania — 314

Wyniki leczenia — 96 § 3, 98

Wyniszczenie grupy narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub grupy o określonym światopoglądzie — 118

Wypadek mniejszej wagi — 144 § 2, 228 § 2, 229 § 2, 271 § 2, 278 § 3, 283, 284 § 3, 286 § 3, 287 § 2, 288 § 2, 291 § 2, 303 § 3, 310 § 3, 342 § 2, 361 § 2, 362 § 2

Wypadek przy pracy — 221

Wypadek w komunikacji — 177, 355

Wyrabianie

- broni palnej albo amunicji — 263 § 1
- materiałów lub przedmiotów mogących spowodować niebezpieczeństwo powszechne — 165, 171
- szkodliwych dla zdrowia artykułów powszechnego użytku — 165

Wyrąb drzewa w lesie — 290

Wyrok — 85, 91

- łączny — 91, 92
- skazujący zapadły za granicą — 114

Wyrządzenie

- szkody majątkowej przez nierzetelne prowadzenie dokumentacji działalności gospodarczej — 303
- znacznej szkody majątkowej przez osobę zobowiązaną do prowadzenia cudzych spraw — 296

Wysłuchanie skazanego — 35 § 3, 74 § 1**Występek** — 7, 8, 10 § 4, 60 § 6 pkt 2 i 3, 101, 115 § 21

- chuligański — 115 § 21
- publiczne nawoływanie do jego popełnienia — 255 § 1
- umyślny — 58 § 3

Wytwarzanie

- lub obrót środkami odurzającymi lub psychotropowymi — 299 § 1
- środków masowej zagłady lub środków walki — 121

Wywieranie wpływu

- na czynności urzędowe konstytucyjnego organu RP — 128 § 3
- na czynności urzędowe organu administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego — 224
- na czynności urzędowe sądu — 232
- na sposób głosowania — 250
- na świadka, biegłego, tłumacza, oskarżyciela albo oskarżonego — 245

Wyzwolenie energii lub promieniowania jonizującego — 163

Wyzyskanie

- błędnego przeświadczenia — 227
- błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania — 286
- przymusowego położenia innej osoby fizycznej, prawnej albo jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej — 304

Wyższa

- grzywna — 309
- karalność — 21
- konieczność — 26

Wzburzenie

- usprawiedliwione okolicznościami — 148 § 4
- usprawiedliwione okolicznościami zamachu — 25 § 3

Wzięcie zakładnika — 148 § 2 pkt 2, 252

Z

Zabezpieczenie pojazdu — 289 § 2

Zabieg leczniczy bez zgody pacjenta — 192

Zabieg lekarski — 162 § 2

Zabójstwo — 10 § 2, 148

- dziecka poczętego — 152, 153
- na żądanie — 150
- naruszające prawa międzynarodowe — 123
- nieumyślne spowodowanie śmierci — 155
- noworodka — 149
- pod wpływem silnego wzburzenia — 148 § 4

- w celu wyniszczenia grupy narodowościowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub grupy o określonym światopoglądzie — 118 § 1
- w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie — 148 § 2 pkt 3
- w związku z wzięciem zakładnika, zgwałceniem albo rozbojem — 148 § 2 pkt 3
- więcej niż jednej osoby jednym czynem lub przez osobę wcześniej prawomocnie skazaną za zabójstwo — 148 § 3
- z użyciem broni palnej lub materiałów wybuchowych — 148 § 2 pkt 4
- ze szczególnym okrucieństwem — 148 § 2 pkt 1

Zabór

- broni, amunicji, materiału wybuchowego lub innego środka walki — 339 § 2, 358 § 2
- cudzej rzeczy ruchomej — 278
- dobra kultury — 125
- mienia w celu przywłaszczenia — 278–280, 290
- pojazdu mechanicznego w celu krótkotrwałego użycia — 289

Zachowanie się pokrzywdzonego — 53 § 2

Zachowanie się sprawcy po popełnieniu przestępstwa — 53 § 2, 69 § 2

Zaciąg do służby wojskowej w obcym wojsku lub w obcej organizacji wojskowej — 142

Zacieranie śladów przestępstwa — 239

Zadośćuczynienie społecznemu poczuciu sprawiedliwości — 53 § 2

Zagraniczna organizacja — 129

- wojskowa — 141, 142

Zagrożenie epidemiologiczne — 165 § 1 pkt 1

Zajęcia służbowe — 323 § 3

Zajęcie — 299 § 1 i 2, 300 § 2

**Zajmowanie się sprawami majątkowymi
lub działalnością gospodarczą osoby fizycznej,
prawnej albo jednostki organizacyjnej
niemającej osobowości prawnej — 296**

Zakaz

- kontaktowania się z określonymi osobami — 39 pkt 2b, 41a, 43, 84a, 244
- mianowania na wyższy stopień wojskowy i wyznaczenia na wyższe stanowisko — 323 § 2 pkt 1
- naruszenie zakazu wytwarzania, posiadania, obrotu lub przewozu określonych przedmiotów — 44 § 5
- niestosowania się do zakazu orzeczonego przez sąd — 244
- opuszczania miejsca pobytu bez zgody sądu — 39 pkt 2b, 41a, 43, 84a, 244
- orzekania kary dożywotniego pozbawienia wolności — 54 § 2
- orzekany na zawsze — 41 § 1b, 84a
- orzekany tytułem środka zabezpieczającego — 99
- prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich — 39 pkt 2a, 41 § 1a–1b, 43, 244
- prowadzenia pojazdów mechanicznych — 39 pkt 3, 42, 43
- przedawnienia — 105; 9 przep.wprow.

- stosowania warunkowego umorzenia postępowania karnego — 66 § 2
- ścigania — 101, 102
- wykonania kary — 103
- zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej — 39 pkt 2, 41, 43
- zmiany miejsca stałego pobytu bez zgody sądu — 34 § 2 pkt 1

Zakład

- karny — 62, 81, 95, 97, 242, 322 § 3
- pracy — 35
- psychiatryczny — 94
- zamknięty — 93, 95a
- zamknięty zakład leczenia odwykowego — 96, 97

Zakładnik — 148 § 2 pkt 2, 252

Zakłócenie

- czynności psychicznych — 31
- pracy systemu komputerowego — 269a
- w automatycznym przetwarzaniu, gromadzeniu lub przesyłaniu danych informatycznych — 165 § 1 pkt 4, 269a
- w sieci teleinformatycznej — 269a
- w ustroju lub gospodarce RP, innego państwa, organizacji międzynarodowej — 115 § 20

Zaliczenie na poczet kary

- kary odbytej za granicą — 114
- okresu rzeczywistego pozbawienia wolności — 63 § 1, 114 § 2

Zaliczenie na poczet orzeczonych środków karnych okresu rzeczywistego stosowania odpowiadających im rodzajowo środków zapobiegawczych z art. 275 lub art. 276 k.p.k. — 63 § 2

Zamach

- bezpośredni, bezprawny na jakiegokolwiek dobro chronione prawem — 25
- gwałtowny na jednostkę sił zbrojnych RP — 140
- gwałtowny na osobę lub mienie — 254, 282
- na życie prezydenta RP — 134

Zamiar — 6 § 2, 9, 12

- aby inna osoba dokonała czynu zabronionego — 18 § 3
- bezpośredni 9 § 1
- brak zamiaru popełnienia czynu zabronionego — 9 § 2
- ewentualny — 9 § 1
- popełnienia czynu zabronionego — 9, 13
- postać zamiaru jako przesłanka oceny szkodliwości społecznej czynu — 115 § 2
- przy znieważeniu — 216 § 1
- wymuszenia — 252
- z góry powzięty — 12

Zamówienie publiczne — 297

Zaniechanie

- czynności służbowej — 224 § 2, 346
- doniesienia o przestępstwie — 240
- pomocnika — 18 § 3
- przestępne — 2, 6, 162 § 1
- zmuszanie do niego — 191

Zanieczyszczanie środowiska — 182–186

Zaostrzenie kary — 38, 57

- w stosunku do recydywisty — 64
- w stosunku do sprawcy ciągu przestępstw — 91
- w stosunku do sprawcy, który z popełnienia przestępstw uczynił sobie stałe źródło dochodu lub popełnia przestępstwo działając w zorganizowanej grupie albo związku mającym na celu popełnianie przestępstw — 65
- w stosunku do sprawcy przestępstwa o charakterze terrorystycznym — 65

Zapis na nośniku informacji — 115 § 4, 268 § 2**Zapobieżenie**

- dokonaniu czynu zabronionego — 15, 17, 23
- popełnieniu innego przestępstwa — 61 § 1
- powrotowi do przestępstwa — 69 § 1
- skorzystaniu w przyszłości ze środków do popełnienia przestępstwa — 17
- skutkowi przestępnemu — 15
- szkodzie — 60 § 2 pkt 2

Zaprzestanie działalności gospodarczej — 282**Zaraza zwierzęca lub roślinna — 165 § 1 pkt 1****Zarządzenie wykonania kary — 71 § 2, 75, 336 § 2****Zasady**

- bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym — 177, 355
- dyscypliny wojskowej — 333 § 2, 336 § 2
- gospodarowania — 301 § 3
- odpowiedzialności karnej — 1-12
- ogólne — 323 § 5

- określone w k.k.w. — 323 § 4
- wymiaru kary i środków karnych — 53–63

Zatajenie dowodów niewinności — 236

Zatajenie prawdy — 233

Zatarcie skazania — 4 § 4, 76, 106–108, 15 przep. wpraw.

- na wniosek skazanego — 107 § 2
- wcześniejsze wobec żołnierza — 336 § 5, 337
- wyłączenie możliwości zatarcia skazania — 106a
- z mocy prawa — 4 § 4, 76, 107 § 1, 3–6, 336 § 5

Zatrzymanie małoletniego poniżej lat 15

albo osoby nieporadnej — 211

Zawalenie się budowli — 163 § 1 pkt 2

Zawiadomienie

- o niepopelnionym przestępstwie — 238
- o przestępstwie — 240

Zbieg

- granice kary łącznej — 86
- granice kary łącznej przy skazaniu na karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności — 88
- granice kary łącznej przy skazaniu na karę degradacji i wydalenia z zawodowej służby wojskowej lub obniżenia stopnia wojskowego — 332 § 2
- granice kary łącznej przy skazaniu na kary pozbawienia praw publicznych i degradacji, wydalenia z zawodowej służby wojskowej — 332
- orzeczeń — 89
- przepisów ustawy — 11

- przesłanki i zasady stosowania kary łącznej — 85–91
- przestępstw — 85–92
- stosowanie środków karnych i środków zabezpieczających — 90 § 1
- w razie orzeczenia kary pozbawienia praw publicznych lub zakazów tego samego rodzaju — 90 § 2
- warunkowe zawieszenie jej wykonania — 89
- wymiar kary przy skazaniu na karę grzywny — 86 § 2
- wymiar kary przy skazaniu na karę ograniczenia wolności — 86 § 3
- wymiar kary przy skazaniu na kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności — 87
- wymiar kary przy skazaniu na kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności i grzywny — 86 § 1

Zbiegowisko — 254

Zbrodnia — 7, 8, 60 § 6 pkt 1, 64 § 3

- przeciwko pokojowi, ludzkości — 105
- publiczne nawoływanie do jej popełnienia — 255 § 2

Zbycie rzeczy uzyskanej za pomocą czynu zabronionego — 291, 292

Zbycie własnego lub cudzego dokumentu stwierdzającego tożsamość — 274

Zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem — 31, 198

Zdrada dyplomatyczna — 129

Zeszpecenie lub zniekształcenie ciała — 156 § 1 pkt 2

Zeżnanie nieprawdy lub zatajenie prawdy — 233

Zezwolenie

- jego brak — 171, 263

Zgoda

- brak zgody osoby uprawnionej — 278 § 2
- handel ludźmi nawet za ich zgodą — 253
- kobiety ciężarnej na przerwanie ciąży — 152, 153
- pacjenta — 192
- sądu — 34 § 2, 35 § 2
- skazanego — 74 § 1
- uczestnika eksperymentu — 27 § 2

Złośliwość — 195

Zmuszanie — 124, 191, 224 § 2, 252, 346

Znak

- czerwonego krzyża lub czerwonego półksiężyca — 126 § 1
- ochronny dla dóbr kultury lub inny znak chroniony przez prawo międzynarodowe — 126 § 2
- państwa obcego — 137 § 2
- państwowy — 137 § 1
- urzędowy — 314, 316
- urzędowy znak wartościowy — 313, 316

Znaki

- graniczne — 277
- identyfikacyjne — 306

Znęcanie się — 207, 246, 247, 352

Zniesławienie — 212, 213

Zniewaga — 214, 216

- wzajemna — 216 § 3

Znieważenie

- funkcjonariusza publicznego albo osoby do pomocy mu przybranej — 226

- godła, sztandaru, chorągwi, bandery, flagi lub innego znaku państwowego — 137
- grupy ludności lub osoby — 257
- konstytucyjnego organu RP — 226 § 3
- narodu lub RP — 133
- podwładnego — 350
- pomnika lub innego miejsca o znaczeniu historycznym — 261
- prezydenta RP — 135 § 2
- przedmiotu czci religijnej lub miejsca przeznaczonego do publicznego wykonywania obrzędów religijnych — 196
- zwłok, prochów ludzkich lub miejsca spoczynku zmarłego — 262
- żołnierza w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych — 348

Znikoma szkodliwość czynu — 1 § 2, 100

Zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach — 181–185

Zorganizowana grupa lub związek mający na celu popełnianie przestępstw — 65, 258, 259

Zstępny — 201

Związek małżeński — 206

Związek wyznaniowy — 195

Zwolnienie

- od reszty kary ograniczenia wolności — 83
- z zakładu leczniczego — 94 § 2, 96 § 3, 97
- żołnierza od odroczonej kary pozbawienia wolności — 336 § 3–5

Zwrot bezprawnie zabranej rzeczy — 286 § 2

Zwrot korzyści majątkowej — 52

Zwrot pokrzywdzonemu lub innemu podmiotowi przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa — 44

Zwrot wierzytelności — 191 § 2

Ż

Źródło dochodu

– stałe z popełniania przestępstw — 65

Źródło pochodzenia

– przestępne — 299

Ż

Żądanie

– korzyści majątkowej lub osobistej — 228

– śmierci — 150

Żołnierz — 115 § 17, 317–363

– państwa sprzymierzonego — 349

